

Poradnik praktyczny dotyczący poszukiwania rodzin

2. wydanie

Poradnik praktyczny dotyczący poszukiwania rodzin

2. wydanie

Kwiecień 2025 r.

19 stycznia 2022 r. Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu (EASO) przekształcił się w Agencję Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA). Wszystkie odniesienia do EASO oraz produktów i organów EASO należy rozumieć jako odniesienia do EUAA.

Zastrzeżenie prawne

Poradnik opracowano bez uszczerbku dla zasady, że jedynie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej może dokonywać obowiązującej wykładni prawa UE.

Decyzja o udzieleniu lub odmowie udzielenia ochrony międzynarodowej nigdy nie powinna opierać się na wynikach działań organów UE w zakresie poszukiwania rodzin.

Dokument ukończony w kwietniu 2025 r.

2. wydanie

Ani Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA), ani żadna osoba działająca w imieniu EUAA nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania zamieszczonych poniżej informacji.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2026

Print ISBN 978-92-9418-255-5 doi:10.2847/5093991 BZ-01-25-003-PL-C

PDF ISBN 978-92-9418-254-8 doi:10.2847/5068354 BZ-01-25-003-PL-N

© Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA), 2026

Kopiowanie dozwolone pod warunkiem podania źródła.

W przypadku wykorzystania lub kopiowania elementów, które nie są własnością EUAA, konieczne może być uzyskanie zgody bezpośrednio od właściwych podmiotów prawa autorskiego. EUAA nie posiada praw autorskich do następujących elementów:

- okładka, ilustracja, lolloj © Adobe Stock, 2024,
- strona 70, ilustracja, Imsunyah © Adobe Stock,
- strona 72, ilustracja, ศิริธัญญา ต้นสกุล © Adobe Stock,
- strona 73, ilustracja, neatlynatly © Adobe Stock, ilustracja, Bendix © Adobe Stock.

O poradniku

Dlaczego przygotowano ten poradnik? Misją Agencji Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA) jest ułatwianie i wspieranie działań państw członkowskich Unii Europejskiej (UE) i państw stowarzyszonych w ramach Schengen (państw UE+ ⁽¹⁾) we wdrażaniu wspólnego europejskiego systemu azylowego (WESA). Zgodnie z ogólnym założeniem, jakim jest promowanie prawidłowego i skutecznego wdrażania WESA oraz umożliwienie konwergencji, EUAA opracowuje wspólne standardy i wskaźniki operacyjne, a także praktyczne narzędzia i wytyczne.

W instrumentach prawnych tworzących WESA na państwa członkowskie UE nałożono obowiązek poszukiwania członków rodzin osób dorosłych i dzieci bez opieki ubiegających się o ochronę międzynarodową. Wraz z wejściem w życie paktu o migracji i azylu ⁽²⁾ EUAA powierzono zadanie przeglądu jej standardów operacyjnych, wskaźników, wytycznych i protokołów szkoleniowych oraz dostosowania ich do WESA. W art. 22 rozporządzenia (UE) 2024/1351 (rozporządzenie w sprawie zarządzania azylem i migracją) ⁽³⁾ wyraźnie wskazano, że EUAA odpowiada za opracowanie szablonów i wytycznych dotyczących poszukiwania rodzin, które to narzędzia mają kluczowe znaczenie dla skutecznego stosowania kryteriów związanych z rodziną w ramach mechanizmu ustalania odpowiedzialności.

Z myślą o wsparciu państw UE+ w realizacji ich zobowiązania do wszczynania procedury poszukiwania rodzin zaktualizowano poradnik praktyczny EASO dotyczący poszukiwania rodzin z 2016 r. ⁽⁴⁾, tak aby zapewnić dostosowanie do nowych ram prawnych oraz zwiększyć jego skuteczność w ułatwianiu terminowych i dokładnych działań na rzecz łączenia rodzin w ramach procesu udzielania azylu.

W [części I](#) niniejszego poradnika przedstawiono kompleksowe podejście do poszukiwania rodzin osób ubiegających się o ochronę międzynarodową, koncentrując się na procesach związanych z ponownym łączeniem rozdzielonych członków rodzin. Ta część poradnika dotyczy poszukiwania rodzin, które ma być prowadzone w państwach UE+ i w państwach trzecich.

[Część II](#) niniejszego poradnika stanowi cenne źródło informacji dla praktyków zajmujących się poszukiwaniem lub identyfikacją członków rodzin w kontekście ustalania odpowiedzialności w związku z rozpatrzeniem wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Poradnik, wspierając organy w ustanawianiu odpowiednich procedur, identyfikacji niezbędnych zasobów i planowaniu procesów, może przyczynić się do priorytetowego traktowania i wczesnego wykrywania potencjalnych spraw rodzinnych, a w rezultacie – wpłynąć na poprawę procedur łączenia rodzin w państwach UE+. W poradniku przedstawiono kluczowe aspekty poszukiwania rodzin w ramach rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją, nie omówiono w nim jednak szczegółów procesu decyzyjnego.

⁽¹⁾ 27 państw członkowskich UE, a także Islandia, Liechtenstein, Norwegia i Szwajcaria.

⁽²⁾ Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Migracji i Spraw Wewnętrznych, „[Pakt o migracji i azylu](#)”, strona internetowa Komisji Europejskiej, 21 maja 2024 r., dostęp: 17 stycznia 2025 r.

⁽³⁾ [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2024/1351 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie zarządzania azylem i migracją, zmiany rozporządzeń \(UE\) 2021/1147 i \(UE\) 2021/1060 oraz uchylenia rozporządzenia \(UE\) nr 604/2013](#) (Dz.U. L, 2024/1351, 22.5.2024).

⁽⁴⁾ EASO, [Poradnik praktyczny dotyczący poszukiwania rodzin](#), marzec 2016 r.

W jaki sposób opracowano ten poradnik? [Część I](#) opracowali eksperci z całej UE, przy cennym wkładzie Komisji Europejskiej i Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) oraz Funduszu Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF). Wsparcie i koordynację działań związanych z jego opracowaniem zapewniła EUAA. Przed ukończeniem poradnika poddano go konsultacjom z udziałem wszystkich państw UE+ za pośrednictwem sieci ekspertów ds. osób wymagających szczególnego traktowania EUAA. EUAA dziękuje niżej wymienionym członkom grupy roboczej, którzy dokonali przeglądu tego poradnika i wsparli jego opracowanie: Kristinie Korsch (Niemcy), Loraine Buhagiar Bartolo (Malta), Evicie Armouti (Biuro UE Czerwonego Krzyża ⁽⁵⁾) oraz organizacji opieki nad młodzieżą Nidos ⁽⁶⁾.

[Część II](#) została opracowana przez EUAA we współpracy z grupą roboczą ekspertów z jednostek dublińskich z całej Europy, w szczególności takich ekspertów, jak: Vicky Fotou (Grecja), Kristina Korsch (Niemcy), Franc Kumer (Słowenia), Jan-Jouke Mulder (Niderlandy), Matteo Tedde (Włochy) i Arune Wallin (Szwecja). Skontaktowano się również z organizacjami zaangażowanymi w poszukiwanie rodzin w celu uzyskania informacji w ramach grupy referencyjnej, w tym z Biurem UE Czerwonego Krzyża i Safe Passage, a także z Biurem Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców ⁽⁷⁾. Komisja Europejska również wniosła wstępny wkład i uczestniczyła w konsultacjach. EUAA wspierała i koordynowała działania związane z opracowaniem poradnika. Przed ukończeniem dokumentu udostępniono go wszystkim państwom UE+ za pośrednictwem sieci jednostek dublińskich EUAA. Wytyczne zostały przyjęte przez zarząd EUAA w kwietniu 2025 r.

Do kogo skierowany jest ten poradnik? Niniejszy poradnik skierowany jest przede wszystkim do pracowników zajmujących się sprawami z zakresu poszukiwania lub łączenia rodzin, urzędników ds. ochrony dzieci, opiekunów ⁽⁸⁾, osób zawodowo zajmujących się sprawami azylowymi, osób prowadzących przesłuchania i decydentów. Przeznaczony jest także dla pracowników merytorycznych, kadry kierowniczej i starszych doradców, aby wspierać ich w opracowywaniu procedur i usprawnianiu procesów wewnętrznych. Ponadto poradnik ten jest skierowany do pracowników, którzy mogą być w stanie zidentyfikować potencjalne przypadki łączenia rodzin, takich jak: funkcjonariusze pierwszego kontaktu, pracownicy zajmujący się kontrolą przesiewową, pracownicy zajmujący się rejestracją, policja imigracyjna i specjaliści ds. przyjmowania. Narzędzie to przyda się również osobom oceniającym jakość, a także innym osobom pracującym lub zaangażowanym w działalność w dziedzinie ochrony międzynarodowej w kontekście UE. Adresatami niniejszego poradnika są też urzędnicy prowadzący postępowania w jednostkach ds. zarządzania azylem i migracją oraz doradcy prawni.

Jak korzystać z tego poradnika? Jest to dokument referencyjny dla specjalistów pracujących w dziedzinie poszukiwania rodzin.

⁽⁵⁾ Uwaga: ukończony poradnik niekoniecznie odzwierciedla stanowiska zajmowane przez Biuro UE Czerwonego Krzyża i jego członków.

⁽⁶⁾ Nidos, „Nidos and Europe”, strona internetowa Nidos in Europe, brak daty, dostęp: 4 listopada 2024 r.

⁽⁷⁾ Uwaga: ukończony poradnik niekoniecznie odzwierciedla stanowisko Biura UNHCR.

⁽⁸⁾ W prawie UE używa się zarówno terminu „opiekun”, jak i terminu „przedstawiciel” do opisu osoby wyznaczonej do pomocy i wsparcia dzieci bez opieki lub tych dzieci, których rodzice nie mogą korzystać z praw rodzicielskich. Terminy te są często stosowane zamiennie. Niezależnie od terminologii znaczenie w zamierzeniu pozostaje takie samo. Więcej informacji można znaleźć w ramce „Terminologia”.

Część I zawiera kompleksowe wytyczne dotyczące poszukiwania rodzin zarówno w państwach UE+, jak i w państwach trzecich. Składa się z trzech rozdziałów obejmujących ramy prawne, proces poszukiwania rodzin w ujęciu praktycznym oraz przegląd stosowanych najlepszych praktyk i metod. Wytyczne te należy czytać w powiązaniu z częścią II.

Część II obejmuje ogólne wprowadzenie do kwestii łączenia rodzin zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zarządzania azylem i migracją, w tym kluczowe definicje. Opisane w niej etapy odzwierciedlają ogólny przebieg procesu poszukiwania rodzin w kontekście ustalania odpowiedzialności. Uznaje się jednak, że mogą istnieć różnice w sposobie organizacji procedury w poszczególnych państwach UE+. Załączniki i tabele mają na celu ułatwienie praktycznej współpracy między zaangażowanymi zainteresowanymi stronami. Dokument zawiera ramki z dobrymi praktykami, listami kontrolnymi i podkreśleniem kluczowych informacji. Należy go czytać w powiązaniu z częścią I.

Szablony dotyczące poszukiwania rodzin ⁽⁹⁾ uzupełniają stosowanie wytycznych.

W jaki sposób poradnik odnosi się do krajowych przepisów i praktyk?

Jest to narzędzie miękkiej konwergencji, którego celem jest propagowanie harmonizacji praktyk państw UE+ w zakresie poszukiwania rodzin. Narzędzie to nie jest prawnie wiążące. Odzwierciedla wspólnie uzgodnione standardy i nie stanowi prawnej interpretacji jakichkolwiek przepisów prawnych ani orzeczeń. W poradniku przedstawiono praktyczne rozwiązania służące wdrożeniu przepisów dotyczących rodziny do prawodawstwa i zaproponowano sposoby organizacji procesu pracy. Zwrócono w nim również uwagę na dobre praktyki, które mogą pomóc w radzeniu sobie z pewnymi wyzwaniami.

Jaki jest charakter powiązań między tym poradnikiem a innymi instrumentami EUAA?

Niniejsze 2. wydanie będzie miało zastosowanie dopiero od 1 lipca 2026 r. Przed tą datą oraz w odniesieniu do wszelkich wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych przed tą datą zastosowanie ma [Poradnik praktyczny EASO dotyczący poszukiwania rodzin](#), marzec 2016 r. Z niniejszego poradnika należy korzystać łącznie z innymi dostępnymi poradnikami praktycznymi i narzędziami. Wszystkie narzędzia EUAA są dostępne na stronie internetowej EUAA: <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>.

Poradniki praktyczne, narzędzia i analizy sądowe EUAA, do których odnosi się ten poradnik praktyczny, będą stopniowo aktualizowane w latach 2025–2027. Dzięki aktualizacjom publikacje te zostaną dostosowane do instrumentów prawodawczych paktu o migracji i azylu. Po opublikowaniu zaktualizowane publikacje będą również dostępne online na stronach internetowych EUAA wymienionych bezpośrednio powyżej.

⁽⁹⁾ Zob. EUAA, [Szablon poszukiwania rodzin – osoba dorosła](#), 2025 oraz EUAA, [Szablon poszukiwania rodzin – dziecko](#), 2025.

Spis treści

Wykaz skrótów.....	8
Terminologia.....	10
Członek rodziny.....	14
1. Zapewnienie jedności rodziny i poszanowanie praw dziecka	18
1.1. Poszukiwanie rodzin – ramy prawne	18
1.1.1. Międzynarodowe ramy prawne	18
1.1.2. Ramy prawne UE i poszukiwanie rodzin.....	20
1.1.3. Reforma WESA: pakt o migracji i azylu	21
1.1.4. Obowiązki w zakresie poszukiwania rodzin.....	21
1.2. Cel poszukiwania rodzin	27
1.3. Kluczowe podmioty w procesach poszukiwania rodzin	29
2. Zasady i gwarancje proceduralne	35
2.1. Nacisk na najlepszy interes dziecka	35
2.2. Gwarancje proceduralne.....	40
2.2.1. Bezpieczeństwo	40
2.2.2. Wyznaczenie opiekuna	41
2.2.3. Informacje przekazane w odpowiedni sposób	43
2.2.4. Poufność.....	45
2.2.5. Ochrona danych.....	46
2.2.6. Weryfikacja więzi rodzinnych.....	46
2.2.7. Skuteczny środek prawny	48
2.2.8. Współpraca między organami i organizacjami	49
3. Procedura poszukiwania rodzin.....	50
3.1. Przed rozpoczęciem poszukiwania rodzin	52
3.2. Prowadzenie poszukiwania rodzin.....	54
3.2.1. Poszukiwanie rodzin w państwach UE+.....	54
3.2.2. Poszukiwanie rodzin w kraju pochodzenia lub w państwie trzecim	55
3.3. Wynik poszukiwania rodzin	58
3.4. Wsparcie po zakończeniu poszukiwania rodzin i działania następne	60
3.4.1. Działania następne	64
Zarządzanie ryzykiem podczas poszukiwania rodzin	69

4. Najlepsze praktyki i metody poszukiwania rodzin	73
4.1. Najlepsze praktyki w zakresie działań związanych z poszukiwaniem rodzin.....	73
4.2. Narzędzia techniczne służące do poszukiwania rodzin	74
4.3. Przegląd stosowanych metod.....	78
Załącznik I. Ramy prawne – nacisk na prawa dziecka	83

Wykaz skrótów

Skrót	Definicja
dyrektywa o łączeniu rodzin	dyrektywa Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin
dyrektywa w sprawie warunków przyjmowania (2024)	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1346 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania osób ubiegających się o ochronę międzynarodową
EUAA	Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu
IOM	Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji
jednostka ds. zarządzania azylem i migracją	organ lub jednostka państwa UE+ odpowiedzialne za przeprowadzenie procedury ustalania państwa UE+ odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej zgodnie z art. 52 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją
Karta	Karta praw podstawowych Unii Europejskiej
Konwencja dotycząca statusu uchodźców	Konwencja dotycząca statusu uchodźców z 1951 r. oraz protokół do niej z 1967 r. (określana w prawodawstwie UE dotyczącym azylu i przez TSUE jako „konwencja genewska”)
Konwencja o prawach dziecka	Konwencja ONZ o prawach dziecka
MKCK	Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża
NGO	organizacja pozarządowa
OHCHR	Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka
państwa członkowskie	państwa członkowskie Unii Europejskiej
państwa UE+	państwa członkowskie Unii Europejskiej i państwa stowarzyszone w ramach Schengen: Islandia, Liechtenstein, Norwegia i Szwajcaria
Rozporządzenie Dublin III	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (wersja przekształcona)

Skrót	Definicja
rozporządzenie w sprawie kontroli przesiewowej	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1356 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie wprowadzenia kontroli przesiewowej obywateli państw trzecich na granicach zewnętrznych oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 767/2008, (UE) 2017/2226, (UE) 2018/1240 i (UE) 2019/817
rozporządzenie w sprawie kwalifikowania	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1347 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako osób korzystających z ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony, zmieniające dyrektywę Rady 2003/109/WE oraz uchylające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE
rozporządzenie w sprawie procedury azylowej	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1348 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia wspólnej procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową w Unii i uchylenia dyrektywy 2013/32/UE
rozporządzenie w sprawie zarządzania azylem i migracją	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1351 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie zarządzania azylem i migracją, zmiany rozporządzeń (UE) 2021/1147 i (UE) 2021/1060 oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 604/2013 (rozporządzenia Dublin III)
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UE	Unia Europejska
UNHCR	Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców
WESA	wspólny europejski system azylowy

Terminologia

Poniżej zdefiniowano najważniejsze terminy związane z poszukiwaniem rodzin stosowane w tym poradniku.

Wystąpienie z wnioskiem

„Dostęp do wspólnej procedury [azyłowej] powinien opierać się na trzyetapowym podejściu obejmującym wystąpienie z wnioskiem, zarejestrowanie wniosku i jego złożenie. Wystąpienie z wnioskiem jest pierwszym etapem, który oznacza konieczność zastosowania [rozporządzenia (UE) 2024/1348 (rozporządzenia w sprawie procedury azyłowej)]⁽¹⁰⁾. Uznaje się, że obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec wystąpił z wnioskiem, gdy wyraził chęć otrzymania ochrony międzynarodowej od państwa członkowskiego. W przypadku otrzymania wniosku przez organ, który nie jest odpowiedzialny za rejestrację wniosków, państwa członkowskie powinny, zgodnie ze swoimi wewnętrznymi procedurami i organizacją, stosować [rozporządzenie w sprawie procedury azyłowej], tak aby zapewnić skuteczny dostęp do procedury. Powinno być możliwe wyrażenie takiej chęci otrzymania ochrony międzynarodowej od państwa członkowskiego w dowolnej formie, a osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową nie musi używać konkretnych słów, takich jak »ochrona międzynarodowa«, »azyl« czy »ochrona uzupełniająca«. Zasadniczym elementem powinno być wyrażenie przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca obawy przed prześladowaniem lub poważną krzywdą po powrocie do kraju pochodzenia lub, w przypadku bezpaństwowca, do państwa poprzedniego miejsca zwykłego pobytu. W przypadku wątpliwości co do tego, czy dane oświadczenie można rozumieć jako wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, należy wyraźnie zapytać danego obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, czy chce otrzymać ochronę międzynarodową”⁽¹¹⁾.

⁽¹⁰⁾ [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2024/1348](#) z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia wspólnej procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową w Unii i uchylecia dyrektywy 2013/32/UE, (Dz.U. L, 2024/1348, 22.5.2024).

⁽¹¹⁾ Motyw 27 rozporządzenia w sprawie procedury azyłowej.

Rejestracja wniosku

„Wniosek powinien zostać zarejestrowany niezwłocznie po tym, jak z nim wystąpiono. Na tym etapie właściwe organy odpowiedzialne za rejestrowanie wniosków lub eksperci oddelegowani przez [EUAA] wspomagający je w tym zadaniu powinni zarejestrować wniosek wraz z danymi identyfikacyjnymi osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową. Te organy lub ci eksperci powinni poinformować osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową o jej prawach i obowiązkach, a także o konsekwencjach niewywiązania się przez nią z tych obowiązków. Organizacje współpracujące z właściwymi organami i pomagające im również powinny mieć możliwość przekazywania tych informacji. Osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową powinna otrzymać dokument stwierdzający, że wystąpiła z wnioskiem i że wniosek został zarejestrowany. Termin na złożenie wniosku rozpoczyna bieg w momencie zarejestrowania wniosku” ⁽¹²⁾.

Uwaga: termin na ustalenie odpowiedzialności w sprawach rodzinnych rozpoczyna swój bieg w momencie rejestracji.

Złożenie wniosku

„Złożenie wniosku jest czynnością, która formalizuje wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej. Osobie ubiegającej się o ochronę międzynarodową należy udzielić niezbędnych informacji na temat sposobu i miejsca złożenia wniosku oraz zapewnić jej rzeczywistą możliwość złożenia wniosku. Na tym etapie osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową jest zobowiązana najszybciej jak to możliwe przedstawić wszystkie elementy i dokumenty, którymi dysponuje, niezbędne do uzasadnienia i wypełnienia wniosku, o ile w niniejszym rozporządzeniu nie przewidziano inaczej. Termin na przeprowadzenie procedury administracyjnej rozpoczyna swój bieg w momencie złożenia wniosku. Krótco po złożeniu wniosku osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową powinna otrzymać dokument, który obejmuje jej status jako osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową” ⁽¹³⁾.

Dziecko/małoletni

Każda osoba w wieku poniżej 18 lat. „Dziecko” i „małoletni” są uważane za synonimy i oba terminy są używane w niniejszej publikacji. Preferowanym terminem EUAA jest „dziecko”; termin „małoletni” jest jednak stosowany, gdy jest wyraźnie użyty w przepisie prawnym lub konkretnym artykule (na przykład w przepisach dorobku prawnego UE w dziedzinie azylu).

⁽¹²⁾ Motyw 28 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej.

⁽¹³⁾ Motyw 29 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej.

Bez opieki ⁽¹⁴⁾

Dziecko/małoletni, które(-y) przybywa na terytorium państwa UE+ bez opieki osoby dorosłej odpowiedzialnej za nie(go) z mocy prawa lub zgodnie z praktyką danego państwa, oraz dopóki nie zostanie skutecznie objęte(-y) opieką takiej osoby dorosłej. Dotyczy to również dziecka/małoletniego, które(-y) zostaje pozostawione(-y) bez opieki po wjeździe na terytorium państwa UE+ ⁽¹⁵⁾.

Dziecko odseparowane od rodziców

Dziecko, które zostało odseparowane od obojga rodziców lub od swoich poprzednich opiekunów prawnych lub zwyczajowych, jednak niekoniecznie od innych krewnych. Termin ten może więc obejmować także dzieci będące pod opieką innych dorosłych członków swojej rodziny ⁽¹⁶⁾.

Osoba zaginiona

Chociaż w prawie międzynarodowym nie ma definicji prawnej osoby zaginionej, Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża (MKCK) rozumie osoby zaginione jako osoby, o których ich rodziny nie mają żadnych wiadomości lub które, na podstawie wiarygodnych informacji, zostały uznane za zaginione w wyniku konfliktu zbrojnego – międzynarodowego lub nie międzynarodowego – lub innych sytuacji przemocy bądź jakiegokolwiek innej sytuacji, która może wymagać działania ze strony właściwego organu państwowego. Definicja ta obejmuje osoby zaginione w kontekście migracji. Ponadto definicja nie zakłada, że dana osoba nie żyje. Z drugiej strony uznaje się, że dana osoba nie jest już zaginiona, jeżeli rodzina otrzymała wystarczające, rzetelne i wiarygodne informacje na temat jej losu i miejsca pobytu.

⁽¹⁴⁾ Synonim „małoletniego bez opieki”.

⁽¹⁵⁾ Art. 3 pkt 7 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej; art. 2 pkt 11 [rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2024/1356](#) z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie wprowadzenia kontroli przesiewowej obywateli państw trzecich na granicach zewnętrznych oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 767/2008, (UE) 2017/2226, (UE) 2018/1240 i (UE) 2019/817 (Dz.U. L, 2024/1356, 22.5.2024) (rozporządzenie w sprawie kontroli przesiewowej); art. 2 pkt 5 [dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2024/1346](#) z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania osób ubiegających się o ochronę międzynarodową (Dz.U. L, 2024/1346, 22.5.2024) (dyrektywa w sprawie warunków przyjmowania (2024)); art. 3 pkt 11 [rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2024/1347](#) z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako osób korzystających z ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony, zmieniającego dyrektywę Rady 2003/109/WE oraz uchylającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE (Dz.U. L, 2024/1347, 22.5.2024) (rozporządzenie w sprawie kwalifikowania); art. 2 pkt 11 [rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2024/1351](#) z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie zarządzania azylem i migracją, zmiany rozporządzeń (UE) 2021/1147 i (UE) 2021/1060 oraz uchylecia rozporządzenia (UE) nr 604/2013 (Dz.U. L, 2024/1351, 22.5.2024) (rozporządzenie w sprawie zarządzania azylem i migracją).

⁽¹⁶⁾ Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR), Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF), [Safe & Sound: What States can do provide respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe](#) [Bezpieczeństwo i ochrona: co państwa mogą zrobić, aby zapewnić poszanowanie najlepszego interesu dzieci bez opieki dzieci i odseparowanych od rodziców w Europie], październik 2014 r., s. 22.

**Opiekun ⁽¹⁷⁾/
przedstawiciel ⁽¹⁸⁾**

W tym poradniku, zgodnie z ramami prawnymi, terminy „przedstawiciel” i „opiekun” są stosowane zamiennie. W obu przypadkach chodzi o niezależną osobę odpowiedzialną za ochronę najlepszego interesu dziecka i jego ogólnego dobrostanu. „[O]sob[a] lub organizacj[a] ustanowion[a] przez właściwe organy, aby pomagać małoletniemu bez opieki i reprezentować go w postępowaniach przewidzianych w [rozporządzeniu w sprawie zarządzania azylem i migracją], w celu zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka oraz wykonywania w razie potrzeby czynności prawnych w jego imieniu” ⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁷⁾ Zgodnie z art. 3 pkt 18 rozporządzenia w sprawie kwalifikowania:

„»opiekun« oznacza osobę fizyczną lub organizację, w tym organ publiczny, wyznaczone przez właściwe organy, stosownie do okoliczności, do pomocy małoletniemu bez opieki, reprezentowania go i działania w jego imieniu, w celu zapewnić, by małoletni bez opieki mógł korzystać z praw określonych w niniejszym rozporządzeniu i wypełniać przewidziane w nim obowiązki, zabezpieczając jednocześnie najlepszy interes małoletniego i jego ogólne dobro”.

W praktyce opiekun często jest utożsamiany z osobą przedstawiciela lub pracownika socjalnego.

⁽¹⁸⁾ Termin „przedstawiciel” jest stosowany odpowiednio w dyrektywie w sprawie warunków przyjmowania (2024), rozporządzeniu w sprawie procedury azylowej, rozporządzeniu w sprawie zarządzania azylem i migracją, rozporządzeniu w sprawie kontroli przesiewowej oraz rozporządzeniu Eurodac III. Motyw 25 rozporządzenia w sprawie kontroli przesiewowej stanowi:

„Należy ustanowić przedstawiciela, który będzie reprezentował małoletniego bez opieki i udzielał mu pomocy podczas kontroli przesiewowej lub w przypadku gdy przedstawiciel nie został ustanowiony, osobę przeszkoloną w celu ochrony najlepszego interesu i ogólnego dobra małoletniego”.

W art. 13 rozporządzenia w sprawie kontroli przesiewowej określono ponadto, że: „[p]redstawiciel posiada niezbędne umiejętności i wiedzę fachową, w tym w zakresie leczenia i szczególnych potrzeb małoletnich”. Podobne wzmianki występują w art. 23 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej i art. 2 pkt 13 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024):

„»przedstawiciel« oznacza osobę fizyczną lub organizację, w tym organ publiczny, ustanowioną przez właściwe organy, posiadającą niezbędne umiejętności i wiedzę fachową, w tym w zakresie postępowania z małoletnimi i w zakresie ich szczególnych potrzeb, aby reprezentować małoletniego bez opieki, pomagać mu i działać w jego imieniu, stosownie do przypadku, w celu zabezpieczenia najlepszego interesu i ogólnego dobrostanu małoletniego bez opieki”.

W art. 2 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją przedstawiciela zdefiniowano jako:

„osobę lub organizację ustanowioną przez właściwe organy, aby pomagać małoletniemu bez opieki i reprezentować go w postępowaniach przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu, w celu zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka oraz wykonywania w razie potrzeby czynności prawnych w jego imieniu”.

Termin „opiekun” jest używany w kontekście rozporządzenia w sprawie kwalifikowania (zob. przypis 17).

Zgodnie z odpowiednimi definicjami osoby te będą pełniły tę samą rolę, ale wykonywały różne zadania. W celu zapewnienia ciągłości zastępstwa prawnego małoletniego bez opieki opiekunem w kontekście rozporządzenia w sprawie kwalifikowania może być jednak ta sama osoba co przedstawiciel wyznaczony w kontekście dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024) i rozporządzenia w sprawie procedury azylowej.

⁽¹⁹⁾ Art. 2 pkt 12 i art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

Dorobek prawny UE w dziedzinie azylu

Obejmuje on następujące instrumenty prawne UE: dyrektywę Rady 2001/55/WE⁽²⁰⁾, dyrektywę w sprawie warunków przyjmowania (2024), rozporządzenie w sprawie kwalifikowania, rozporządzenie w sprawie procedury azylowej, rozporządzenie (UE) 2024/1350⁽²¹⁾, rozporządzenie w sprawie zarządzania azylem i migracją, rozporządzenie w sprawie kontroli przesiewowej, rozporządzenie (UE) 2024/1349⁽²²⁾, rozporządzenie (UE) 2024/1358 (rozporządzenie Eurodac III)⁽²³⁾ oraz rozporządzenie (UE) 2024/1359⁽²⁴⁾.

Poszukiwanie rodzin

Poszukiwanie członków rodziny (w tym krewnych lub dawnych opiekunów w przypadku dzieci bez opieki lub dzieci odseparowanych od rodziców) z zamiarem odtworzenia powiązań rodzinnych i połączenia rodziny, jeżeli jest to najlepszym zabezpieczeniem interesów dziecka. W tym poradniku terminy „poszukiwanie rodzin” i „identyfikacja członków rodzin” są stosowane zamiennie.

Członek rodziny

Rozporządzenie w sprawie zarządzania azylem i migracją⁽²⁵⁾ oraz dyrektywa w sprawie warunków przyjmowania (2024)⁽²⁶⁾ zawierają konkretne definicje członków rodziny, które mają kluczowe znaczenie ze względów prawnych i administracyjnych. Zrozumienie tych definicji pomaga w dostosowaniu wsparcia i działań na rzecz łączenia rodzin do ram regulacyjnych.

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zarządzania azylem i migracją osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową mogą połączyć się z „członkiem rodziny”, który legalnie przebywa w innym państwie UE+, niezależnie od tego, czy rodzina została utworzona w kraju pochodzenia czy poza krajem pochodzenia, o ile miało to miejsce przed przybyciem na terytorium państwa UE+. W przypadku dziecka bez opieki w potencjalnej sprawie łączenia rodzin należy zawsze brać pod uwagę najlepszy interes dziecka. W rozporządzeniu w sprawie zarządzania azylem i migracją zdefiniowano poszczególnych członków rodziny, jak wyjaśniono poniżej.

⁽²⁰⁾ [Dyrektywa Rady 2001/55/WE](#) z dnia 20 lipca 2001 r. w sprawie minimalnych standardów przyznawania tymczasowej ochrony na wypadek masowego napływu wysiedleńców oraz środków wspierających równowagę wysiłków między państwami członkowskimi związanych z przyjęciem takich osób wraz z jego następstwami (Dz.U. L 212 z 7.8.2001).

⁽²¹⁾ [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2024/1350](#) z dnia 14 maja 2024 r. ustanawiające unijne ramy przesiedleń i przyjmowania ze względów humanitarnych oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2021/1147 (Dz.U. L, 2024/1350, 22.5.2024).

⁽²²⁾ [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2024/1349](#) z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia powrotowej procedury granicznej i zmiany rozporządzenia (UE) 2021/1148 (Dz.U. L, 2024/1349, 22.5.2024).

⁽²³⁾ [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2024/1358](#) z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania danych biometrycznych w celu skutecznego stosowania rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1351 i (UE) 2024/1350 i dyrektywy Rady 2001/55/WE oraz w celu identyfikowania nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich oraz bezpaństwowców, w sprawie występowania z wnioskami o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego, w sprawie zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1240 i (UE) 2019/818 oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 603/2013 (Dz.U. L, 2024/1358, 22.5.2024).

⁽²⁴⁾ [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2024/1359](#) z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie reagowania na sytuacje kryzysowe i sytuacje spowodowane działaniem siły wyższej w dziedzinie migracji i azylu oraz w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2021/1147 (Dz.U. L, 2024/1359, 22.5.2024).

⁽²⁵⁾ Art. 2 pkt 8 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽²⁶⁾ Art. 2 pkt 3 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024).

Żona, mąż lub partner	„Małżonek osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową lub niepozostający w związku małżeńskim partner tej osoby, z którym osoba ta pozostaje w stabilnym związku, w przypadku gdy prawo lub praktyka danego państwa członkowskiego traktuje pary niepozostające w związku małżeńskim w sposób porównywalny do par pozostających w związku małżeńskim na podstawie tego państwa członkowskiego dotyczącego obywateli państw trzecich” (art. 2 pkt 8 lit. a) rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją).
Małoletnie dziecko par, o których mowa powyżej	(Niepozostające w związku małżeńskim) dziecko par pozostających lub niepozostających w związku małżeńskim lub osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową „bez względu na to, czy dziecko to pochodzi ze związku małżeńskiego, pozamałżeńskiego[,] czy jest dzieckiem adoptowanym na podstawie prawa krajowego” (art. 2 pkt 8 lit. b) rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją).
Ojciec, matka lub inna osoba pełnoletnia odpowiedzialna za dziecko	W przypadku gdy osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową lub osoba korzystająca z ochrony międzynarodowej jest dzieckiem i nie pozostaje w związku małżeńskim, ojciec, matka lub inna osoba pełnoletnia odpowiedzialna za dziecko „zgodnie z prawem lub praktyką danego państwa członkowskiego, w którym dana osoba pełnoletnia przebywa” (art. 2 pkt 8 lit. c rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją) lub „w którym dana osoba korzystająca z ochrony międzynarodowej przebywa” (art. 2 pkt 8 lit. d) rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją).
Krewny	Krewny nie jest członkiem najbliższej rodziny, lecz osobą, z którą dziecko bez opieki może mieć związek i z którą dziecko może zostać połączone, jeżeli leży to w jego najlepszym interesie. W art. 2 pkt 9 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją krewnego zdefiniowano jako „pełnoletniego wstępnego osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową trzeciego stopnia w linii bocznej lub wstępnego drugiego stopnia w linii prostej, który przebywa na terytorium państwa członkowskiego, niezależnie od tego, czy osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową pochodzi ze związku małżeńskiego, pozamałżeńskiego czy jest adoptowana zgodnie z prawem krajowym”.
Rodzeństwo	Termin ten nie jest zdefiniowany w rozporządzeniu w sprawie zarządzania azylem i migracją. Państwa UE+ mogą mieć własne definicje w prawie krajowym. Dziecko bez opieki może zostać połączone z rodzeństwem w innym państwie członkowskim, jeżeli leży to w najlepszym interesie dziecka. Zazwyczaj za rodzeństwo uznaje się brata lub siostrę, którzy mają z daną osobą co najmniej jednego wspólnego rodzica.
Stosunek zależności	Stosunek zależności jest wiążącym kryterium odpowiedzialności na podstawie rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją ⁽²⁷⁾ . Stosunek zależności istnieje wtedy, gdy osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową jest zależna od pomocy swojego dziecka, rodzeństwa lub rodzica legalnie przebywającego w państwie członkowskim lub gdy dziecko, rodzeństwo lub rodzic osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową, legalnie przebywający w państwie członkowskim, są zależni od tej osoby. Zależność może wynikać z ciąży, urodzenia dziecka, poważnej choroby psychicznej lub fizycznej, poważnej niepełnosprawności, poważnej traumy psychologicznej lub podeszłego wieku.

Zasady i praktyki dotyczące poszukiwania rodzin w państwach UE+ i w państwach trzecich

CZĘŚĆ

PORADNIK PRAKTYCZNY DOTYCZĄCY POSZUKIWANIA RODZIN
KWIECIEŃ 2025 R.

Część I – Zasady i praktyki dotyczące poszukiwania rodzin w państwach UE+ i państwach trzecich

Kwiecień 2025 r.

1. Zapewnienie jedności rodziny i poszanowanie praw dziecka

W kontekście migracji rozdzielanie rodzin może mieć miejsce w różnych okolicznościach, w tym przed ucieczką z kraju, podczas podróży migracyjnych lub po przybyciu do państwa przyjmującego. Takie rozdzielanie może również dotyczyć dzieci bez opieki ubiegających się o ochronę międzynarodową i osób wymagających szczególnego traktowania. W tej sekcji przyjrzymy się konieczności poszukiwania rodzin i jej roli w poszanowaniu praw osób ubiegających się o ochronę międzynarodową, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci bez opieki i zależnych osób dorosłych ⁽²⁸⁾.

1.1. Poszukiwanie rodzin – ramy prawne

1.1.1. Międzynarodowe ramy prawne

Poszukiwanie rodzin ma zasadnicze znaczenie ze względu na spoczywający na państwach UE+ obowiązek poszanowania prawa do życia rodzinnego i utrzymania jedności rodziny, jak określono w prawie UE. Obowiązki te są dobrze ugruntowane w ramach międzynarodowych, m.in. w międzynarodowym prawie humanitarnym ⁽²⁹⁾ i prawie międzynarodowym praw człowieka ⁽³⁰⁾. Przy poszukiwaniu rodzin dzieci bez opieki lub dzieci odseparowanych od rodziców kluczowe znaczenie ma zapewnienie, aby państwa członkowskie i państwa stowarzyszone w ramach Schengen (państwa UE+) priorytetowo traktowały prawo dziecka do życia rodzinnego i jedności rodziny. Obowiązek ten wynika z kluczowych instrumentów prawnych, takich jak Konwencja ONZ o prawach dziecka ⁽³¹⁾, która zobowiązuje państwa do poszanowania prawa dziecka do utrzymywania bezpośredniego kontaktu z rodziną, chyba że jest to sprzeczne z jego najlepszym interesem.

Na mocy międzynarodowego prawa humanitarnego i prawa międzynarodowego praw człowieka państwa mają trzy ogólne obowiązki dotyczące osób zaginionych i ich rodzin:

- zapobieganie zaginięciom, także w wyniku wymuszonych zaginięć. Obejmuje to np. obowiązki związane z zapobieganiem rozdzielaniu rodzin i umożliwianiem kontaktów między osobami zatrzymanymi a ich rodzinami;
- wyjaśnienie losów i miejsc pobytu osób zaginionych, np. przez podjęcie wszelkich możliwych działań w celu odnalezienia osób zgłoszonych jako zaginione, oraz przekazanie rodzinom wszelkich informacji o ich losie;

⁽²⁸⁾ W rozumieniu stosunku zależności, o którym mowa w art. 34 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽²⁹⁾ Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, „[What is international humanitarian law?](#)” [Czym jest międzynarodowe prawo humanitarne?], marzec 2022 r.

⁽³⁰⁾ Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka (OHCHR), „[The Core International Human Rights Instruments and their monitoring bodies](#)” [Podstawowe międzynarodowe instrumenty praw człowieka i ich organy monitorujące], strona internetowa OHCHR, dostęp: 4 listopada 2024 r.

⁽³¹⁾ Zgromadzenie Ogólne ONZ, [Konwencja o prawach dziecka](#), 20 listopada 1989 r., Organizacja Narodów Zjednoczonych, Zbiór traktatów ONZ, tom 1577, art. 9 ust. 1.

- prowadzenie dochodzeń w sprawie zbrodni międzynarodowych, w tym zbrodni wojennych, i ich ściganie na mocy międzynarodowego prawa humanitarnego – na przykład zbrodni skutkujących zaginięciem poszczególnych osób. Państwa muszą m.in. podjąć odpowiednie działania w celu zbadania przypadków wymuszonego zaginięcia i w celu postawienia osób odpowiedzialnych przed wymiarem sprawiedliwości, a także poinformowania rodzin o przebiegu tych procesów.

Traktaty dotyczące prawa praw człowieka nie zawierają żadnych szczegółowych postanowień odnoszących się konkretnie do osób zaginionych i ich rodzin (innych postanowień niż te odnoszące się do wymuszonego zaginięcia). Organy traktatowe ONZ ⁽³²⁾ i sądy regionalne interpretowały jednak niektóre postanowienia zawarte w tych traktatach jako stanowiące podstawę zobowiązań państwa związanych z osobami zaginionymi.

Zgodnie z prawem międzynarodowym praw człowieka państwa mogą ponosić odpowiedzialność za ingerencję w prawo do życia lub prawo do życia prywatnego i rodzinnego. Mogą one również zostać pociągnięte do odpowiedzialności za naruszenia zakazu tortur, okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania lub wymuszonego zaginięcia. Państwa muszą zatem dołożyć wszelkich starań, aby zapobiec zaginięciu osób, wyjaśnić ich los i miejsce pobytu w momencie zaginięcia oraz zająć się skutkami takich zdarzeń, w tym pomóc w zidentyfikowaniu ciał i szczątków zmarłych. Ponadto potrzeba poszukiwania rodzin jest również związana z koniecznością humanitarną mającą na celu złagodzenie ludzkiego cierpienia. Rozdzielenie rodziny może mieć poważny wpływ na dobrostan, stan psychiczny i fizyczny osób, których to dotyczy. Może być również źródłem dodatkowego ryzyka, zwłaszcza dla osób o szczególnych potrzebach w zakresie ochrony (np. dzieci, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami lub chorych itp.).

Organizacje międzynarodowe i eksperci akademicki zwracają uwagę na obciążenie psychologiczne rodzin oczekujących na wiadomości o zaginionych bliskich. Wiele osób doświadcza „niejednoznacznej straty” – stanu niepewności, który może mieć poważne konsekwencje psychiczne i społeczne, potencjalnie prowadząc do takich schorzeń jak depresja, alkoholizm lub inne choroby. Kwestię tę należy uznać za istotny problem dotyczący zdrowia publicznego ⁽³³⁾.

⁽³²⁾ Zgromadzenie Ogólne ONZ, [Międzynarodowa konwencja o ochronie wszystkich osób przed wymuszonym zaginięciem](#), A/72/280, 3 sierpnia 2017 r.

⁽³³⁾ MKCK, „[Missing persons and their families – Legal Factsheet](#)” [Osoby zaginione i ich rodziny – informacja prawna], grudzień 2023 r.; Mazzarelli, D., Bertoglio, B., Boscacci, M., Caccia, G., Ruffetta, C. i in., „[Ambiguous loss in the current migration crisis: A medico-legal, psychological, and psychiatric perspective](#)” [Niejednoznaczna strata we współczesnym kryzysie migracyjnym: perspektywa medyczno-prawna, psychologiczna i psychiatryczna], *Forensic Science International: Mind and Law*, tom 2, 2021, 100064, ISSN 2666-3538.

Ponadto zgodnie z międzynarodowym prawem humanitarnym, w szczególności z konwencjami genewskimi ⁽³⁴⁾, strony mają kilka podstawowych obowiązków.

Zapobieganie zaginięciom: należy podjąć działania zapobiegające zaginięciu osób, w tym utrzymać jedność rodziny i ułatwić komunikację.

Obowiązek wyjaśnienia losu i miejsca pobytu: państwa muszą przekazywać informacje o losie i miejscu pobytu osób zaginionych ich rodzinom.

Dochodzenie i odpowiedzialność: należy przeprowadzać dochodzenia w sprawie zbrodni wojennych, w tym wymuszonych zaginięć, i je ścigać.

Dorobek prawny UE w dziedzinie azylu jest jednym z obszarów, w których zobowiązanie to zostało wzmocnione. Stało się tak za sprawą przepisów paktu wprowadzających dodatkowe gwarancje dla dzieci bez opieki, które ubiegają się o ochronę międzynarodową. Jedną z dziedzin, na które należy zwrócić szczególną uwagę i w których należy opracować specjalne działania, jest poszukiwanie rodzin.

1.1.2. Ramy prawne UE i poszukiwanie rodzin

UE przestrzega międzynarodowych zobowiązań dotyczących praw dziecka za pomocą różnych instrumentów prawnych.

- **Karta praw podstawowych Unii Europejskiej** (Karta) ⁽³⁵⁾, w szczególności art. 24, zabezpiecza prawa dziecka do ochrony, opieki i jedności rodziny. Karta stanowi, że we wszystkich działaniach dotyczących dzieci, zarówno podejmowanych przez władze publiczne, jak i instytucje prywatne, należy przede wszystkim uwzględnić najlepszy interes dziecka.
- W art. 8 **Europejskiej konwencji praw człowieka** ⁽³⁶⁾ ustanowiono ochronę życia rodzinnego.
- **WESA** uwzględnia niedawne reformy, które podkreślają znaczenie poszukiwania rodzin, zwłaszcza w przypadku małoletnich bez opieki. Rozporządzenie w sprawie zarządzania azylem i migracją zobowiązuje państwa członkowskie do identyfikacji i poszukiwania członków rodzin osób ubiegających się o ochronę międzynarodową.
- W kontekście poszukiwania rodzin UE kładzie nacisk na kilka kluczowych środków i praw. **Prawo do tożsamości i jedności rodziny** gwarantuje, że poszczególne osoby mają możliwość poznania swojej rodziny i bycia przez nią otoczonym opieką. **Prawo do łączenia rodzin** polega na ułatwianiu szybkich i humanitarnych procesów łączenia rodzin, zwłaszcza w sprawach dotyczących dzieci i małoletnich bez opieki. **Najlepszy interes dziecka** musi być zawsze kwestią nadrzędną. Ponadto **prawo do informacji i ochrony** wymaga, aby państwa udzielały informacji o losach osób zaginionych i zapewniały im ochronę.

⁽³⁴⁾ [Konwencje genewskie i komentarze do nich](#) zostały szczegółowo omówione na stronie internetowej MKCK, dostęp: 22 stycznia 2025 r.

⁽³⁵⁾ Unia Europejska, [Karta praw podstawowych Unii Europejskiej](#), 26 października 2012 r. (Dz.U. C 326 z 26.10.2012).

⁽³⁶⁾ Rada Europy, [Europejska konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, zmieniona Protokołami nr 11 i 14](#), Seria Traktatów Rady Europy nr 5, 4 listopada 1950 r.

Zgodnie z tymi zasadami państwa członkowskie muszą podejmować aktywne i staranne działania w celu odnalezienia członków rodziny, dbając o to, by najlepszy interes dziecka był zawsze centralnym elementem tego procesu.

1.1.3. Reforma WESA: pakt o migracji i azylu

Pakt o migracji i azylu reformujący WESA wszedł w życie w czerwcu 2024 r. i zacznie obowiązywać 11 czerwca 2026 r. Celem paktu jest wprowadzenie nowych zasad zarządzania migracją i ustanowienie wspólnego systemu azylowego w UE.

Akty ustawodawcze zawarte w pakcie są oparte na czterech głównych filarach, którymi są:

- zapewnienie bezpieczeństwa granic zewnętrznych UE;
- zapewnienie szybkich i skutecznych procedur w państwach UE+;
- wprowadzenie skutecznego systemu odpowiedzialności i solidarności;
- włączenie kwestii migracji do partnerstw międzynarodowych.

Ogólnie rzecz biorąc, pakt o migracji i azylu ma na celu stworzenie bardziej skoordynowanego i humanitarnego systemu azylowego, równoważącego potrzebę bezpieczeństwa i kontroli z ochroną praw podstawowych, w szczególności w odniesieniu do grup szczególnie wrażliwych, takich jak rodziny oraz dzieci bez opieki.

1.1.4. Obowiązki w zakresie poszukiwania rodzin

Wraz z nowym dorobkiem prawnym UE w dziedzinie azylu poszukiwanie rodzin stało się obowiązkiem państw członkowskich.

Wczesne rozpoczęcie poszukiwania rodzin

Poszukiwanie rodzin powinno rozpocząć się **jak najwcześniej**, najlepiej podczas wstępnej kontroli przesiewowej na granicy zewnętrznej. Wczesna identyfikacja potencjalnych przypadków, które obejmują łączenie rodzin, umożliwia terminowe wypełnienie szablonu poszukiwania rodzin i gromadzenie informacji, co jest zgodne ze zobowiązaniem państw UE+ do priorytetowego traktowania spraw związanych z rodziną w procedurze ustalania odpowiedzialności.

Udzielanie informacji

Osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową **powinny być informowane** o możliwościach poszukiwania rodzin, w tym o szczegółowych informacjach na temat przepisów dotyczących jedności rodziny w rozporządzeniu w sprawie zarządzania azylem i migracją, o prawie do wystąpienia o szablon poszukiwania rodzin i do otrzymania takiego szablonu oraz o podmiotach, które mogą pomóc w jego wypełnieniu. Należy je również informować o organizacjach krajowych i międzynarodowych, które ułatwiają identyfikację i poszukiwanie członków rodzin ⁽³⁷⁾.

⁽³⁷⁾ Art. 19 ust. 1 lit. f) rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

Przesłuchanie

Osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową muszą otrzymać **informacje na temat procesu przesłuchania**, zwłaszcza na temat wymogu przedstawienia informacji istotnych dla ustalenia odpowiedzialnego państwa UE+ ⁽³⁸⁾. Obejmuje to wszelkie szczegółowe informacje, które mogą pomóc w ustaleniu obecności w państwach UE+ członków rodziny, krewnych lub innych powiązań. Ponadto osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową powinny być informowane o sposobach przekazywania takich informacji oraz o dostępnej pomocy państwa UE+ w zakresie poszukiwania rodzin.

Kluczowe kwestie i obowiązki wynikające z paktu o azylu i migracji

Nacisk na łączenie rodzin. Należy położyć większy nacisk na badanie więzi rodzinnych i miejsca pobytu członków rodziny na wszystkich etapach procedury, aby uniknąć nadmiernego czasu oczekiwania i zapewnić kompleksowe oceny przypadków.

Priorytetowe traktowanie spraw dotyczących łączenia rodziny. Zarówno wnioskujące państwa UE+, jak i państwa członkowskie, do których skierowano wnioski, powinny w trakcie całej procedury priorytetowo traktować sprawy dotyczące łączenia rodziny, aby skrócić czas oczekiwania i dokładnie zbadać wszystkie elementy sprawy.

Wczesne wykrywanie i kierowanie. Należy wprowadzić procedurę wczesnego wykrywania potencjalnych przypadków łączenia rodzin, umożliwiającą szybką identyfikację i skierowanie sprawy do jednostki ds. zarządzania azylem i migracją w celu przyspieszenia procesu.

Udzielanie informacji. Osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową należy poinformować o znaczeniu udostępnienia informacji dotyczących członków rodziny dla ułatwienia łączenia rodzin. Organy muszą dopilnować, aby osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową rozumiały potrzebę terminowego i dokładnego udostępniania informacji w trakcie całej procedury.

Proaktywne podejście. Osoby udzielające informacji, osoby prowadzące przesłuchanie, urzędnicy prowadzący postępowanie, przedstawiciele i osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową powinni przyjąć proaktywne podejście w sprawach dotyczących łączenia rodzin. Obejmuje to aktywne poszukiwanie informacji o członkach rodziny oraz możliwościach ich łączenia, a także zachęcanie do udostępniania takich informacji.

Doradztwo prawne. Państwa członkowskie muszą zapewnić osobom ubiegającym się o ochronę międzynarodową dostęp do doradztwa prawnego, aby wspierać je w procesie łączenia rodzin i zagwarantować, że rozumieją one swoje prawa i obowiązki oraz mają dostęp do rzetelnych wskazówek dotyczących ich spraw.

⁽³⁸⁾ Art. 19 ust. 1 lit. g) rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

Współpraca między organami i organizacjami. Organy państw UE+ i odpowiednie organizacje muszą współpracować w celu zlokalizowania i identyfikacji członków rodzin osób ubiegających się o ochronę międzynarodową w państwach UE+. Współpraca ta sprzyja zbadaniu wszystkich aspektów sprawy i uwzględnieniu wszystkich opinii, aby umożliwić podjęcie świadomej decyzji. Obejmuje to oczywiście zaangażowanie organizacji zajmujących się poszukiwaniem rodzin ⁽³⁹⁾.

Alokacja zasobów. Aby procedury poszukiwania rodzin były skuteczne, organy muszą posiadać wystarczające zasoby ludzkie, materialne i finansowe. Przeszkoleni pracownicy, wraz z niezbędnymi zasobami i narzędziami, mają kluczowe znaczenie dla zabezpieczania praw proceduralnych i podstawowych oraz zapewnienia szybkich procesów łączenia rodzin.

Rozporządzenie w sprawie zarządzania azylem i migracją

Centralnym elementem paktu jest rozporządzenie w sprawie zarządzania azylem i migracją, zastępujące rozporządzenie (UE) nr 604/2013 ⁽⁴⁰⁾. Więcej informacji na temat rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją oraz poszukiwania rodzin w kontekście ustalania odpowiedzialności można znaleźć w [części II](#).

Celem rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją jest zrównoważenie jasnych zasad dotyczących odpowiedzialności osób ubiegających się o ochronę międzynarodową z mechanizmami solidarności między państwami UE+. W rozporządzeniu w sprawie zarządzania azylem i migracją **poszukiwanie rodzin traktuje się priorytetowo**: w rozporządzeniu tym potwierdzono, że więzi rodzinne są kryterium o podstawowym znaczeniu dla ustalenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej ⁽⁴¹⁾. Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zarządzania azylem i migracją ⁽⁴²⁾ osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową należy **dokładnie poinformować o przysługujących im prawach** i dostępnych procesach, w tym o możliwości łączenia rodzin. W rozporządzeniu w sprawie zarządzania azylem i migracją nakazano stosowanie **szablonu poszukiwania rodzin** ⁽⁴³⁾ i specjalnego przesłuchania ⁽⁴⁴⁾. Ponadto osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową mają prawo do **nieodpłatnego doradztwa prawnego** ⁽⁴⁵⁾, aby zapewnić im dostęp do rzetelnych porad prawnych przez cały czas trwania procesu łączenia rodziny. Państwa członkowskie są również zobowiązane do wspierania tego procesu poszukiwania we współpracy z organami krajowymi i odpowiednimi organizacjami międzynarodowymi.

⁽³⁹⁾ Art. 23 ust. 3 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽⁴⁰⁾ [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) nr 604/2013](#) z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (wersja przekształcona) (Dz.U. L 180 z 29.6.2013).

⁽⁴¹⁾ Art. 25 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽⁴²⁾ Art. 19 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽⁴³⁾ Art. 22 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽⁴⁴⁾ Art. 22 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽⁴⁵⁾ Art. 21 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

Szablon poszukiwania rodzin

Szczegółowy przegląd szablonu poszukiwania rodzin znajduje się w [części II](#). Instrukcje dotyczące sposobu wypełnienia znajdują się w szablonie.

W art. 22 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją przyznano osobom ubiegającym się o ochronę międzynarodową prawo do wystąpienia o szablon poszukiwania rodzin i otrzymania go. Szablon ten pomaga w identyfikacji więzi rodzinnych na wczesnym etapie ubiegania się o ochronę. Zaleca się, aby szablon i związane z nim informacje zostały przekazane jak najszybciej po wystąpieniu z wnioskiem. Osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową wraz z członkami rodziny w państwach UE+ powinny wypełnić szablon możliwie najszybciej. Dla dzieci bez opieki dostępny jest specjalny szablon wypełniany przez przedstawiciela dziecka.

Rozporządzenie Eurodac III

Dane przechowywane w systemie Eurodac pomagają w ustaleniu tożsamości tych dzieci. Państwa UE+ mogą także wykorzystać te dane do znalezienia członków rodziny lub jakichkolwiek powiązań, jakie dzieci te mogą mieć w innych państwach. W szczególności dane biometryczne można obecnie pobierać od dzieci w wieku od 6 lat (poprzednio 14 lat), przy czym nadal nie uwzględnia się dzieci poniżej tego wieku. Ponadto dane te pomagają w wykrywaniu zaginionych dzieci, m.in. do celów egzekwowania prawa, i uzupełniają inne systemy, takie jak System Informacyjny Schengen ⁽⁴⁶⁾. Skuteczne procedury identyfikacji mają kluczowe znaczenie dla tych procesów ⁽⁴⁷⁾.

Rozporządzenie w sprawie kontroli przesiewowej

Rozporządzenie w sprawie kontroli przesiewowej odgrywa kluczową rolę na wczesnych etapach procesu udzielania azylu. Upoważnia ono do gromadzenia wstępnych informacji przy wejściu danej osoby do UE, co ma zasadnicze znaczenie dla zidentyfikowania wszelkich bezpośrednich wskaźników potrzeby poszukiwania rodzin. Wstępne gromadzenie danych obejmuje m.in. dane osobowe, historię podróży i potencjalne więzi rodzinne w obrębie UE, co umożliwia organom szybkie ustalenie, czy istnieją podstawy do podjęcia działań w zakresie łączenia rodziny.

Rozporządzenie w sprawie kontroli przesiewowej gwarantuje, że wszystkie istotne informacje są gromadzone jak najszybciej, co stanowi podstawę dalszej oceny i działań w ramach rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją. Ten wczesny proces identyfikacji ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia szybkiego rozpoznawania i zaspokajania potrzeb w zakresie poszukiwania rodzin, przyczyniając się do ochrony dobrostanu i praw osób, w szczególności grup szczególnie wrażliwych, takich jak małe dzieci bez opieki. Jeżeli na etapie kontroli przesiewowej pojawiają się wnioski dotyczące jednośc rodziny, funkcjonariusze straży

⁽⁴⁶⁾ Jak określono w [rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/1862](#) z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen (SIS) w dziedzinie współpracy policyjnej i współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, zmiany i uchylenia decyzji Rady 2007/533/WSiSW oraz uchylenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1986/2006 i decyzji Komisji 2010/261/UE (Dz.U. L 312 z 7.12.2018).

⁽⁴⁷⁾ Motyw 44 rozporządzenia Eurodac III.

granicznej powinni niezwłocznie skierować te sprawy do właściwych organów, aby jak najszybciej zarejestrować wniosek i przekazać sprawę do właściwego organu, na przykład do jednostki ds. zarządzania azylem i migracją lub do organu zajmującego się procedurą azylową.

Należy ustanowić konkretne terminy takich skierowań, aby zapewnić terminowe działania następcze, co umożliwi szybkie rozpoznanie i zaspokojenie potrzeb w zakresie poszukiwania rodzin. Ten wczesny proces identyfikacji i kierowania ma zasadnicze znaczenie dla ochrony dobrostanu i praw osób, zwłaszcza grup szczególnie wrażliwych, takich jak małoletni bez opieki i zależne osoby dorosłe.

Dyrektywa w sprawie warunków przyjmowania (2024)

Dyrektywa w sprawie warunków przyjmowania (2024), stanowiąca część paktu o migracji i azylu, zawiera kluczowe przepisy mające na celu wspieranie poszukiwania rodzin i ochronę małoletnich. Podkreślono w niej przede wszystkim, że najlepszy interes dziecka ⁽⁴⁸⁾ ma ogromne znaczenie, gdyż wymaga od państw członkowskich zapewnienia poziomu życia odpowiedniego dla fizycznego, psychicznego, duchowego, moralnego i społecznego rozwoju dziecka. Obejmuje to rozważenie możliwości łączenia rodziny, zapewnienie dobrostanu i stabilności społecznej małoletniego oraz ochronę przed zagrożeniami, takimi jak przemoc lub wykorzystywanie. W art. 27 odniesiono się konkretnie do małoletnich bez opieki, wprowadzając obowiązek wyznaczenia przedstawiciela. Rolą przedstawiciela jest m.in. ułatwianie poszukiwania członków rodziny, dbanie o to, by małoletni byli odpowiednio informowani i wspierani w trakcie całego procesu. Dyrektywa nakłada również na państwa członkowskie obowiązek jak najszybszego rozpoczęcia poszukiwania rodzin, przy zastosowaniu odpowiednich środków poufności w celu ochrony bezpieczeństwa małoletniego i jego krewnych ⁽⁴⁹⁾.

Art. 27 ust. 10 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024)

Państwa członkowskie rozpoczynają poszukiwanie członków rodziny małoletniego bez opieki, w razie potrzeby korzystając z pomocy organizacji międzynarodowych lub innych odpowiednich organizacji, tak szybko, jak to możliwe po wystąpieniu z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej, zabezpieczając jednocześnie najlepszy interes tego małoletniego bez opieki. W przypadku potencjalnego zagrożenia życia lub integralności fizycznej małoletniego lub bliskich krewnych małoletniego, w szczególności w przypadku gdy krewni ci pozostali w kraju pochodzenia, konieczne jest zadbanie o zapewnienie poufności zbierania, przetwarzania i obiegu informacji dotyczących tych osób, tak aby uniknąć stwarzania zagrożenia dla ich bezpieczeństwa.

⁽⁴⁸⁾ Art. 26 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024).

⁽⁴⁹⁾ Art. 27 ust. 10 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024).

Procedury na granicach i poszukiwanie rodzin

Jeżeli chodzi o procedury na granicach i poszukiwanie rodzin, kluczową rolę odgrywa proces kontroli przesiewowej.

Procedura kontroli przesiewowej

Gromadzenie informacji. Zgodnie z art. 17 ust. 1 lit. g) rozporządzenia w sprawie kontroli przesiewowej organy muszą gromadzić dane na temat tego, czy członkowie rodziny obywatela państwa trzeciego przebywają na terytorium jakiegokolwiek państwa członkowskiego. W przypadku małoletnich bez opieki przyznaje się szczególne gwarancje ⁽⁵⁰⁾ zapewniające, że podczas kontroli przesiewowej przeszkolony przedstawiciel lub przeszkolona osoba wspierają dziecko w sposób przyjazny dla dziecka i zrozumiały.

Rozpoczęcie poszukiwania. Art. 19 ust. 1 lit. f) rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją stanowi, że osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową należy poinformować o możliwościach łączenia rodzin, w tym o prawie do wystąpienia o szablon poszukiwania rodzin i do otrzymania takiego szablonu. Proces ten powinien rozpocząć się jak najszybciej. Zgromadzone informacje powinny być wykorzystywane wyłącznie do celów poszukiwania bez negatywnego wpływu na zaangażowane strony. Osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową powinna zostać poinformowana o tej gwarancji.

Procedura azylowa na granicy

Procedurę azylową na granicy stosuje się w odniesieniu do dzieci bez opieki, jeżeli stanowią one zagrożenie dla bezpieczeństwa ⁽⁵¹⁾. Można stosować kryteria łączenia rodzin określone w rozporządzeniu w sprawie zarządzania azylem i migracją, a państwa członkowskie muszą szybko identyfikować członków rodziny małoletnich bez opieki, zapewniając priorytetowe traktowanie najlepszego interesu dziecka ⁽⁵²⁾. Organizacje międzynarodowe mogą pomagać w poszukiwaniu rodzin, podejmując wszelkie działania z poszanowaniem poufności i ochrony zaangażowanych stron.

Jeżeli istnieją wątpliwości co do wieku danej osoby, może być konieczna ocena wieku. W trakcie tej oceny zaleca się tymczasowe wstrzymanie poszukiwania rodzin do czasu potwierdzenia wieku danej osoby. Po ustaleniu wieku należy niezwłocznie wznowić poszukiwanie rodzin, przestrzegając odpowiednich terminów określonych w rozporządzeniu w sprawie zarządzania azylem i migracją.

Personel zajmujący się sprawami z udziałem małoletnich bez opieki musi przejść specjalistyczne szkolenie, aby mógł zaspokoić szczególne potrzeby tych dzieci, gwarantując jednocześnie właściwe stosowanie przepisów. Konieczne jest terminowe gromadzenie niezbędnych informacji, ponieważ niedopełnienie tego obowiązku może prowadzić do niedotrzymania kluczowych terminów łączenia rodzin określonych w rozporządzeniu w sprawie zarządzania azylem i migracją ⁽⁵³⁾.

⁽⁵⁰⁾ Art. 13 rozporządzenia w sprawie kontroli przesiewowej.

⁽⁵¹⁾ Jak określono w art. 53 ust. 1 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej.

⁽⁵²⁾ Art. 23 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej.

⁽⁵³⁾ Zob. [część II](#).

1.2. Cel poszukiwania rodzin

Poszukiwanie rodzin służy kilku kluczowym celom dla wszystkich osób ubiegających się o ochronę międzynarodową, w tym małoletnich bez opieki, którzy są grupą szczególnie wrażliwą.

1. Po pierwsze, pomaga zlokalizować członków rodziny, z którymi osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową chce lub powinna zostać połączona, zarówno w obrębie państw UE+, jak i (w stosownych przypadkach), w państwach trzecich lub krajach pochodzenia.
2. Po drugie, ma na celu przywrócenie i utrzymanie kontaktów między rozdzielonymi członkami rodziny, pod warunkiem że wszyscy wyrażą na to zgodę i pod warunkiem że nie będzie to stanowiło zagrożenia dla żadnego z nich, po ustaleniu najlepszego interesu dziecka, gdy sprawa dotyczy dzieci.
3. Po trzecie, ułatwia łączenie rodzin, gdy leży to w najlepszym interesie zainteresowanych osób, przy upewnieniu się, ponownie, co do bezpieczeństwa i wzajemnej zgody.

Dzieci bez opieki, jako że wymagają szczególnego traktowania, są przedmiotem szczególnej uwagi w ramach polityki azylowej UE, jak określono w dyrektywie w sprawie warunków przyjmowania (2024). Dyrektywa ta zobowiązuje państwa członkowskie do poczynienia wszelkich niezbędnych kroków w celu odnalezienia członków rodziny ⁽⁵⁴⁾, przy jednoczesnym priorytetowym traktowaniu najlepszego interesu dziecka ⁽⁵⁵⁾.

Ponadto wyniki poszukiwania rodzin i zgromadzone istotne informacje na temat sytuacji w kraju pochodzenia dziecka mogą być przydatne w ustalaniu najlepszego interesu dziecka, jak określono w art. 22 Konwencji o prawach dziecka oraz w komentarzu ogólnym nr 12 Komitetu Praw Dziecka:

Dzieci ubiegające się o azyl mogą również potrzebować skutecznego poszukiwania rodzin i odpowiednich informacji o sytuacji w państwie pochodzenia w celu określenia ich najlepszego interesu ⁽⁵⁶⁾.

Informacje te mogą umożliwić odpowiednim zainteresowanym stronom określenie indywidualnych potrzeb dziecka oraz, w zależności od takich potrzeb, opracowanie i zapewnienie odpowiedniej i dostosowanej do potrzeb ochrony i opieki, a także określenie najlepszego interesu dziecka na podstawie jego indywidualnej sytuacji. Poszukiwanie rodzin jest również narzędziem integracji w społeczeństwie przyjmującym, ponieważ zapewnia wiedzę o pochodzeniu i nieformalną identyfikację dziecka. Bardzo ważna jest na przykład znajomość poziomu wykształcenia i stanu zdrowia, jakości relacji międzyludzkich z rodzicami i innymi krewnymi, historii nadużyć lub przemocy domowej, sytuacji społeczno-ekonomicznej rodziny, warunków zdrowotnych członków rodziny oraz lokalnego wymiaru społecznego. Ponadto skuteczne poszukiwanie rodzin ma również zasadnicze znaczenie dla zapobieżenia adopcji dziecka lub opieki zastępczej w sytuacji, gdy rodzice biologiczni tego dziecka żyją i chcą się z nim połączyć, i leży to w najlepszym interesie dziecka.

⁽⁵⁴⁾ Art. 27 ust. 10 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024).

⁽⁵⁵⁾ Więcej informacji na temat odpowiednich ram prawnych zob. [Załącznik I. Ramy prawne – nacisk na prawa dziecka](#).

⁽⁵⁶⁾ Komitet Praw Dziecka, [Komentarz ogólny nr 12 \(2009\): Prawo dziecka do bycia wysłuchanym](#), CRC/C/GC/12, 20 lipca 2009 r., pkt 124.

Zakres i metoda poszukiwania rodzin mogą być różne w zależności od tego, czy działanie to jest podejmowane w celu ustalenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zarządzania azylem i migracją, czy też w szerszych ramach procedury przyznawania ochrony międzynarodowej. Poniżej wskazano główne różnice między poszukiwaniem rodzin na terytorium UE a poszukiwaniem rodzin w kraju pochodzenia lub państwie trzecim.

	Poszukiwanie rodzin w celu łączenia rodzin w państwie UE+	Poszukiwanie rodzin w kraju pochodzenia lub w państwach trzecich
Zakres terytorialny	członek rodziny może przebywać na terytorium państwa UE+	członek rodziny może przebywać w kraju pochodzenia dziecka lub w państwie trzecim
Cel	• poszanowanie najlepszego interesu dziecka • ustalenie państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej • łączenie członków rodziny, rodzeństwa lub krewnych na terytorium państwa członkowskiego	• poszanowanie najlepszego interesu dziecka • przywrócenie więzi rodzinnych • łączenie dziecka z członkiem jego rodziny: ▪ w państwie przyjmującym UE ▪ w kraju pochodzenia lub w państwie trzecim
Obowiązek prawny	• uwzględnienie i ocena najlepszego interesu dziecka • zagwarantowanie, że zadaniami powierzonymi w rozporządzeniu w sprawie zarządzania azylem i migracją zajmuje się wykwalifikowany przedstawiciel ⁽⁵⁷⁾ • zidentyfikowanie członków rodziny, rodzeństwa lub krewnych ⁽⁵⁸⁾ • złożenie wniosku o przejęcie w kontekście rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją po zidentyfikowaniu odpowiedzialnego państwa członkowskiego ⁽⁵⁹⁾ • łączenie członków rodziny, rodzeństwa lub krewnych, pod warunkiem że leży to w najlepszym interesie dziecka	• uwzględnienie i ocena najlepszego interesu dziecka • rozpoczęcie poszukiwania rodzin lub (w stosownych przypadkach) kontynuowanie tego procesu • zagwarantowanie, że wykwalifikowany przedstawiciel będzie reprezentował dziecko i udzielał mu pomocy • ocena statusu dziecka (w celu przygotowania do łączenia rodziny)

⁽⁵⁷⁾ Art. 23 ust. 5 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽⁵⁸⁾ Art. 23 ust. 6 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽⁵⁹⁾ Art. 25 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

Ważne jest, aby zrozumieć, że zlokalizowanie rodziny dziecka **niekoniecznie prowadzi do łączenia rodziny**. Łączenie nie zawsze jest możliwe lub odpowiednie, a właściwe organy muszą wziąć pod uwagę dodatkowe czynniki, zwłaszcza w przypadku potencjalnego łączenia rodziny.

Dzieci. W przypadku dzieci w podejmowaniu wszystkich decyzji należy kierować się zasadą najlepszego interesu dziecka i należy przy tym przestrzegać prawa dziecka do bycia wysłuchanym, przykładając odpowiednią wagę do jego poglądów z uwzględnieniem stopnia jego dojrzałości. Jeżeli dziecko lub członek rodziny wykazuje niechęć do przywrócenia więzi, należy dokładnie zbadać przyczyny takiej sytuacji. Doradztwo – świadczone oddzielnie lub wspólnie za pośrednictwem telefonu, łącza wideo lub innych metod – może czasami pomóc w przywróceniu więzi rodzinnych. Jeżeli jednak dziecko lub rodzina ostatecznie stwierdzi, że nie chce przywrócić tych więzi, należy uszanować ich wolę ⁽⁶⁰⁾.

Osoby dorosłe. W przypadku osób dorosłych łączenie wymaga zgody i wykazania chęci połączenia, w szczególności w przypadku małżonków, którzy również mogą kwalifikować się do łączenia rodziny. Ważne jest również, aby ocenić i wyeliminować wszelkie potencjalne zagrożenia, np. w przypadkach przemocy domowej, które mogą mieć wpływ na decyzję o łączeniu członków rodziny.

Jeżeli jednak osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową lub rodzina ostatecznie nie chce przywrócić więzi rodzinnych, należy uszanować ich wolę.

1.3. Kluczowe podmioty w procesach poszukiwania rodzin

Zaangażowanie różnych podmiotów w proces poszukiwania rodzin zależy od ram prawnych i instytucjonalnych państwa przyjmującego, a także od analizy czynników ryzyka i zasady poufności w każdym indywidualnym przypadku. W szczególności w przypadku osób ubiegających się o ochronę międzynarodową lub uchodźców współpraca z organami w kraju pochodzenia lub organami konsularnymi w państwie przyjmującym może narazić daną osobę na krzywdę, jeżeli państwo jest głównym podmiotem dopuszczającym się prześladowania. Należy zachować najwyższą ostrożność, aby zapobiec narażeniu na jakiegokolwiek dodatkowe ryzyko; należy przeprowadzić dogłębną ocenę indywidualnej sytuacji. W zależności od okoliczności danej sprawy poszukiwanie rodzin może oznaczać identyfikację członków rodziny na terytorium państw UE+ lub poza nimi, w kraju pochodzenia lub w państwie trzecim (np. dziecko mogło zostawić rodziców w obozie dla uchodźców). Wiązałoby się to ze współpracą z innymi organami krajowymi, organami innego państwa UE+ lub zaangażowaniem zasobów w kraju pochodzenia lub w państwie trzecim, jeżeli nie stanowiłoby to zagrożenia dla dziecka i rodziny.

⁽⁶⁰⁾ Więcej informacji na temat ram prawnych mających znaczenie dla dzieci zob. [Załącznik I. Ramy prawne – nacisk na prawa dziecka](#).

W tabeli wyszczególniono podmioty, które mogą być zaangażowane.

	Poszukiwanie rodzin w państwie UE+	Poszukiwanie rodzin w kraju pochodzenia lub w państwach trzecich
Podmioty	• dziecko • przedstawiciel dziecka • organy ⁽⁶¹⁾ przyjmującego państwa członkowskiego • organy innych państw UE+ • organizacje międzynarodowe lub inne właściwe organizacje, w tym organizacje zajmujące się poszukiwaniem rodzin ⁽⁶²⁾ • członkowie rodziny dziecka • pozostałe osoby	• dziecko • przedstawiciel dziecka • organy ⁽⁶³⁾ w państwie przyjmującym • ambasady i służby konsularne państwa przyjmującego • organizacje międzynarodowe lub inne właściwe organizacje ⁽⁶⁴⁾ • lokalne służby zajmujące się poszukiwaniem rodzin • organy kraju pochodzenia lub państwa trzeciego, pod warunkiem że nie stanowi to zagrożenia dla dziecka lub członków jego rodziny • pozostałe osoby

Zarówno w przypadku dzieci, jak i w przypadku zależnych osób dorosłych muszą istnieć odpowiednie mechanizmy wspierające proces poszukiwania rodzin, biorąc pod uwagę ich szczególne potrzeby i okoliczności.

Osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową, niezależnie od tego, czy jest dzieckiem czy zależną osobą dorosłą, często stanowi główne źródło informacji na potrzeby poszukiwania rodzin. W przypadku **dzieci** należy wprowadzić odpowiednie, przyjazne dziecku mechanizmy ⁽⁶⁵⁾, aby umożliwić dzieciom zrozumienie celu poszukiwania rodzin, procesu oraz możliwych skutków i konsekwencji. Obejmuje to zapewnienie, że tłumacze ustni lub mediatorzy językowi i kulturowi, jeżeli są zaangażowani, byli w równym stopniu poinformowani o znaczeniu kontaktów z dzieckiem w sposób przyjazny dziecku, zwłaszcza w zakresie używania języka i komunikacji.

Dziecko należy niezwłocznie informować oraz konsultować się z nim w sprawie procesu poszukiwania rodzin, a także wszelkich postępów poczynionych w tym zakresie. Poglądy dziecka powinny być brane pod uwagę na wszystkich etapach i powinny być traktowane jako sprawa nadrzędna w zależności od wieku i dojrzałości dziecka.

⁽⁶¹⁾ Może to obejmować wszystkie odpowiednie zainteresowane strony zajmujące się ochroną dzieci, takie jak organy sądowe, lokalne służby socjalne, opiekunowie oraz służba zdrowia.

⁽⁶²⁾ Więcej informacji znajduje się w sekcji „Organizacje zajmujące się poszukiwaniem rodzin” w [części II](#).

⁽⁶³⁾ Może to obejmować wszystkie odpowiednie zainteresowane strony zajmujące się ochroną dzieci, takie jak organy sądowe, lokalne służby socjalne, opiekunowie oraz opieka zdrowotna.

⁽⁶⁴⁾ Należy zauważyć, że MKCK i stowarzyszenia krajowe Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca nie dzielą się ze stronami trzecimi wynikami działań w zakresie poszukiwania rodzin. Informacje są przekazywane wyłącznie i bezpośrednio członkom rodziny zaangażowanym w poszukiwanie zaginionych krewnych.

⁽⁶⁵⁾ Mechanizmy przyjazne dziecku to systemy lub procesy opracowane w taki sposób, aby były łatwo zrozumiałe i dostępne dla dzieci, przy jednoczesnym zapewnieniu poszanowania ich potrzeb i praw. W ramach tych mechanizmów priorytetowo traktuje się dobrostan i bezpieczeństwo dzieci, ułatwiając im wyrażanie ich poglądów, dostęp do usług i otrzymywanie odpowiedniego wsparcia.

Udział dziecka w procesie powinien być ułatwiany przez opiekuna, który może działać jako łącznik między dzieckiem a różnymi zaangażowanymi podmiotami. **Opiekun** dziecka powinien wspierać dziecko i towarzyszyć mu w trakcie całego procesu poszukiwania rodzin. Opiekun powinien reprezentować dziecko i w razie potrzeby uzupełniać jego zdolność prawną, dbając o to, by wszystkie działania były podejmowane w najlepszym interesie dziecka.

Wyznaczonego opiekuna należy informować oraz konsultować się z nim w sprawie wszystkich działań podejmowanych w odniesieniu do dziecka. W zależności od indywidualnych okoliczności sprawy opiekun może również aktywnie uczestniczyć w uzyskiwaniu istotnych informacji od dziecka.

W przypadku **osób dorosłych**, które mogą również wymagać wsparcia w trakcie całego procesu, należy wprowadzić środki umożliwiające im zrozumienie celów i etapów poszukiwania rodzin. W przypadkach gdy zdolność osoby dorosłej ubiegającej się o ochronę międzynarodową do pełnego uczestnictwa w podejmowaniu decyzji jest ograniczona ze względu na potrzebę szczególnego traktowania, wyznaczony przedstawiciel lub osoba wspierająca powinni towarzyszyć takiej osobie, dbając o poszanowanie jej poglądów i preferencji na wszystkich etapach. Takiego przedstawiciela należy informować oraz konsultować się z nim w sprawie wszystkich podejmowanych działań i należy przy tym opowiadać się za najlepszym interesem zależnej osoby dorosłej, a jednocześnie wspierać ją w udostępnianiu istotnych informacji na potrzeby poszukiwania rodzin.

Organy państwa UE+, które mogą być zaangażowane w proces poszukiwania rodzin, obejmują na przykład organy odpowiedzialne za procedury azylowe, organy imigracyjne i służby zajmujące się ochroną dzieci na szczeblu krajowym i lokalnym. Zaangażowane mogą być również ambasady lub służby konsularne państwa przyjmującego w kraju pochodzenia lub w państwach trzecich. Zgodnie z dorobkiem prawnym UE w dziedzinie azylu ⁽⁶⁶⁾ organy państw członkowskich odgrywają aktywną rolę w procesie poszukiwania członków rodziny dziecka, jeżeli uznaje się, że leży to w jego najlepszym interesie. Państwa, za pośrednictwem swoich podmiotów zajmujących się ochroną dzieci i innych odpowiednich służb, powinny opracować procedury poszukiwania rodzin i wprowadzić obowiązek poszukiwania rodzin w przypadku dzieci bez opieki – z wyjątkiem sytuacji, gdy uznaje się, że nie leży to w najlepszym interesie dziecka, lub gdy mogłoby to zagrozić dziecku lub jego rodzinie. Poszukiwanie rodzin jest warunkiem wstępnym zapewnienia niezbędnej ochrony i opieki w zakresie dobrostanu dziecka ⁽⁶⁷⁾. Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zarządzania azylem i migracją ⁽⁶⁸⁾ personel właściwych organów musi przechodzić szkolenie ustawiczne w zakresie szczególnych potrzeb dzieci.

Powiązane narzędzie EUAA

EUAA opracowała moduły szkoleniowe i poradniki praktyczne dotyczące szczególnych potrzeb dzieci i innych osób ubiegających się o ochronę międzynarodową wymagających szczególnego traktowania. Więcej informacji można znaleźć w katalogu szkoleń EUAA na stronie internetowej EUAA: <https://euaa.europa.eu/training-catalogue>.

⁽⁶⁶⁾ W szczególności art. 33 ust. 7 rozporządzenia w sprawie kwalifikowania, art. 27 ust. 10 rozporządzenia w sprawie warunków przyjmowania (2024) i art. 23 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽⁶⁷⁾ W szczególności art. 8, 9 i 10 Konwencji o prawach dziecka.

⁽⁶⁸⁾ Art. 23 ust. 6 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

Poszukiwanie rodzin jest ponadto jednym z obszarów w kontekście azylu, w którym państwa UE+ często współpracują z **organizacjami międzynarodowymi lub innymi odpowiednimi organizacjami** i korzystają z ich usług. Niektóre organizacje międzynarodowe dysponują znacznym doświadczeniem i wiedzą fachową w dziedzinie poszukiwania rodzin. Organizacje te ustanowiły sieci, narzędzia i metodyki, które ułatwiają poszukiwanie rodzin w sposób zapewniający bezpieczeństwo oraz najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka. Usługi świadczone przez takie organizacje są szczególnie istotne, gdy poszukiwanie rodzin odbywa się w krajach pochodzenia lub państwach trzecich. Niektóre organizacje, z którymi państwa UE+ współpracują w tym zakresie, to m.in. UNHCR, Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM), Międzynarodowy Ruch Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca oraz międzynarodowe służby socjalne.

Państwa członkowskie mogą ułatwić osobom ubiegającym się o ochronę międzynarodową dostęp do usług poszukiwania rodzin świadczonych przez takie organizacje. W razie potrzeby państwa członkowskie powinny również starać się o pomoc odpowiednich organizacji i organów, aby wesprzeć osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową w procesie poszukiwania rodzin, pod warunkiem przestrzegania zasad i norm obowiązujących w danych organizacjach ⁽⁶⁹⁾. Zanim dojdzie do jakiegokolwiek wymiany informacji między tymi organizacjami a właściwymi organami należy wystąpić o zgodę osoby zainteresowanej (dziecka lub osoby dorosłej, dla której prowadzony jest proces poszukiwania) ⁽⁷⁰⁾.

W stosownych przypadkach w proces poszukiwania rodzin można również zaangażować **lokalne organizacje społeczne, służby i podmioty**, które posiadają praktyczne doświadczenie w tej dziedzinie i są zaznajomione z więziami społecznymi oraz sieciami społecznymi i religijnymi. Przy podejmowaniu decyzji, czy zaangażować służby lokalne, należy wziąć pod uwagę poufność, ochronę danych i bezpieczeństwo, aby uniknąć narażenia dziecka, członków rodziny lub samych usługodawców na ryzyko. Zaangażowanie takich organizacji w proces poszukiwania powinno odbywać się z poszanowaniem ich zasad i norm.

W zależności od okoliczności panujących w kraju pochodzenia lub w państwie trzecim i po dokładnym rozważeniu bezpieczeństwa dziecka i członków rodziny, a także zasady poufności, **organy w kraju pochodzenia lub w państwie trzecim bądź podmioty dyplomatyczne w Europie reprezentujące te państwa** również mogą uczestniczyć w procesie poszukiwania rodzin. Powinno się to zawsze odbywać **z najwyższą ostrożnością**, aby nie zagrażać zaangażowanym osobom, integralności procesu udzielania azylu, a także bezpieczeństwu osób ubiegających się o ochronę międzynarodową ⁽⁷¹⁾ i członków ich rodzin.

Po odnalezieniu **członek rodziny dziecka** powinien wziąć udział w weryfikacji więzi rodzinnych, w procesie przywracania więzi rodzinnych oraz we wszelkich możliwych następstwach procesu poszukiwania rodzin, jeżeli leży to w najlepszym interesie dziecka. Inni członkowie rodziny lub krewni, którzy przebywają na terytorium państw UE+, ale nie są uznawani za osoby odpowiedzialne za dziecko w państwie członkowskim, powinni być

⁽⁶⁹⁾ W szczególności członków Ruch Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca. Należy zauważyć, że MKCK i stowarzyszenia krajowe Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca nie dzielą się ze stronami trzecimi wynikami działań w zakresie poszukiwania rodzin. Informacje są przekazywane wyłącznie i bezpośrednio członkom rodziny zaangażowanym w poszukiwanie zaginionych krewnych.

⁽⁷⁰⁾ Zgodnie z art. 23 ust. 3 i 6 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją oraz art. 27 ust. 10 rozporządzenia w sprawie warunków przyjmowania (2024).

⁽⁷¹⁾ Zgodnie z art. 33 ust. 7 rozporządzenia w sprawie kwalifikowania i art. 27 ust. 10 rozporządzenia w sprawie warunków przyjmowania (2024).

zaangażowani w ten proces, ponieważ istnieje prawdopodobieństwo, że posiadają istotne informacje, które mogą pomóc w poszukiwaniu rodzin.

Oprócz wyżej wymienionych podmiotów w procesie poszukiwania rodzin pewną rolę mogą odgrywać również **osoby o innym profilu zawodowym**, takie jak prokuratorzy lub sędziowie, nauczyciele i psychologowie, przywódcy religijni lub wspólnotowi, inne osoby znane dziecku lub rodzinie itp.

Ogólnie rzecz biorąc, **współpraca** między tymi podmiotami w ramach skoordynowanego systemu ułatwiłaby funkcjonalny i multidyscyplinarny proces poszukiwania rodzin. Zawsze powinny istnieć gwarancje zapewniające, że wszystkie zaangażowane podmioty uwzględniają przede wszystkim najlepszy interes dziecka, zwłaszcza bezpieczeństwo dziecka i rodziny.

Lista kontrolna dotycząca poszukiwania rodzin

Poniższa lista kontrolna zawiera kluczowe kwestie dotyczące poszukiwania rodzin w sposób zapewniający poszanowanie praw jednostki, dobrowolny udział, zachowanie poufności i wspieranie łączenia rodziny, gdy jest to bezpieczne i właściwe.

- ☐ **Oddzielenie poszukiwania rodzin od decyzji w sprawie udzielenia ochrony.** Zadbanie o to, by na decyzję o udzieleniu lub odmowie udzielenia ochrony międzynarodowej nie miały wpływu wyniki działań związanych z poszukiwaniem rodzin ani żadne z informacji zgromadzonych w trakcie procedury poszukiwania rodzin.
- ☐ **Wspieranie łączenia rodzin.** Skupienie się na poszukiwaniu rodzin w celu umożliwienia łączenia rodzin, ochrony jedności rodziny i wykorzystania wsparcia ochronnego zapewnianego przez rodziny, przy jednoczesnym uwzględnieniu chęci i najlepszego interesu danej osoby.
- ☐ **Unikanie rozdzielania rodzin.** Rodziny ubiegające się wspólnie o azyl zasadniczo nie powinny być rozdzielane, chyba że zachodzą wyjątkowe okoliczności. Jeżeli dziecko jest oddzielone od rodziny, należy zapewnić regularny kontakt z rodziną, o ile jest to zgodne z najlepszym interesem dziecka. Proces poszukiwania może powodować znaczny niepokój emocjonalny u osób ubiegających się o ochronę międzynarodową i u dzieci, co podkreśla potrzebę odpowiedniego wsparcia psychologicznego. Ponadto obecność członków dalszej rodziny lub opiekunów ma zasadnicze znaczenie dla dobrostanu emocjonalnego dziecka i należy unikać rozłąki z nimi, jeżeli osoby te nie stanowią zagrożenia dla ochrony dziecka.
- ☐ **Wykorzystywanie informacji wyłącznie do celów poszukiwania.** Zadbanie o to, by informacje zgromadzone na potrzeby poszukiwania rodzin były wykorzystywane wyłącznie do tego celu. Zachowanie w poufności informacji zgromadzonych podczas procesu poszukiwania rodzin. Wprowadzenie zabezpieczeń zapewniających, że cały proces poszukiwania rodzin i gromadzenia informacji nie będzie miał negatywnego wpływu na żadną z zainteresowanych stron.

- **Dobrowolność.** Poszukiwanie rodzin prowadzone na zasadzie dobrowolności, inicjowane wyłącznie na wniosek zainteresowanej strony wynikający z jej świadomej decyzji. Odmowa udzielenia informacji o krewnych nie powinna mieć negatywnego wpływu na proces udzielania azylu.
- **Świadoma zgoda.** Przed ujawnieniem jakichkolwiek danych osobowych lub informacji szczególnie chronionych oraz przed poczynieniem dalszych kroków należy uzyskać od wszystkich stron świadomą zgodę. Zarówno osoba występująca z zapytaniem, jak i członek rodziny, którego odszukano, mają prawo odmówić kontaktu i nie otrzymać informacji o dokładnym miejscu zamieszkania/adresie swoich krewnych (jeżeli nie są jeszcze znane).
- **Ocena ryzyka.** Przed rozpoczęciem procesu poszukiwania i na wszystkich jego kolejnych etapach należy starannie rozważyć wszelkie potencjalne zagrożenia dla wszystkich członków rodziny, w tym tych, którzy są poszukiwani, i tych, którzy inicjują proces poszukiwania. Jeżeli nowe informacje na temat ryzyka staną się dostępne na późniejszym etapie, w świetle tych informacji należy ponownie ocenić plan poszukiwań.
- **Priorytetowe traktowanie kwestii ochrony i najlepszego interesu dziecka.** We wszystkich decyzjach należy priorytetowo traktować kwestię ochrony, bezpieczeństwa i najlepszego interesu dziecka.

Decyzja o tym, czy i gdzie połączyć rodzinę, powinna uwzględniać potrzeby, najlepszy interes, bezpieczeństwo, ochronę i preferencje wszystkich zainteresowanych stron.

2. Zasady i gwarancje proceduralne

Podczas poszukiwania rodzin należy chronić dobrostan osób wymagających szczególnego traktowania i zależnych osób dorosłych oraz najlepszy interes dziecka. Ma to zasadnicze znaczenie dla pełnego poszanowania praw tych osób w całym procesie poszukiwania. W tym celu zestaw gwarancji proceduralnych wspiera sprawiedliwość, przejrzystość i podejście ukierunkowane na osobę, ze szczególnym uwzględnieniem jedności rodziny, bezpieczeństwa i dobrostanu.

2.1. Nacisk na najlepszy interes dziecka

Poszukiwanie rodzin ma zasadnicze znaczenie dla realizacji prawa dziecka do utrzymywania osobistych relacji i bezpośrednich kontaktów z członkami jego rodziny. Kluczowe jest również przestrzeganie przez państwa członkowskie obowiązku zachowania tych relacji, gdy leży to w najlepszym interesie dziecka.

Zasada najlepszego interesu dziecka jest jedną z czterech zasad przewodnich dotyczących praw dziecka (prawo do niedyskryminacji, najlepszy interes dziecka, prawo do życia i rozwoju oraz prawo do bycia wysłuchanym), które leżą u podstaw Konwencji o prawach dziecka ⁽⁷²⁾ i Karty ⁽⁷³⁾. Jak zapisano w art. 3 ust. 1 Konwencji o prawach dziecka:

*[w]e wszystkich działaniach dotyczących dzieci,
podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki
społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała
ustawodawcze, sprawą nadrzędną będzie najlepsze
zabezpieczenie interesów dziecka.*

Komitet Praw Dziecka doprecyzował, że najlepszy interes dziecka należy interpretować jako pojęcie składające się z trzech elementów ⁽⁷⁴⁾:

- prawa podmiotowego;
- podstawowej prawnej zasady interpretacyjnej; oraz
- reguły postępowania.

W swoim komentarzu ogólnym nr 6 (2005) w sprawie traktowania dzieci pozbawionych opieki i odseparowanych, przebywających poza krajem pochodzenia ⁽⁷⁵⁾, Komitet Praw Dziecka przedstawił wytyczne dotyczące sposobu uwzględniania najlepszego interesu dziecka jako głównej reguły postępowania za pomocą szczególnych gwarancji proceduralnych. Stanowisko

⁽⁷²⁾ Art. 2, 3, 6 i 12 Konwencji o prawach dziecka.

⁽⁷³⁾ Art. 24 Karty.

⁽⁷⁴⁾ Zob. najlepszy interes dziecka, na podstawie [Komentarza ogólnego nr 14 \(2013\) Komitetu Praw Dziecka w sprawie prawa dziecka do zabezpieczenia jego najlepiej pojętego interesu jako sprawy nadrzędnej \(art. 3 ust. 1\)](#), CRC/C/GC/14, 29 maja 2013 r.

⁽⁷⁵⁾ Komitet Praw Dziecka, [Komentarz ogólny nr 6 \(2005\) w sprawie traktowania dzieci pozbawionych opieki i odseparowanych, przebywających poza krajem pochodzenia](#), CRC/GC/2005/6, 1 września 2005 r., pkt 80–88.

w sprawie prawa dziecka do uznawania jego najlepszego interesu za sprawę nadrzędną doprecyzowano w komentarzu ogólnym nr 14 (2013) oraz gwarancjach proceduralnych ⁽⁷⁶⁾.

Nowe instrumenty WESA muszą być wdrażane zarówno zgodnie z Kartą, jak i zgodnie z Konwencją o prawach dziecka. Obowiązek ten określono wyraźnie w motywie 25 rozporządzenia w sprawie kontroli przesiewowej i motywie 67 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej. W powyższych rozporządzeniach podkreślono, że przy stosowaniu instrumentów WESA sprawą nadrzędną dla wszystkich właściwych organów musi być najlepszy interes dziecka. Zasady tej należy przestrzegać w trakcie całej procedury azylowej. Ponadto ocena najlepszego interesu dziecka, o której mowa w dyrektywie w sprawie warunków przyjmowania (2024), ma również zastosowanie do procedury azylowej ⁽⁷⁷⁾.

Jednym z kluczowych aspektów zapewnienia najlepszego interesu dziecka jest utrzymanie jedności rodziny ⁽⁷⁸⁾. O ile to możliwe, małoletni powinni pozostać ze swoimi rodzicami lub opiekunami. W tym celu zasada jedności rodziny wymaga zakwaterowania rodzin z małoletnimi w warunkach, które odpowiadają ich szczególnym potrzebom, unikając rozdzielania i zapewniając stabilność. Ma to również zastosowanie w przypadkach, gdy istnieją podstawy do zatrzymania, ponieważ zasada jedności rodziny wymaga stosowania odpowiednich alternatyw dla zatrzymania dla rodzin z małoletnimi. W ramach tych alternatyw należy zapewnić zakwaterowanie rodzin w środowisku odpowiednim do ich potrzeb ⁽⁷⁹⁾.

W kontekście rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją najlepszy interes dziecka obejmuje powiązane przepisy dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024) ⁽⁸⁰⁾. Konieczne jest pełne poszanowanie najlepszego interesu dziecka i jedności rodziny oraz uwzględnienie ich w ocenie najlepszego interesu dziecka. Oznacza to, że podczas wszystkich procedur należy w jak największym stopniu brać pod uwagę i zachować dobrostan i jedność rodziny.

Identyfikacja i poszukiwanie rodzin są zasadniczymi elementami tych ram. Celem jest zapewnienie utrzymania jedności rodziny podczas procedur relokacji i procedur granicznych ⁽⁸¹⁾. Organy są zobowiązane do dołożenia wszelkich starań, aby zidentyfikować i odszukać członków rodziny i tym samym zachować zgodność z zasadami jedności rodziny i najlepszego interesu dziecka. Proces ten nie może pociągać za sobą żadnego zagrożenia dla danego dziecka, rodziny lub podmiotów, które będą prowadzić poszukiwanie rodzin.

Podczas poszukiwania odpowiedzialność za dziecko spoczywa na państwie przyjmującym. W związku z tym należy przeprowadzić ocenę ryzyka w odniesieniu do szczególnych celów poszukiwania rodzin. Taka ocena ryzyka musi być częścią oceny najlepszego interesu dziecka, którą przeprowadza się przed poszukiwaniem, biorąc pod uwagę, że w ramach oceny najlepszego interesu analizuje się względy bezpieczeństwa zarówno dziecka, jak i rodziny,

⁽⁷⁶⁾ Komitet Praw Dziecka, [Komentarz ogólny nr 14 \(2013\) w sprawie prawa dziecka do zabezpieczenia jego najlepiej pojętego interesu jako sprawy nadrzędnej \(art. 3 ust. 1\)](#), 29 maja 2013 r., CRC/C/GC/14, 29 maja 2013 r.

⁽⁷⁷⁾ Art. 22 ust. 2 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej.

⁽⁷⁸⁾ Należy w miarę możliwości utrzymać jedność rodziny (art. 45 ust. 2 i art. 54 ust. 2 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej).

⁽⁷⁹⁾ Jak stwierdzono w motywie 40 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024), który stanowi, że rodziny z małoletnimi muszą być zakwaterowane w ośrodkach przyjmowania dostosowanych do ich potrzeb. Potrzebę dostosowania się do wymogów dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024) określono również w art. 54 ust. 2 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej.

⁽⁸⁰⁾ Motyw 46 i art. 23 ust. 4 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽⁸¹⁾ Potwierdzają to stwierdzenia zawarte w motywie 70, art. 67 i 68 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją oraz art. 45 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej.

możliwości przywrócenia kontaktu z rodziną lub połączenia rodziny, dobrostan dziecka i jego poglądy zgodnie z jego wiekiem i dojrzałością. Należy również określić konkretne metody poszukiwania rodzin, potencjalne podmioty, które można zaangażować, oraz możliwe sposoby gromadzenia informacji, z pełnym uwzględnieniem gwarancji bezpieczeństwa. Dziecko można połączyć, tylko jeżeli leży to w jego najlepszym interesie.

Sprawy dotyczące dziecięcych małżeństw: najlepszy interes i względy prawne

We wszystkich przypadkach, w których jedna ze stron małżeństwa lub obie strony są małoletnie, przy ocenie najlepszego interesu dziecka należy wziąć pod uwagę wszystkie opisane poniżej czynniki.

Jeżeli małoletni bez opieki pozostaje w związku małżeńskim z osobą dorosłą legalnie przebywającą w państwie członkowskim lub jeżeli oboje małżonkowie są małoletnimi, małżeństwo będzie co do zasady oceniane na podstawie przepisów krajowych i międzynarodowych norm dotyczących ochrony i dobrostanu dzieci. W kontekście **poszukiwania i łączenia rodzin** państwa członkowskie mogą uznać małżeństwo za ważne tylko wtedy, gdy jest ono zgodne z przepisami krajowymi dotyczącymi ważności takich małżeństw i jeżeli związek nie stoi w sprzeczności z najlepszym interesem dziecka.

W przypadku małżeństwa osoby małoletniej z osobą dorosłą, istotne są dodatkowe względy związane z dobrostanem małoletniego i jego potrzebami w zakresie ochrony. Organy muszą dokładnie ocenić, czy poszukiwanie i późniejsze łączenie służy najlepszemu interesowi małoletniego, zwłaszcza gdy mogą pojawić się obawy dotyczące wykorzystywania, przymusu lub innych zagrożeń związanych z małżeństwem. Obejmuje to zaangażowanie agencji ochrony dzieci i odpowiednich organizacji w udzielanie wskazówek i upewnianie się, że wszystkie działania mają na celu przede wszystkim dobrostan dziecka.

Jeżeli oboje małżonkowie są małoletnimi, związek można postrzegać ze szczególną ostrożnością, ponieważ państwa członkowskie ogólnie podkreślają ochronę małoletnich przed formalizowaniem związków z udziałem osób młodych. Poszukiwanie i łączenie w takich przypadkach skupiałoby się na zapewnieniu bezpiecznych, odpowiednich do wieku warunków życia dla obu małoletnich oraz na środkach ochrony zgodnych z **najlepszym interesem** każdego **dziecka**. Również w tym przypadku zastosowane podejście musi opierać się na przepisach krajowych i zasadach ochrony dzieci, które skupiają się wyraźnie na zdrowiu, bezpieczeństwie i rozwoju osobistym małoletnich, a nie na potwierdzeniu stanu cywilnego.

Ocena ryzyka

Na wszystkich etapach procesu poszukiwania należy wziąć pod uwagę potencjalne zagrożenia dla dziecka lub członków jego rodziny, aby uniknąć jakiegokolwiek krzywdy. W tym celu konieczne jest zgromadzenie wszystkich istotnych informacji na temat kraju pochodzenia lub tranzytu, ustalenie potencjalnych zagrożeń i wprowadzenie środków łagodzących, aby zmniejszyć wpływ tych zagrożeń. Przygotowania do łączenia dzieci muszą uwzględniać potrzebę ochrony dzieci przed dyskryminacją, ukierunkowanymi atakami i dalszym ryzykiem odwetu ze strony siatek handlu ludźmi (zob. przykłady poniżej). Jeżeli poszukiwanie rodzin może narazić dziecko lub członków jego rodziny na niebezpieczeństwo, sprawę należy skierować do właściwych podmiotów, które przeanalizują potrzebę udzielenia ochrony międzynarodowej ⁽⁸²⁾.

Poniżej przedstawiono niewyczerpujący wykaz niektórych okoliczności, które wymagają szczególnej uwagi.

- **Ryzyko odwetu w przypadkach przemocy domowej:** jeżeli w rodzinie miała miejsce przemoc domowa, ponowne nawiązanie kontaktu może narazić dziecko na dalszą krzywdę. Pierwszorzędne znaczenie ma ocena dynamiki rodziny i zapewnienie dziecku bezpiecznego środowiska.
- **Udział w przemocy zbrojnej:** dzieci, które brały udział w przemocy zbrojnej wobec własnej społeczności, są narażone na wyjątkowe ryzyko. Zapewnienie ich bezpieczeństwa wymaga starannego planowania i zaangażowania wyspecjalizowanych organizacji.
- **Prześladowanie:** jeżeli dziecko lub członkowie jego rodziny są narażeni na prześladowanie w swoim kraju pochodzenia, poszukiwanie rodzin może narazić ich na poważne konsekwencje. Kluczowe znaczenie ma ocena sytuacji politycznej i potencjalnych zagrożeń przed nawiązaniem kontaktu. Na przykład dzieci i ich rodziny należące do zmarginalizowanych grup etnicznych lub religijnych mogą być narażone na zwiększone ryzyko prześladowań. Działania na rzecz poszukiwania rodzin muszą uwzględniać te czynniki i umożliwiać priorytetowe traktowanie bezpieczeństwa i anonimowości zaangażowanych osób.
- **Handel ludźmi i wykorzystywanie:** poszukiwanie rodzin może narazić dziecko lub członków jego rodziny na odwet ze strony handlarzy ludźmi, zwłaszcza jeżeli dziecko było świadkiem tego procederu. W takich przypadkach należy starannie ocenić działania związane z poszukiwaniem rodzin, aby zapobiec narażeniu rodziny na dalsze niebezpieczeństwo. W przypadkach, w których dziecko padło ofiarą handlu ludźmi, kontakt z rodziną może nieumyślnie ujawnić handlarzom ludźmi informację o miejscu pobytu dziecka, co może narazić na ryzyko zarówno dziecko, jak i jego rodzinę. Konieczne są szczegółowe oceny ryzyka i zaangażowanie organizacji zajmujących się zwalczaniem handlu ludźmi.

⁽⁸²⁾ IOM, UNICEF, strategiczne ramy współpracy IOM-UNICEF (2022–2023), [Szablon poszukiwania i oceny](#), 2022.

Powiązane publikacje

EASO, [Poradnik praktyczny EASO: najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka w procedurach udzielania ochrony międzynarodowej](#), 2019. Poradnik ten ma na celu wspieranie właściwych organów państw UE+ w stosowaniu zasady najlepszego interesu dziecka oraz zwiększaniu gwarancji na rzecz dzieci w procedurach azylowych. Poradnik obejmuje podstawowe elementy najlepszego interesu dziecka, odpowiednie gwarancje, wytyczne dotyczące sposobu oceny najlepszego interesu dziecka w praktyce oraz wskaźniki zagrożenia i ryzyka.

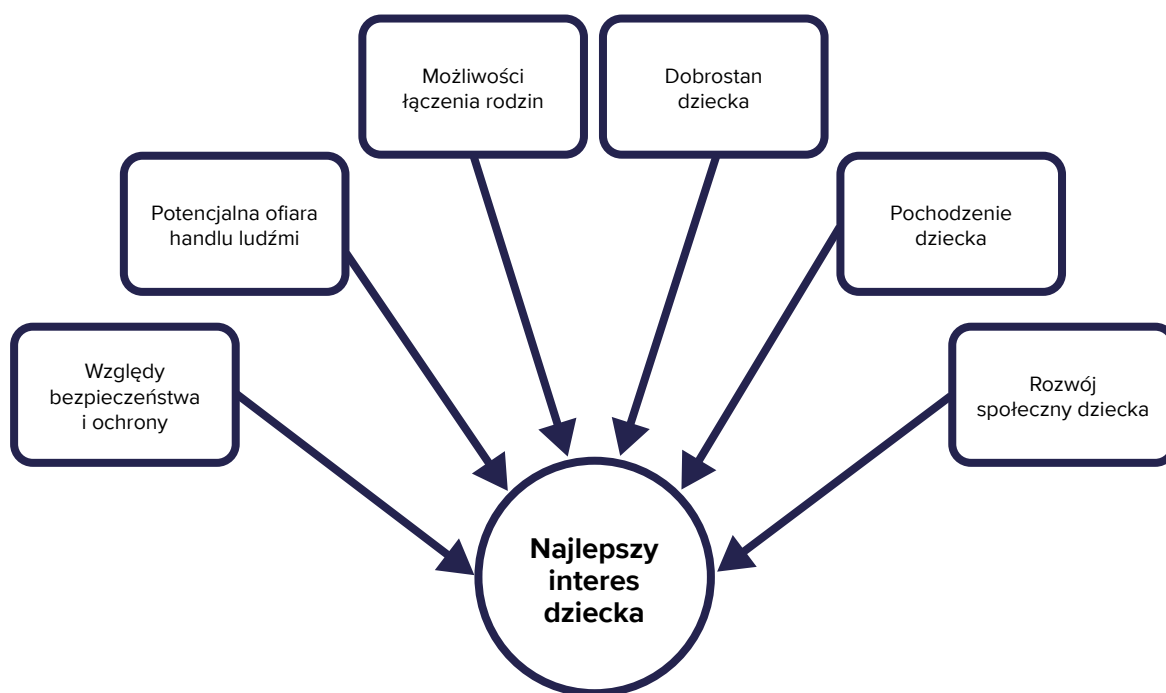
Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA), [Opieka nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej](#), 2015. Podręcznik zawiera informacje dla opiekunów na temat sposobu przeprowadzania oceny najlepszego interesu dziecka lub zadbania o to, by organy przeprowadzające ocenę najlepszego interesu dziecka uwzględniły wszystkie istotne elementy.

Motyw 15 rozporządzenia w sprawie kwalifikowania

Oceniając, co stanowi najlepszy interes dziecka, organy państw członkowskich powinny w szczególności należycie uwzględnić zasadę jedności rodziny, dobro i rozwój społeczny małoletniego, jego umiejętności językowe, względy bezpieczeństwa i ochrony oraz opinię małoletniego, stosownie do jego wieku i dojrzałości.

Wykres 1. Elementy najlepszego interesu dziecka

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zarządzania azylem i migracją organy muszą **priorytetowo traktować** wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej składane przez osoby mające członków rodziny w państwach UE+. Oczekuje się, że zarówno państwo wnioskujące, jak i państwo, do którego skierowano wniosek, przyspieszą rozpatrywanie wniosków i procedury przekazania związane z jednością rodziny, zapewniając szybki dostęp do procedury azylowej. Organy powinny wykazać się elastycznością i dążyć do jak najszybszego łączenia członków rodziny.

2.2. Gwarancje proceduralne

W tej sekcji przedstawiono gwarancje proceduralne mające na celu zapewnienie ochrony i dobrostanu osób wymagających szczególnego traktowania, w tym dzieci bez opieki i zależnych osób dorosłych, podczas poszukiwania rodzin. Gwarancje te są zgodne z odpowiednimi instrumentami prawnymi i zaleceniami prawa miękkiego. Na przykład rola opiekuna lub przedstawiciela jest kluczowa zarówno dla dzieci, jak i dla zależnych osób dorosłych (w stosownych przypadkach) w celu udzielenia informacji, zastępstwa prawnego i pomocy, jeżeli decyzja dotycząca poszukiwania rodzin wymaga przeglądu.

Gwarancje te obejmują następujące elementy:

1. bezpieczeństwo;
2. opiekun/przedstawiciel;
3. informacje;
4. wysłuchanie poglądów dziecka;
5. poufność;
6. ochrona danych;
7. weryfikacja więzi rodzinnych;
8. zasada rozstrzygania wątpliwości na korzyść osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową;
9. skuteczny środek prawny.

Ponadto zasada jedności rodziny odgrywa kluczową rolę w ochronie dobrostanu osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową. Współpraca między odpowiednimi podmiotami ma zasadnicze znaczenie dla skutecznego wdrożenia tych gwarancji. Te środki proceduralne gwarantują, że poszukiwanie rodzin nie tylko służy łączeniu rodzin, lecz także odbywa się w sposób w pełni respektujący i chroniący prawa zainteresowanych osób.

2.2.1. Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo ma zasadnicze znaczenie w poszukiwaniu rodzin osób wymagających szczególnego traktowania, zwłaszcza dzieci bez opieki i zależnych osób dorosłych. Poszukiwanie rodzin powinno odbywać się z pełnym uwzględnieniem kwestii bezpieczeństwa ⁽⁸³⁾. Oprócz wstępnej oceny ryzyka należy stale monitorować bezpieczeństwo

⁽⁸³⁾ Art. 6 Konwencji o prawach dziecka.

w trakcie całego procesu poszukiwania rodzin. Obejmuje to analizę bezpieczeństwa fizycznego i emocjonalnego osób ubiegających się o ochronę międzynarodową, a także potencjalnych zagrożeń dla poszukiwanych członków rodziny. Dotyczy to głównie przypadków, w których mogą istnieć obawy dotyczące przemocy domowej, handlu ludźmi lub innych form przemocy lub nadużyć. W przypadku dzieci bez opieki i zależnych osób dorosłych opiekun lub przedstawiciel musi odgrywać kluczową rolę w dbaniu o to, aby dziecko rozumiało potencjalne zagrożenia odpowiednio do stopnia jego dojrzałości, oraz wspierać je w wyrażaniu wszelkich obaw. Podobnie zależne osoby dorosłe, takie jak osoby wymagające szczególnego traktowania z powodu zaburzeń psychicznych, fizycznych lub emocjonalnych, muszą być informowane o potencjalnych zagrożeniach w przystępny sposób, a ich przedstawiciel musi pomagać im w wyrażaniu obaw.

2.2.2. Wyznaczenie opiekuna

Zgodnie z konwencjami międzynarodowymi i przepisami UE istnieje wyraźny obowiązek zapewnienia szczególnej ochrony i pomocy każdemu dziecku, które czasowo lub na stałe jest pozbawione środowiska rodzinnego. Zostało to szczególnie podkreślone w Konwencji o prawach dziecka ⁽⁸⁴⁾, przy czym koncentruje się ona przede wszystkim na ochronie dzieci będących uchodźcami. Nowe przepisy UE w dziedzinie azylu wzmacniają ten stan prawny, ponieważ przewidują obowiązek wyznaczenia przedstawiciela lub opiekuna dla małoletnich bez opieki na cały czas trwania procedury azylowej.

FRA, *Opieka nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej*, 2015.

Dodatkowe wytyczne dotyczące roli opiekuna w poszukiwaniu rodzin można znaleźć w podręczniku FRA dotyczącym dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej.

Opiekun wykonuje trzy odrębne funkcje, gdy dziecko nie ma opieki rodzicielskiej, jak przedstawiono na wykresie:

Rola wyznaczonego przedstawiciela ma kluczowe znaczenie. Przedstawiciel zapewnia dziecku możliwość skorzystania z prawa do bycia wysłuchanym. Od etapu wstępnej kontroli przesiewowej przez całą procedurę azylową przedstawiciel jest odpowiedzialny za zapewnienie małoletniemu bez opieki odpowiedniego zastępstwa prawnego i pomocy. Obejmuje to działanie w najlepszym interesie dziecka, wykonywanie jego zdolności prawnej w razie potrzeby oraz odgrywanie znaczącej roli w poszukiwaniu rodzin w celu utrzymania jedności rodziny.

⁽⁸⁴⁾ Art. 20 i art. 22 ust. 2 Konwencji o prawach dziecka.

Zależne osoby dorosłe, które nie mają zdolności do reprezentowania samych siebie, powinny również otrzymywać w odpowiednim czasie pomoc od wyznaczonego przedstawiciela, zgodnie z ramami krajowymi. W przypadku grup wymagających szczególnego traktowania, zwłaszcza zależnych osób dorosłych, gwarancje proceduralne muszą uwzględniać szczególne potrzeby i złożoność sytuacji. Zależne osoby dorosłe mogą potrzebować:

- **komunikacji dostosowanej do potrzeb** – informacje powinny być przekazywane w przystępny sposób, z uwzględnieniem wszelkich wyzwań poznawczych, sensorycznych lub językowych;
- **wsparcia w podejmowaniu decyzji** – przedstawiciele powinni pomagać zależnym osobom dorosłym w podejmowaniu decyzji, zwłaszcza gdy rozumieją konsekwencje poszukiwania rodzin lub gdy wyrażają zgodę na określone kroki;
- **regularnych kontroli i dostosowania wsparcia** – w celu zapewnienia dobrostanu zależnej osoby dorosłej może być konieczne przeprowadzanie okresowych ocen oraz wprowadzanie odpowiednich zmian w mechanizmach wsparcia.

W przypadku gdy zależne osoby dorosłe niechętnie uczestniczą w poszukiwaniu rodzin, należy starannie rozważyć ich preferencje. Przedstawiciel może być zmuszony do zrównoważenia autonomii danej osoby ze względami ochrony – powinien się przy tym kierować zasadą zabezpieczenia najlepszego interesu, podobnie jak w przypadku dzieci bez opieki.

Zgodnie z nowym paktem o migracji i azylu, aby zapewnić przedstawicielom możliwość skutecznego wypełniania ich roli, nie należy wyznaczać do tej funkcji osób, których interesy są sprzeczne lub mogą być sprzeczne z interesami małoletniego ⁽⁸⁵⁾. Ponadto przedstawiciele muszą posiadać odpowiednie kwalifikacje i wiedzę fachową. Muszą również odbywać regularne szkolenia, aby mieć bieżące informacje i utrzymywać zdolność do udzielania niezbędnego wsparcia ⁽⁸⁶⁾. Ważna jest także ciągłość reprezentacji ⁽⁸⁷⁾ i wsparcia dla małoletnich bez opieki. Do ram prawnych włączono przepisy dotyczące przeglądu i potencjalnego zastępowania przedstawicieli, którzy nie wykonują swoich obowiązków w odpowiedni sposób ⁽⁸⁸⁾.

Zadania przedstawiciela są szeroko zakrojone i wzmocnione w ramach WESA; obejmują pomoc w rejestracji i składaniu wniosków o udzielenie azylu, przygotowywanie się do przesłuchań i udział w nich oraz przekazywanie niezbędnych informacji na temat procesu udzielania azylu. Ponadto przedstawiciel odgrywa kluczową rolę w poszukiwaniu rodzin, dba bowiem o to, by w miarę możliwości podejmowano starania na rzecz połączenia małoletniego z członkami jego rodziny. Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie kwalifikowania opiekunów ma również obowiązki związane z cofnięciem statusu i stałą pomocą w poszukiwaniu rodzin ⁽⁸⁹⁾.

⁽⁸⁵⁾ Art. 27 ust. 2 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024); art. 23 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej; art. 33 ust. 1 akapit czwarty rozporządzenia w sprawie kwalifikowania; art. 14 ust. 1 akapit trzeci rozporządzenia Eurodac III; art. 13 ust. 4 rozporządzenia w sprawie kontroli przesiewowej.

⁽⁸⁶⁾ Art. 23 ust. 9 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej, poparty art. 26 ust. 6 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024), art. 23 ust. 2 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją oraz art. 33 ust. 2 lit. a) rozporządzenia w sprawie kwalifikowania.

⁽⁸⁷⁾ Motyw 25 i art. 13 ust. 4 rozporządzenia w sprawie kontroli przesiewowej.

⁽⁸⁸⁾ Art. 27 ust. 8 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024), art. 23 ust. 9 akapit drugi rozporządzenia w sprawie procedury azylowej.

⁽⁸⁹⁾ Art. 33 ust. 2 lit. b) i c) rozporządzenia w sprawie kwalifikowania.

Ponadto ważne jest ustanowienie solidnych mechanizmów monitorowania i nadzorowania pracy przedstawiciela. Niezbędny jest regularny nadzór ze strony organów administracyjnych lub sądowych. Wszelkie skargi składane przez małoletnich bez opieki przeciwko ich przedstawicielom muszą zostać wnikliwie rozpatrzone. Obejmuje to zapewnienie małoletnim możliwości poufnego i bezpiecznego składania skarg na swoich przedstawicieli, jak określono w odpowiednich artykułach dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024), rozporządzenia w sprawie kwalifikowania, rozporządzenia w sprawie procedury azylowej i rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją ⁽⁹⁰⁾.

Powiązana publikacja EUAA/FRA

EUAA, FRA, [Practical Tool for Guards – The asylum procedure](#) [Praktyczne narzędzie dla opiekunów – procedura azylowa], październik 2023 r., sekcja 2.3 „Lodging an application for international protection” [Składanie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej].

2.2.3. Informacje przekazane w odpowiedni sposób

Zagwarantowanie, że dzieci i zależne osoby dorosłe są odpowiednio informowane o swoich prawach i obowiązkach w trakcie procesu poszukiwania rodzin, a także o wszelkich postępach i wynikach, ma zasadnicze znaczenie dla ich skutecznego uczestnictwa. Obejmuje to bezpośrednią komunikację lub przekazywanie informacji przy wsparciu opiekuna lub przedstawiciela, na podstawie procedur krajowych i zdolności danej osoby do zrozumienia.

W przypadku dzieci informacje należy przekazywać w formie dostosowanej do wieku dziecka i w przystępnej postaci. Jak podkreślono w komentarzu ogólnym nr 6 do Konwencji o prawach dziecka:

[k]westią zasadniczą jest zapewnienie dzieciom pozostawionym bez opieki i odseparowanym od rodziców, przebywającym poza krajem pochodzenia, odpowiednich informacji dotyczących, na przykład, ich uprawnień, dostępnych usług, w tym środków komunikacji, procesu udzielania azylu, poszukiwania rodzin i sytuacji w ich kraju pochodzenia w celu umożliwienia im wyrażania opinii i życzeń w oparciu o informacje ⁽⁹¹⁾.

W nowym pakcie o migracji i azylu wprowadzono zaktualizowane wymogi dotyczące informowania małoletnich. Art. 8 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej oraz art. 5 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024) stanowią, że informacje muszą być przekazywane w języku, który dziecko rozumie lub co do którego można zasadnie oczekiwać, że będzie dla niego zrozumiałe. Informacje te należy również przekazywać w sposób przyjazny dziecku, z udziałem przedstawiciela dziecka, tak aby były dla dziecka jasne i zrozumiałe ⁽⁹²⁾.

⁽⁹⁰⁾ Art. 27 ust. 5 lit. a) dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024); art. 33 ust. 4 rozporządzenia w sprawie kwalifikowania; art. 23 ust. 5 lit. a) rozporządzenia w sprawie procedury azylowej; art. 19 ust. 1 lit. r) rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽⁹¹⁾ Komitet Praw Dziecka, [Komentarz ogólny nr 6 \(2005 r.\) w sprawie traktowania dzieci pozbawionych opieki i odseparowanych, przebywających poza krajem pochodzenia](#), 1 września 2005 r., CRC/GC/2005/6, pkt 25.

⁽⁹²⁾ Art. 5 ust. 2 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania (2024); motyw 30, art. 8 ust. 2 i art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia w sprawie procedury azylowej; art. 20 ust. 3 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

Ponadto rozporządzenie w sprawie procedury azylowej stanowi, że informacje powinny być przekazywane za pomocą ulotek i materiałów opracowanych specjalnie dla małoletnich⁽⁹³⁾. Podejście to ma na celu lepsze zrozumienie przez dziecko procedury przyznawania ochrony międzynarodowej i wspiera skuteczne gromadzenie odpowiednich informacji od dziecka.

W przypadku osób dorosłych informacje powinny być dostosowane do ich potrzeb poznawczych i emocjonalnych. Może to obejmować uproszczenie języka lub stosowanie alternatywnych formatów, w zależności od wszelkich wyzwań psychicznych, sensorycznych lub językowych. Należy również wziąć pod uwagę poglądy osób wymagających szczególnego traktowania, w zależności od ich wieku, dojrzałości i zdolności.

Wszystkie osoby wymagające szczególnego traktowania, w tym dzieci bez opieki, mają prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów we wszystkich sprawach, które ich dotyczą. Poglądom dziecka należy nadać należyłą wagę w zależności od jego wieku i dojrzałości⁽⁹⁴⁾. Należy stosownie do wieku i dojrzałości dziecka odpowiednio uwzględnić jego poglądy na temat samego procesu poszukiwania rodzin, a także na temat możliwych wyników (weryfikacja więzów rodzinnych, ponowne nawiązanie kontaktu, łączenie z członkami rodziny itp.).

W art. 23 ust. 3 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją podkreślono, że przedstawiciel małoletniego bez opieki musi być zaangażowany w cały proces. Szczegółowo opisano w nim rolę przedstawiciela we wspieraniu małoletniego poprzez dostarczanie informacji istotnych dla oceny najlepszego interesu dziecka, zapewnienie prawa małoletniego do bycia wysłuchanym oraz pomaganie mu we współpracy z innymi podmiotami, takimi jak organizacje poszukujące członków rodziny. Zaangażowanie to musi odbywać się z poszanowaniem obowiązku zachowania poufności względem małoletniego.

Istnieją różne sposoby wyrażania przez dziecko poglądów na temat procesu poszukiwania rodzin, a dziecko nie powinno być niepotrzebnie ograniczane w tym zakresie w żadnym momencie procedury. W zależności od uwarunkowań krajowych i okoliczności sprawy dziecko może wyrazić swoje poglądy w trakcie przesłuchania (w formie pisemnych oświadczeń lub w inny sposób) samodzielnie lub w imieniu dziecka może to zrobić jego przedstawiciel. Przesłuchania małoletnich bez opieki oraz, w stosownych przypadkach, małoletnich pod opieką muszą być prowadzone przez osoby posiadające niezbędną wiedzę na temat praw i szczególnych potrzeb małoletnich. Przesłuchania należy przeprowadzać w sposób uwzględniający potrzeby dziecka i dostosowany do kontekstu, z uwzględnieniem wieku i dojrzałości małoletniego. Podczas takich przesłuchań wymagana jest obecność przedstawiciela oraz, w stosownych przypadkach, doradcy prawnego małoletniego, aby zapewnić ochronę najlepszego interesu małoletniego⁽⁹⁵⁾.

Częste komunikowanie się w sposób przyjazny dziecku, wyjaśnianie procesu poszukiwania oraz aktywne słuchanie dziecka i jego obaw mają kluczowe znaczenie dla zagwarantowania, że dziecko dobrze rozumie i akceptuje proces poszukiwania. Może to prowadzić do uzyskania **świadomej zgody dziecka**. Akceptacja ta powinna przekładać się na aktywną współpracę dziecka we wszystkich etapach i procesach poszukiwania. Ma to również zasadnicze znaczenie dla akceptacji wyników poszukiwania, niezależnie od ich charakteru, oraz dla

⁽⁹³⁾ Art. 8 ust. 2 lit. a) i d) oraz art. 8 ust. 7 rozporządzenia w sprawie procedury azylowej.

⁽⁹⁴⁾ Komitet Praw Dziecka, [Komentarz ogólny nr 12 \(2009 r.\): Prawo dziecka do bycia wysłuchanym](#), CRC/C/GC/12, 20 lipca 2009 r., dostęp: 1 lipca 2009 r.

⁽⁹⁵⁾ Art. 22 ust. 4 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

ułatwienia dziecku udziału w odpowiednich dalszych procedurach, takich jak przywrócenie kontaktów z rodziną lub łączenie rodzin.

Jeżeli uznaje się, że poszukiwanie rodziny leży w najlepszym interesie dziecka, ale dziecko nie wyraża na nie zgody, opiekun/przedstawiciel ma możliwość wyrażenia zgody na poszukiwanie. Jest jednak bardzo ważne, żeby przedstawiciel odpowiednio przekazał tę informację dziecku, aby nie zagroziło to ich relacji wzajemnego zaufania ⁽⁹⁶⁾.

Zależne osoby dorosłe również powinny mieć możliwość wyrażenia swoich preferencji, zwłaszcza gdy dotyczą one poszukiwania i łączenia rodzin. Autonomia jednostki powinna być szanowana w jak najszerszym zakresie, a decyzje powinny być podejmowane z zabezpieczeniem najlepszego interesu i w razie potrzeby wspierane przez przedstawiciela. Takie podejście polegające na aktywnym słuchaniu i docenianiu poglądów osób wymagających szczególnego traktowania gwarantuje, że osoby te są informowane i szanowane w procesie poszukiwania rodzin. Wspiera to również ich zaangażowanie na kolejnych etapach, takich jak przywrócenie kontaktu z rodziną lub łączenie rodzin, gdyż dostosowuje ten proces do ich praw i najlepszego interesu.

2.2.4. Poufność

Poufność odnosi się do sposobu traktowania informacji. W przypadku gdy informacje są traktowane jako poufne, mogą być udostępniane upoważnionym stronom wyłącznie za zgodą osoby, której dotyczą, lub jeżeli zezwala na to prawo krajowe. Zakres udostępnianych informacji jest ograniczony wyłącznie do informacji potrzebnych tym stronom, aby mogły wypełniać swoje funkcje. Jeżeli prawo na to nie zezwala, osoba posiadająca informacje będzie potrzebowała zgody danej osoby na ich udostępnienie innym stronom. Przed ujawnieniem informacji szczególnie chronionych należy uzyskać zgodę na ich udostępnienie od osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową i należy to uczynić w sposób odpowiedni do jej wieku.

Zasada poufności jest ściśle powiązana ze względami bezpieczeństwa. Należy wprowadzić gwarancje bezpieczeństwa i poufności jako ważne zabezpieczenia w procesie poszukiwania rodzin, zwłaszcza gdy dziecko bez opieki może potrzebować ochrony międzynarodowej.

Zasada poufności w procesie poszukiwania rodzin ma zastosowanie nie tylko do informacji dotyczących dziecka, lecz także do danych osobowych osób, których dotyczy ten proces (poszukiwanych członków rodziny itp.). Jak podkreślono w komentarzu ogólnym nr 6 do Konwencji o prawach dziecka:

należy zachować szczególną ostrożność, aby nie zagrażać dobrostanowi osób nadal znajdujących się w kraju pochodzenia, zwłaszcza członków rodziny dziecka ⁽⁹⁷⁾.

⁽⁹⁶⁾ UNHCR, [Safe and Sound: What States can do provide respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe](#) [Bezpieczeństwo i ochrona: co państwa mogą zrobić, aby zapewnić poszanowanie najlepszego interesu dzieci bez opieki i odseparowanych od rodziców w Europie], październik 2014 r.

⁽⁹⁷⁾ Komitet Praw Dziecka, [Komentarz ogólny nr 6 \(2005 r.\) w sprawie traktowania dzieci pozbawionych opieki i odseparowanych, przebywających poza krajem pochodzenia](#), 1 września 2005 r., CRC/GC/2005/6, pkt 30.

Te względy nabierają szczególnego znaczenia przy poszukiwaniu członków rodziny w kraju pochodzenia dziecka będącego osobą ubiegającą się o ochronę międzynarodową. Ocena najlepszego interesu dziecka powinna zawsze poprzedzać wszczęcie poszukiwania, a także wszelkie decyzje dotyczące wyników poszukiwania rodzin, zwłaszcza w przypadku, gdy rozważane jest przywrócenie więzi rodzinnych.

Jak podkreślono w komentarzu ogólnym Komitetu Praw Dziecka nr 6, podczas prowadzenia działań związanych z poszukiwaniem nie należy odwoływać się do statusu dziecka jako osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową lub uchodźcy⁽⁹⁸⁾. Bezpieczeństwo członków rodziny dziecka pozostających w kraju pochodzenia może być zagrożone, jeżeli zasada poufności nie jest przestrzegana, a dziecko może stać się uchodźcą *sur place*⁽⁹⁹⁾.

Negatywne konsekwencje naruszenia zasady poufności w odniesieniu do informacji zebranych podczas procedury przyznawania ochrony międzynarodowej, w tym informacji zebranych podczas procesu poszukiwania rodzin, mogą mieć poważny wpływ na dziecko i jego rodzinę, jak również na integralność całego systemu azylowego.

2.2.5. Ochrona danych

Zgodnie z prawem UE dane osobowe można przetwarzać wyłącznie na ściśle określonych warunkach. Organizacje gromadzące dane osobowe i zarządzające nimi muszą gwarantować, że dane te są chronione przed niewłaściwym wykorzystaniem i przetwarzane z poszanowaniem praw osób fizycznych, których dotyczą. Poszukiwanie rodzin to proces, który opiera się na przetwarzaniu danych osobowych, a w wielu przypadkach przetwarzane dane są szczególnie chronione lub ich niewłaściwe wykorzystanie może zagrażać osobom zaangażowanym w ten proces.

Proces poszukiwania rodzin powinien być prowadzony z zachowaniem poufności i z pełnym poszanowaniem kluczowych zasad ustanowionych w unijnym prawie o ochronie danych⁽¹⁰⁰⁾.

Osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową i ich opiekunowie/przedstawiciele powinni być informowani o tym, jakie dane będą gromadzone i zgodnie z jakimi właściwymi krajowymi ramami prawnymi.

2.2.6. Weryfikacja więzi rodzinnych

Ustalenie autentyczności więzi rodzinnych stanowi kluczowe zabezpieczenie dla dzieci bez opieki i zależnych osób dorosłych, którzy uczestniczą w procesie poszukiwania rodzin. Zadbanie o to, by procesy weryfikacji były dokładne, a zarazem zapewniały poszanowanie okoliczności, w których znalazła się dana osoba, pomaga chronić jej najlepszy interes, przy jednoczesnym przestrzeganiu jej praw.

⁽⁹⁸⁾ Komitet Praw Dziecka, [Komentarz ogólny nr 6 \(2005 r.\) w sprawie traktowania dzieci pozbawionych opieki i odseparowanych, przebywających poza krajem pochodzenia](#), 1 września 2005 r., CRC/GC/2005/6, pkt 80.

⁽⁹⁹⁾ Uchodźca *sur place* to osoba, która opuszcza swój kraj pochodzenia z powodów niezwiązanych z ochroną międzynarodową i która mimo to po wyjeździe może żywić uzasadnioną obawę przed prześladowaniem lub poważną krzywdą w swoim kraju.

⁽¹⁰⁰⁾ Więcej informacji na temat ochrony danych można znaleźć w dokumencie FRA pt. [Podręcznik europejskiego prawa o ochronie danych](#), wydanie z 2018 r.

W ramach weryfikacji więzi rodzinnych można zastosować różne metody, począwszy od gromadzenia dowodów, a skończywszy – **w ostateczności** – na badaniu DNA.

W rzeczywistości, jeśli istnieją wystarczające dowody, badania DNA lub inne metody inwazyjne nie powinny być wymagane do weryfikacji. Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zarządzania azylem i migracją ⁽¹⁰¹⁾ poszlaki powinny być wystarczające, jeżeli są „spójne, możliwe do zweryfikowania i wystarczająco szczegółowe dla ustalenia odpowiedzialności za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej”.

Jakie dowody można zebrać?

- **Dowody z dokumentu.** Obejmuje to akty urodzenia, księgi rodzinne i paszporty wskazujące na więzi rodzinne.
- **Poszlaki.** Oświadczenia osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową i członków rodziny mogą zapewnić kontekst i wspierać weryfikację. Do przykładów należą pisemne lub ustne oświadczenia, rozmowy z członkami rodziny (np. tworzenie wspólnego drzewa genealogicznego w przypadku jednoczesnych przesłuchań) lub dochodzenia dotyczące sytuacji za granicą. Oświadczenia dziecka można poprzeć dowodami potwierdzającymi, takimi jak dokumenty, materiały audiowizualne, wszelkie zaświadczenia lub dowody rzeczowe (np. dyplomy, zdjęcia i potwierdzenia przelewu), lub wiedzą na temat konkretnych faktów.
- **Dokumenty i fotografie.** Dokumenty urzędowe z państw UE+, fotografie, dowody na utrzymywanie kontaktu i wypowiedzi świadków mogą również służyć jako dowód ⁽¹⁰²⁾.

Ważne jest, aby w przypadku weryfikacji więzi rodzinnych wziąć pod uwagę konieczność **ograniczenia ryzyka**. Oznacza to, że zbadanie wybranych więzi rodzinnych nie może stanowić zagrożenia dla dziecka/osoby dorosłej lub członków rodziny. Na przykład skontaktowanie się z organami w kraju pochodzenia może nie być odpowiednie w sytuacji uchodźcy lub osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową. Ponadto, jeżeli istnieją jakiekolwiek obawy dotyczące potencjalnego ryzyka dla dziecka lub członków rodziny, np. handlu ludźmi lub innych zagrożeń, należy zachować szczególną ostrożność, aby zapobiec narażeniu na te zagrożenia.

Kolejną istotną kwestią jest **zasada rozstrzygania wątpliwości na korzyść osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową**. Jeżeli osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową nie są w stanie przedstawić dokumentów potwierdzających więzi rodzinne, organy krajowe muszą wziąć pod uwagę ich oświadczenia i inne dostępne dowody. Organy nie mogą odrzucić istnienia więzi rodzinnych wyłącznie na podstawie braku dowodów z dokumentów: należy stosować zasadę rozstrzygania wątpliwości na korzyść osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową. W tym względzie należy odwołać się do dyrektywy w sprawie łączenia rodzin ⁽¹⁰³⁾, ponieważ zawiera ona wytyczne dotyczące warunków, które należy stosować

⁽¹⁰¹⁾ Motyw 54 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽¹⁰²⁾ Motyw 54 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽¹⁰³⁾ [Dyrektywa Rady 2003/86/WE](#) z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin (Dz.U. L 251 z 3.10.2003).

w przypadku łączenia rodzin osób korzystających z ochrony międzynarodowej. Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej dotyczącymi stosowania dyrektywy w sprawie łączenia rodzin ⁽¹⁰⁴⁾ państwa członkowskie są zobowiązane w takich przypadkach do uwzględnienia innych dowodów na istnienie więzi rodzinnych. Te inne dowody należy oceniać zgodnie z prawem krajowym, a państwa członkowskie powinny przyjąć jasne zasady regulujące te wymogi dowodowe.

Niemniej, nawet zgodnie z zasadą rozstrzygania wątpliwości na korzyść osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową, starania mające na celu zweryfikowanie więzi rodzinnych nie powinny być w całości zastępowane. Należy przyjąć **zrównoważone podejście** i korzystać z różnych metod potwierdzania więzi rodzinnych, takich jak: dowody z dokumentów, oświadczenia osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową i członków rodziny, przesłuchania oraz wszelkie istotne informacje poszlakowe lub kontekstowe.

2.2.7. Skuteczny środek prawny

W kontekście poszukiwania rodzin prawo Unii nie przewiduje wyraźnie niezależnego prawa do odwołania się od decyzji w sprawie poszukiwania rodzin oddzielnie od decyzji w sprawie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. W związku z tym zastosowanie mają przepisy krajowe. Co więcej, nie ma żadnego szczególnego zobowiązania prawnego do rozpoczęcia lub zakończenia procesu poszukiwania rodzin na podstawie pisemnej decyzji. W praktyce można wydać decyzję o rozpoczęciu poszukiwania rodzin lub o jego nierozpoczynaniu po przeprowadzeniu oceny najlepszego interesu dziecka. Wyniki poszukiwania rodzin znajdują ogólne odzwierciedlenie w ocenie najlepszego interesu dziecka w ramach wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej.

Chociaż wniesienie odrębnego odwołania może być niemożliwe, gwarancje proceduralne dotyczące kwestionowania decyzji w ramach procedury przyznawania ochrony międzynarodowej (w tym decyzji o przekazaniu na podstawie rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją ⁽¹⁰⁵⁾) mają również zastosowanie do procesów poszukiwania rodzin ⁽¹⁰⁶⁾. W tym kontekście skuteczny środek prawny zapewniają następujące zabezpieczenia:

- wszystkie osoby, w tym dzieci bez opieki i ich opiekun/przedstawiciel, muszą otrzymać informacje prawne i proceduralne dotyczące możliwości zaskarżenia wyniku poszukiwania rodzin lub decyzji o przekazaniu;
- decyzje muszą być umotywowane (okolicznościami faktycznymi i uzasadnieniem prawnym), uargumentowane i wyjaśnione. W sprawach dotyczących dzieci decyzje powinny wyraźnie odnosić się do odpowiednich elementów oceny najlepszego interesu dziecka oraz wskazywać, jak zostały one uwzględnione przy określaniu, co leży w najlepszym interesie dziecka;

⁽¹⁰⁴⁾ [Komunikat Komisji](#) do Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wytycznych dotyczących stosowania dyrektywy 2003/86/WE w sprawie prawa do łączenia rodzin, Bruksela, COM/2014/0210 final, 2014.

⁽¹⁰⁵⁾ Art. 19 ust. 1 lit. k) rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

⁽¹⁰⁶⁾ Dalsze wytyczne można znaleźć w dokumencie Komitetu Praw Dziecka, [Komentarz ogólny nr 14 \(2013\) w sprawie prawa dziecka do zabezpieczenia jego najlepiej pojętego interesu jako sprawy nadrzędnej \(art. 3 ust. 1\)](#), CRC/C/GC/14, 29 maja 2013 r.

- rozsądny termin powinien umożliwić osobom ubiegającym się o ochronę międzynarodową skorzystanie z prawa do skutecznego środka prawnego. Organy powinny przekazywać informacje na temat sposobów i terminów wniesienia odwołania lub wniosku o ponowne rozpatrzenie;
- pomoc prawna i zastępstwo prawne powinny być świadczone nieodpłatnie zgodnie z obowiązującymi zasadami.

W razie potrzeby należy zapewnić nieodpłatne usługi tłumaczenia ustnego.

2.2.8. Współpraca między organami i organizacjami

W proces poszukiwania rodzin na szczeblu krajowym mogą być zaangażowane różne podmioty instytucjonalne, takie jak organ rozstrzygający, organ lub sekcja odpowiedzialne za procedurę określoną w rozporządzeniu w sprawie zarządzania azylem i migracją, organ lub sekcja ds. przyjmowania, służby socjalne itp. Współpraca ma kluczowe znaczenie dla skuteczności działań związanych z poszukiwaniem rodzin i pełnego uwzględnienia najlepszego interesu dziecka.

Pomimo zróżnicowanych mandatów organy krajowe mogą również zwrócić się o pomoc do międzynarodowych organizacji międzyrządowych i organizacji pozarządowych (NGO) lub innych odpowiednich organizacji mających doświadczenie w poszukiwaniu rodzin ⁽¹⁰⁷⁾. Bardzo korzystne może być zaangażowanie w proces łączenia rodzin organizacji zajmujących się poszukiwaniem rodzin lub organizacji międzynarodowych. Organizacje te mają często zdolność do skuteczniejszego nawiązywania kontaktów z członkami rodziny. W przypadkach gdy członek rodziny nie można szybko zlokalizować, mogą one wykorzystać swoje sieci do współpracy z organizacjami partnerskimi w danym kraju, aby pomóc w poszukiwaniu. Ponadto organizacje te odgrywają kluczową rolę w budowaniu zaufania zarówno z dzieckiem, jak i z członkami rodziny, co ma zasadnicze znaczenie dla pomyślnego procesu łączenia rodzin. Państwa członkowskie mogą dodatkowo organizować lub ułatwiać małoletniemu dostęp do usług poszukiwania świadczonych przez takie organizacje ⁽¹⁰⁸⁾.

Poszukiwanie rodzin powinno również opierać się na współpracy i podziale odpowiedzialności między państwami UE+, a w niektórych przypadkach krajami pochodzenia i tranzytu, pod warunkiem że nie naraża to na ryzyko osoby występującej z zapytaniem i członków rodziny. Wspólne podejście, większa spójność i ściślejsza współpraca między państwami UE+ a państwami trzecimi wpisują się w ogólną politykę UE.

⁽¹⁰⁷⁾ Dalsze wytyczne można znaleźć w dokumencie Komitetu Praw Dziecka, [Komentarz ogólny nr 14 \(2013\) w sprawie prawa dziecka do zabezpieczenia jego najlepiej pojętego interesu jako sprawy nadrzędnej \(art. 3 ust. 1\)](#), CRC/C/GC/14, 29 maja 2013 r.

⁽¹⁰⁸⁾ Art. 23 ust. 3 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

3. Procedura poszukiwania rodzin

W tym rozdziale przeanalizowano główne etapy procesu poszukiwania rodzin. Proces poszukiwania rodzin można przeanalizować z dwóch punktów widzenia:

- z perspektywy działań podejmowanych w państwach UE+ w ramach procedury określonej w rozporządzeniu w sprawie zarządzania azylem i migracją oraz
- z perspektywy działań podejmowanych w kraju pochodzenia lub w państwie trzecim w kontekście procedury przyznawania ochrony międzynarodowej lub w ramach działań następczych.

W tej części poradnika odniesiono się do procesu poszukiwania rodzin w ramach rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją, aby zestawić różne możliwości, ale samą procedurę przedstawiono bardziej szczegółowo w [części II](#).

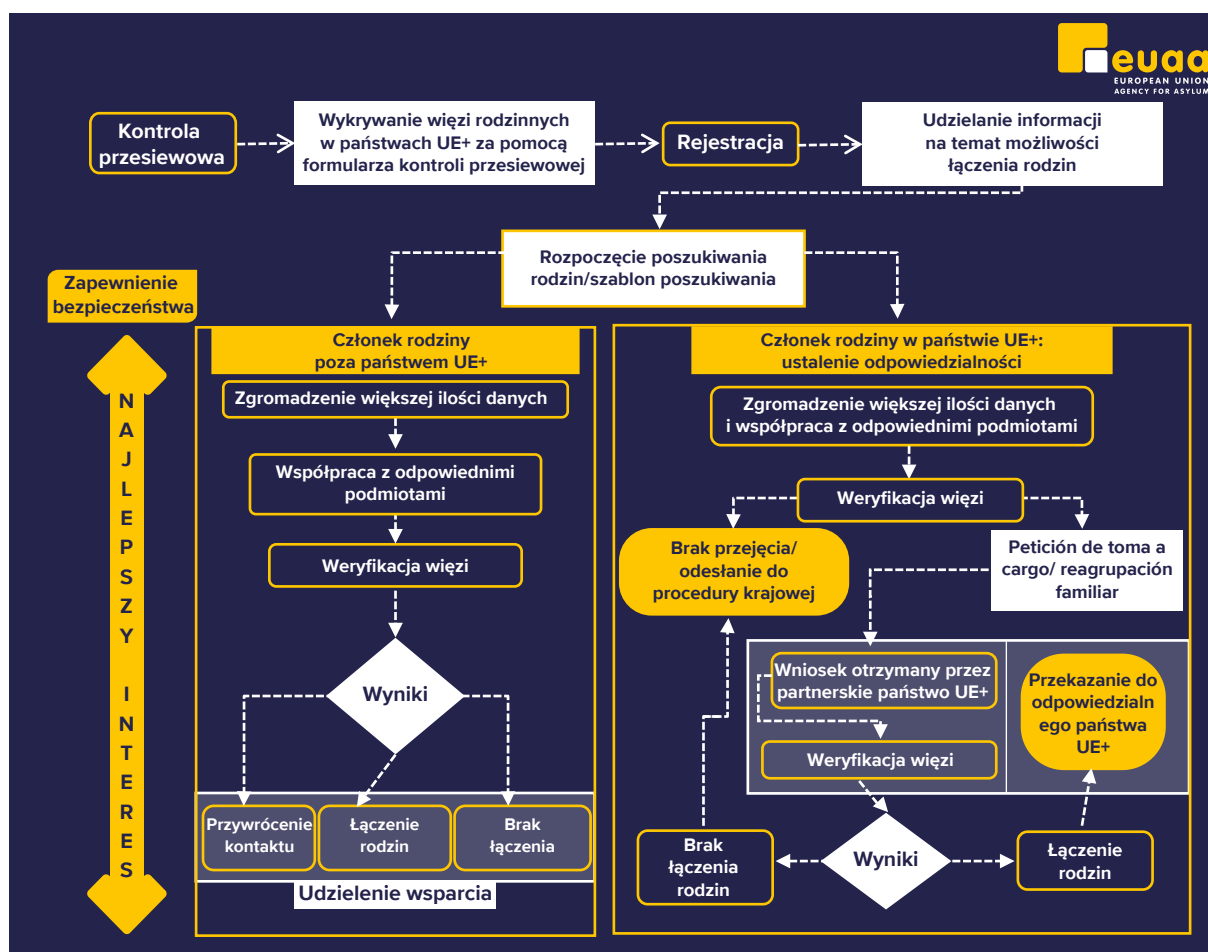
Kluczową kwestią na wszystkich etapach procesu poszukiwania i łączenia rodzin jest potrzeba koordynacji i planowania na szczeblu państw członkowskich. Obejmuje to międzysektorowe plany wsparcia materialnego, finansowego i technicznego dla wszystkich etapów poszukiwania rodzin.

Schemat procesu poszukiwania rodzin

Poszukiwanie rodzin jest integralną częścią ogólnego zarządzania sprawą osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową, zwłaszcza gdy sprawa dotyczy dziecka. W takich przypadkach podmioty zajmujące się ochroną dzieci powinny odgrywać aktywną rolę, aby zapewnić lepszą koordynację ogólnego procesu zarządzania sprawami. Ich zaangażowanie przyczynia się do ochrony najlepszego interesu dziecka, który jest podstawą wszystkich podejmowanych działań. W tym poradniku skoncentrowano się jednak wyłącznie na samej procedurze poszukiwania rodzin, uznając, że proces ten jest jednym z elementów szerszych ram zarządzania sprawami, które wymagają współpracy różnych zainteresowanych stron. Poniższy schemat przedstawia ścieżkę proceduralną poszukiwania rodzin w ramach procedury przyznawania ochrony międzynarodowej w ujęciu ogólnym.

Wykres 2. Schemat procesu poszukiwania rodzin

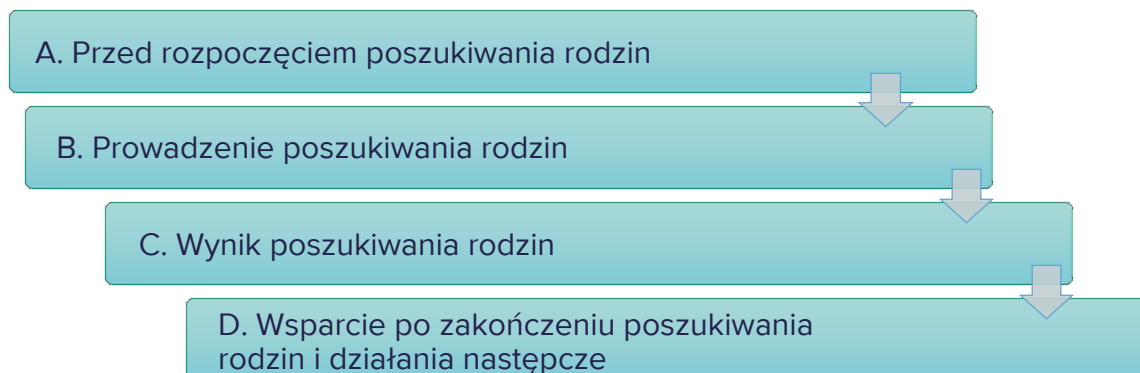
Proces poszukiwania rodzin składa się z wzajemnie powiązanych, choć odrębnych etapów, które przebiegają zgodnie ze stałą ścieżką proceduralną uwzględniającą różne ważne kwestie. Od wstępnej decyzji o wszczęciu poszukiwania rodzin, która jest podejmowana w przypadku złożenia przez daną osobę wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, po aktywne poszukiwanie i jego ostateczny wynik, wszystkie etapy stanowią część kompleksowego podejścia mającego na celu zapewnienie dobrostanu dziecka.

Na początkowym etapie, przed rozpoczęciem poszukiwania rodzin, organy muszą podjąć wszelkie niezbędne działania, aby poinformować i przygotować dziecko, zwracając jednocześnie uwagę na jego poglądy, wiek i stopień dojrzałości. Przygotowania te stanowią podstawę bardziej złożonego procesu poszukiwania członków rodziny, zarówno w państwach UE+, jak i w kraju pochodzenia lub w państwach trzecich.

Po rozpoczęciu poszukiwania rodzin metody i zaangażowane podmioty mogą się różnić w zależności od lokalizacji członków rodziny. Niezależnie od tego, czy poszukiwanie odbywa się w państwach UE+ w ramach rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją, czy też wiąże się ze współpracą międzynarodową z państwami trzecimi, kluczowe znaczenie w całym procesie ma utrzymanie nadrzędnych zasad i gwarancji oraz zabezpieczenie najlepszego interesu dziecka.

Chociaż szczegóły proceduralne mogą się różnić w zależności od miejsca, w którym znajdują się członkowie rodziny, cały proces ma jeden cel: połączenie dziecka z jego rodziną w sposób zapewniający poszanowanie jego praw i sprzyjający jego długotrwałemu dobrostanowi. Zarówno działania przygotowawcze, jak i aktywne poszukiwanie są nierozłącznymi elementami szerszej procedury poszukiwania rodzin. Poniżej przedstawiono zalecane etapy postępowania.

3.1. Przed rozpoczęciem poszukiwania rodzin

Niniejszy poradnik dotyczy w szczególności poszukiwania rodzin w przypadku osób ubiegających się o ochronę międzynarodową. Rejestracja wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej byłaby wystarczająca do rozpoczęcia poszukiwania rodzin na podstawie rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją.

W przypadku osób wymagających szczególnego traktowania decyzja o rozpoczęciu poszukiwania rodzin zawsze powinna być podyktowana ich najlepszym interesem. Decyzję tę podejmuje się zazwyczaj we współpracy z przedstawicielem osoby fizycznej (opiekunem lub przedstawicielem prawnym), organami krajowymi i odpowiednimi organizacjami. Szczególne względy dotyczące zależnych osób dorosłych obejmują poszanowanie ich autonomii, prywatności i wszelkich szczególnych potrzeb związanych z koniecznością ich szczególnego traktowania. W przypadku dzieci decyzję o rozpoczęciu poszukiwania rodzin zazwyczaj podejmuje przedstawiciel dziecka we współpracy z organami krajowymi i odpowiednimi organizacjami.

Jeżeli osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową wymagająca szczególnego traktowania (taka jak dziecko bez opieki lub zależna osoba dorosła) składa wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, zastosowanie mają następujące punkty:

1. osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową należy skierować do właściwych organów odpowiedzialnych za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej do celów rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją albo za rozpatrzenie wniosku jako odpowiedzialne państwo;
2. należy zapewnić wyznaczenie przedstawiciela ⁽¹⁰⁹⁾;
3. osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową należy jak najszybciej poinformować o procesie poszukiwania rodzin. Informacje powinny być dostosowane do jej zdolności

⁽¹⁰⁹⁾ Art. 13 ust. 3 rozporządzenia w sprawie kontroli przesiewowej.

pojmowania i należy wziąć pod uwagę poglądy zarówno dzieci, jak i osób dorosłych. W zależności od struktury krajowej informacje mogą być przekazywane przez organy krajowe, organizacje, którym powierzono dane zadania, lub przedstawiciela osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową;

4. do obowiązków państwa należy niemniej jednak zagwarantowanie, że osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową w pełni zrozumiała, na czym polega proces poszukiwania rodzin. Otrzymanie informacji i zrozumienie procesu pomogą dodatkowo osobie ubiegającej się o ochronę międzynarodową w udzieleniu informacji niezbędnych do rozpoczęcia poszukiwania rodzin;
5. podczas wstępnych spotkań, takich jak pierwszy kontakt i wystąpienie z wnioskiem, właściwy funkcjonariusz zazwyczaj gromadzi informacje, które będą przydatne w dalszej części procesu. Do gromadzenia informacji o członkach rodziny w celu dalszego skierowania sprawy mogą posłużyć formularze kontroli przesiewowej ⁽¹¹⁰⁾ i specjalny szablon ⁽¹¹¹⁾.

Wyznaczony **przedstawiciel lub opiekun** odgrywa ważną rolę w zagwarantowaniu, że powyższe działania są podejmowane przede wszystkim z uwzględnieniem najlepszego interesu dziecka i z poszanowaniem szczególnych gwarancji proceduralnych mających zastosowanie do dzieci bez opieki w ramach procedury przyznawania ochrony międzynarodowej. Odgrywa również kluczową rolę w przekazywaniu informacji, a także wspiera osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową w gromadzeniu niezbędnych informacji na potrzeby poszukiwania rodzin, zawsze mając na uwadze jej najlepszy interes.

Ważne jest, aby na wczesnych etapach procedury przyznawania ochrony międzynarodowej i przed rozpoczęciem poszukiwania rodzin w pełni uwzględnić **poglądy osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową**, biorąc pod uwagę jej wiek i stopień dojrzałości. Poglądy dziecka powinny być brane pod uwagę i odpowiednio wyważone wobec różnych elementów w ocenie najlepszego interesu dziecka i powinny pomóc w ustaleniu, czy należy rozpocząć poszukiwanie rodzin.

Jeżeli organy wiedzą o członkach rodziny w innym państwie członkowskim, ale dziecko bez opieki lub zależna osoba dorosła nie zgadza się na rozpoczęcie poszukiwania rodzin, należy starannie uwzględnić ich poglądy zgodnie z ich wiekiem, dojrzałością i najlepszym interesem. Chociaż zachęca się do poszukiwania rodzin w celu wspierania dobrostanu i jedności rodziny, proces ten powinien odbywać się z poszanowaniem autonomii i życzeń danej osoby, zwłaszcza jeżeli poszukiwanie mogłoby mieć negatywny wpływ na jej dobrostan. W takich przypadkach wyznaczony przedstawiciel lub opiekun, we współpracy z organami krajowymi, powinien ocenić przyczyny niechęci, biorąc pod uwagę wszelkie potencjalne ryzyko, wrażliwość lub szczególne potrzeby, które się z nią wiążą.

Zarówno w przypadku dzieci, jak i zależnych osób dorosłych konieczna jest kompleksowa ocena najlepszego interesu – uwzględniająca informacje od odpowiednich organizacji – aby ustalić, czy należy przystąpić do poszukiwania rodziny. Takie ustalenie powinno przebiegać w sposób zgodny z życzeniami danej osoby i z poszanowaniem jej praw. Ostatecznie, mimo że poszukiwanie rodzin wspiera jedność rodziny, decyzja dotycząca takich działań zawsze

⁽¹¹⁰⁾ Art. 17 rozporządzenia w sprawie kontroli przesiewowej.

⁽¹¹¹⁾ Zob. EUAA, [Szablon poszukiwania rodzin – osoba dorosła](#), 2025 oraz EUAA, [Szablon poszukiwania rodzin – dziecko](#), 2025.

powinna opierać się na najlepszym interesie danej osoby. Jeżeli poszukiwanie mogłoby przynieść korzyści danej osobie, ale pozostaje ona niezdecydowana, organy mogą rozważyć ponowne rozpatrzenie tej możliwości w późniejszym terminie, w miarę rozwoju sytuacji lub perspektyw, przy zagwarantowaniu, że wszelkie działania na rzecz poszukiwania będą zgodne z procedurami zachowania poufności, środkami ochronnymi i szczególnymi potrzebami danej osoby.

Często konieczna jest wymiana informacji ⁽¹¹²⁾ między różnymi podmiotami, aby zagwarantować dziecku dostęp do procedury przyznawania ochrony międzynarodowej oraz zapewnić odpowiednie warunki przyjmowania, a także rozpocząć poszukiwanie rodzin. Wymiana informacji powinna odbywać się z pełnym uwzględnieniem zasady **poufności**, a wszelkie informacje wymieniane w kontekście azylu należy traktować z należytą ostrożnością, biorąc pod uwagę bezpieczeństwo dziecka i innych zaangażowanych osób (członków rodziny).

3.2. Prowadzenie poszukiwania rodzin

Zasięg terytorialny, zaangażowane podmioty, stosowane metody i cel procesu poszukiwania rodzin mogą się różnić w zależności od miejsca, w którym znajdują się członkowie rodziny. W tej sekcji przeanalizowano różne scenariusze. Możliwe jest, że konieczne będzie poszukiwanie wielu członków rodziny i, w zależności od ich lokalizacji, może zaistnieć konieczność jednoczesnego przeprowadzenia wielu procedur.

Konkretne metody stosowane przy poszukiwaniu rodzin zależą od przepisów krajowych, ram instytucjonalnych i okoliczności każdego przypadku. Metody te mogą obejmować aktywny udział przedstawiciela dziecka, służb socjalnych państwa, służb socjalnych z innych państw UE+ lub służb socjalnych w kraju pochodzenia. Ponadto organizacje międzynarodowe, międzyrządowe i pozarządowe mogą zapewnić nieocenioną pomoc, zwłaszcza gdy poszukiwanie rodzin odbywa się w kraju pochodzenia lub w państwie trzecim. Pomoc ta może polegać na skontaktowaniu się z członkami rodziny, prowadzeniu, w miarę możliwości, przesłuchań i innych niezbędnych działań.

3.2.1. Poszukiwanie rodzin w państwach UE+

Jeżeli członek rodziny przebywa w państwie UE+, poszukiwanie rodzin na podstawie rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia, aby osoby ubiegające się o azyl zostały połączone ze swoimi krewnymi już przebywającymi na terytorium UE+. Osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową muszą ubiegać się o azyl w pierwszym państwie UE, do którego wjeżdżają i w którym przebywają, do czasu ustalenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie ich sprawy. Głównym kryterium są więzi rodzinne, w ramach których priorytetowo traktuje się łączenie osób ubiegających się o ochronę międzynarodową z członkami rodziny przebywającymi w UE.

⁽¹¹²⁾ Informacje należy udostępniać wyłącznie zgodnie z obowiązującymi krajowymi i unijnymi przepisami dotyczącymi ochrony danych, w szczególności z [rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/1725](#) z dnia 23 października 2018 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii i swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia rozporządzenia (WE) nr 45/2001 i decyzji nr 1247/2002/WE (Dz.U. L 295 z 21.11.2018).

Zadaniem organów jest dostarczanie informacji na temat poszukiwania rodzin, udzielanie pomocy małoletnim bez opieki i priorytetowe traktowanie łączenia rodzin w celu zapewnienia skutecznych procedur azylowych.

Najważniejsze obowiązki obejmują:

- poinformowanie osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową o możliwościach poszukiwania rodzin i o jej prawach do ubiegania się o szablon poszukiwania rodzin ⁽¹¹³⁾ oraz o dostępnym wsparciu ze strony organizacji krajowych i międzynarodowych;
- przedstawienie szczegółowych informacji na temat procesu przesłuchania, z podkreśleniem potrzeby przekazywania informacji istotnych dla ustalenia odpowiedzialnego państwa UE+, zwłaszcza w odniesieniu do więzi rodzinnych;
- zorganizowanie przesłuchania z osobą ubiegającą się o ochronę międzynarodową w celu zbadania jej więzi rodzinnych, miejsca pobytu członków rodziny i relacji między nimi;
- pomoc małoletnim bez opieki lub zależnym osobom dorosłym w kontaktach z organizacjami zajmującymi się poszukiwaniem rodzin i w gromadzeniu informacji niezbędnych do oceny ich najlepszego interesu.

Chociaż państwa UE+ nie są zobowiązane do angażowania organizacji zewnętrznych, w rozporządzeniu w sprawie zarządzania azylem i migracją zwrócono się do organów o ułatwienie dostępu do organizacji zajmujących się poszukiwaniem rodzin i udostępnienie szablonu poszukiwania rodzin. Wczesne wykrywanie i priorytetowe traktowanie spraw dotyczących łączenia rodzin, najlepiej poczynszy od momentu kontroli przesiewowej, ma zasadnicze znaczenie. Wczesna identyfikacja umożliwia szybkie gromadzenie informacji i wypełnianie szablonów, dzięki czemu w procesie ustalania odpowiedzialności sprawy związane z rodziną są traktowane priorytetowo. Więcej informacji na temat poszukiwania rodzin zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zarządzania azylem i migracją można znaleźć w [części II](#).

3.2.2. Poszukiwanie rodzin w kraju pochodzenia lub w państwie trzecim

W przypadkach dotyczących dzieci lub małoletnich bez opieki, gdy istnieją przesłanki wskazujące na to, że członkowie rodziny znajdują się w państwie trzecim, a rozpoczęcie poszukiwania rodzin zostało ocenione jako zgodne z najlepszym interesem dziecka, zastosowanie mają etapy opisane poniżej.

1. Od dziecka zbierane są dodatkowe informacje. Przesłuchanie można postrzegać jako główną okazję do zebrania dodatkowych informacji niezbędnych do poszukiwania członków rodziny, a także do dalszej oceny kolejnych etapów i tego, czy ewentualne wyniki są zgodne z najlepszym interesem dziecka. Podczas przesłuchania można zgromadzić szczegółowe informacje, takie jak ostatnie miejsce zamieszkania dziecka,

⁽¹¹³⁾ W art. 22 ust. 1 akapit drugi i trzeci rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją EUAA powierzono zadanie opracowania szablonów i wytycznych dotyczących poszukiwania rodzin, tak aby wspierać stosowanie kryteriów związanych z rodziną określonych w art. 25–28 i 34 rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją. Zob. EUAA, [Szablon poszukiwania rodzin – osoba dorosła](#), 2025 oraz EUAA, [Szablon poszukiwania rodzin – dziecko](#), 2025.

miejsce, w którym dziecko ostatnio widziało rodziców, imiona i nazwiska lub opisy członków rodziny oraz wszelkie istotne wydarzenia lub miejsca związane z rozdzieleniem rodziny. Szczegóły te mają zasadnicze znaczenie dla stworzenia jasnego obrazu sytuacji dziecka i ukierunkowania procesu poszukiwania rodzin. Ponadto w razie potrzeby można zorganizować dodatkowe spotkania w celu zgromadzenia dalszych informacji, które mogłyby wesprzeć działania związane z poszukiwaniem, oraz upewnienia się, czy wszystkie podejmowane decyzje są zgodne z najlepszym interesem dziecka.

2. Możliwe może być również zebranie odpowiednich informacji od innych osób. Jeśli dziecko podróżuje z rodzeństwem lub krewnymi (którzy nie są uznawani za odpowiedzialnych za nie w państwie członkowskim), mogą oni być w stanie udzielić dodatkowych informacji, których dziecko nie posiada. Możliwe jest, że dziecko podzieliło się informacjami z innymi osobami, z którymi podróżowało lub z którymi przebywało. Zbieranie informacji od osób trzecich powinno jednak odbywać się z zachowaniem ostrożności oraz z poszanowaniem praw dziecka i zabezpieczeniem jego najlepszego interesu.
3. W gromadzenie niezbędnych informacji mogą być również zaangażowane inne podmioty. Mogą to być organy krajowe, takie jak ambasada państwa UE+ w państwie trzecim, lub inne organizacje pomagające w poszukiwaniu rodzin. Takie podmioty mogą być w stanie ułatwić poszukiwanie rodzin i dalsze etapy procesu, takie jak weryfikacja więzi rodzinnych. W związku z tym dobrze skoordynowana **współpraca** jest również bardzo ważna, aby mieć pewność, że działania są skuteczne i podejmowane z pełnym poszanowaniem praw dziecka. W tym kontekście należy ściśle przestrzegać zasad **poufności** i **ochrony danych**, biorąc pod uwagę, że dziecko jest osobą ubiegającą się o ochronę międzynarodową, a naruszenie tych zasad może potencjalnie zagrozić członkom rodziny lub dziecku.

Po odnalezieniu członków rodziny organy krajowe rozpoczynają następujące etapy:

1. weryfikacja więzi rodzinnych. Można ją przeprowadzić, opierając się na dowodach z dokumentów, jeśli są dostępne, w tym na oświadczeniach dziecka i członków jego rodziny, które zostały zebrane podczas wizyt u rodziny odbytych przez różne podmioty, w drodze bezpośredniego kontaktu itd. Można również wykorzystać inne dowody, m.in. w razie potrzeby i w ostateczności badania DNA lub krwi;
2. ocena kolejnych etapów i wyników poszukiwania rodzin musi przede wszystkim uwzględniać najlepszy interes dziecka. Jeżeli zweryfikowano więzi, ocenę tę można przeprowadzić w ramach procedury przyznawania ochrony międzynarodowej i uwzględnić w procesie decyzyjnym dotyczącym wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej.

Względy etyczne i wyzwania związane z poszukiwaniem rodzin

Względy etyczne leżące u podstaw dobrowolnego uczestnictwa

Poszukiwanie rodzin jest istotnym elementem procesu udzielania azylu, zwłaszcza w przypadku łączenia rodzin rozdzielonych. Uczynienie poszukiwania rodzin obowiązkowym zadaniem administracyjnym może jednak stwarzać dylematy etyczne. Inicjatywy takie jak program przywracania więzi rodzinnych (ang. *Restoring Family Links*) Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca⁽¹¹⁴⁾ działają zgodnie z zasadą, że poszukiwanie członków rodziny powinno wynikać z prośby i chęci danych osób dotyczących wyjaśnienia losu i miejsca pobytu ich krewnych, w tym w sprawach z udziałem małoletnich, przy jednoczesnym uwzględnieniu ich najlepszego interesu. Zasada ta gwarantuje, że proces poszukiwania respektuje autonomię i świadomą zgodę wszystkich zaangażowanych stron. Ograniczenia programu przywracania więzi rodzinnych w interakcji z organami UE w zakresie poszukiwania są związane z celami humanitarnymi, sposobami pracy i przestrzeganiem podstawowych zasad i norm. Ważne jest, aby organy przestrzegały tych zasad etycznych oraz upewniały się, że udział w poszukiwaniu zawsze opiera się na wyraźnej świadomej zgodzie (w stosownych przypadkach z uwzględnieniem stopnia dojrzałości dziecka) lub na odpowiednim ustaleniu najlepszego interesu dziecka. Poszukiwanie rodzin w ramach procesu udzielania azylu jest złożonym i delikatnym zadaniem, które wymaga zachowania równowagi między względami etycznymi a potrzebami praktycznymi.

Uwzględnianie szczególnych potrzeb w zakresie ochrony podczas poszukiwania

Priorytetowe traktowanie i pilny charakter spraw związanych z poszukiwaniem muszą umożliwiać uwzględnianie potrzeb w zakresie ochrony zarówno osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową, jak i członków jej rodziny. Szczególną uwagę należy zwrócić na małoletnich, osoby z niepełnosprawnościami lub ze złożonymi stanami chorobowymi oraz inne grupy szczególnie wrażliwe. Na przykład osoba dorosła poszukująca dziecka, z którym została rozdzielona, powinna być traktowana tak samo priorytetowo, jak dziecko znalezione bez towarzyszącej mu osoby dorosłej. Osoba dorosła, która z różnych powodów (wiek, stan zdrowia, niepełnosprawność) nie jest w stanie sama o siebie zadbać, również znajduje się w bardzo trudnej sytuacji. Ocena powinna być dokładna i uwzględniać bezpośrednio bezpieczeństwo i długoterminowy dobrostan wszystkich zaangażowanych stron. Zagwarantowanie, że sprawy te są rozpatrywane z należytą wrażliwością i w trybie pilnym, ma kluczowe znaczenie dla ochrony osób wymagających szczególnego traktowania.

⁽¹¹⁴⁾ Międzynarodowy Ruch Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca, [Extension of the Restoring Family Links Strategy for the International Red Cross and Red Crescent Movement 2020-2030](#) [Przedłużenie strategii przywracania więzi rodzinnych na potrzeby Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca na lata 2020–2030], listopad 2023 r., uzasadnienie s. 2–3, dostęp: 8 listopada 2024 r. oraz [Restoring Family Links code of conduct on data protection](#) [Kodeks przywracania więzi rodzinnych: postępowanie w zakresie ochrony danych], 2016, dostęp: 8 listopada 2024 r.

Poszukiwanie w kontekstach obejmujących członków dalszej rodziny i opiekunów

Gdy dziecko przybywa z członkami dalszej rodziny lub opiekunami, ważne jest, aby wziąć pod uwagę emocjonalny i psychologiczny wpływ ich rozdzielenia. Nawet jeśli osoby te nie są członkami najbliższej rodziny, mogą zapewnić dziecku niezbędne wsparcie emocjonalne i stabilność. O ile nie występują poważne zagrożenia dla ochrony dzieci, należy unikać rozłąki z tymi opiekunami. Dobrostan dziecka powinien być zawsze kwestią nadrzędną – w procesie udzielania azylu dziecku należy zapewnić środowisko wspierające.

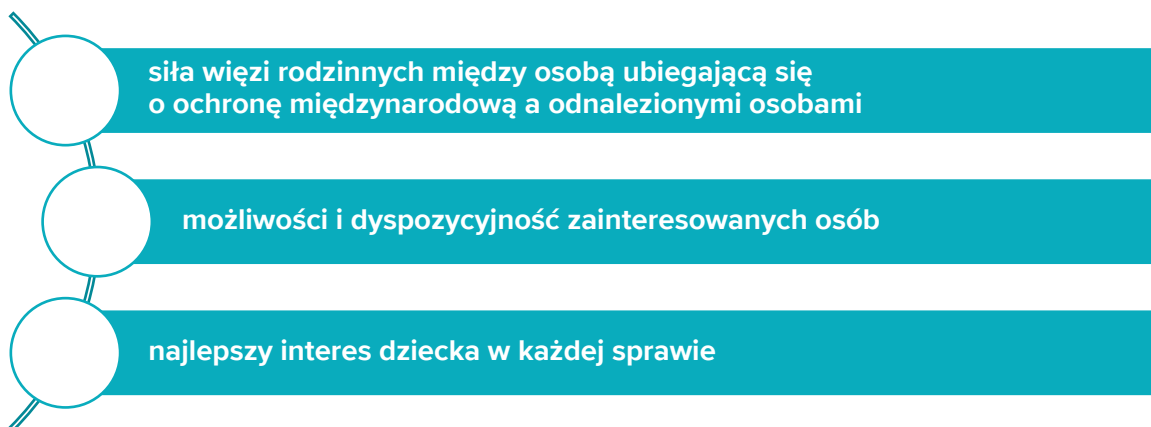
Znaczenie dokładnego poszukiwania rodzin w kontekście adopcji

Skuteczne poszukiwanie rodzin ma szczególne znaczenie dla zapobiegania umieszczaniu dzieci w adopcji, gdy ich biologiczni rodzice lub inni członkowie rodziny żyją i chcą się z nimi połączyć. Błędy w procesie poszukiwania mogą mieć długoterminowe konsekwencje dla dzieci, w tym skutkować trwałą utratą więzi rodzinnych. Organy muszą zatem prowadzić dokładne i precyzyjne poszukiwanie rodzin, aby upewnić się, że dzieci nie zostaną niepotrzebnie umieszczone w adopcji lub podobnych systemach, chyba że wszystkie sposoby poszukiwania zostały wyczerpane i uznano, że leży to w najlepszym interesie dziecka. Proces ten powinien obejmować weryfikację statusu i zamiarów rodziców biologicznych i innych krewnych, tak aby we wszystkich decyzjach uwzględniano najlepszy interes dziecka.

3.3. Wynik poszukiwania rodzin

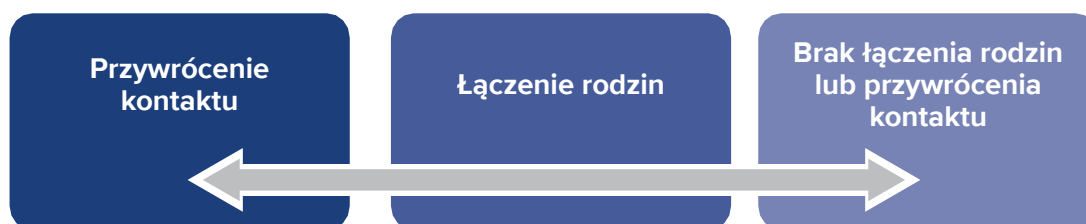
W sprawach dotyczących dzieci decyzja związana z wynikiem poszukiwania rodziny – niezależnie od tego, czy prowadzi do połączenia rodziny, przywrócenia więzi rodzinnych, czy też braku kontaktu i połączenia – jest podejmowana na podstawie dokładnej oceny najlepszego interesu. Decyzję tę zazwyczaj podejmuje przedstawiciel dziecka w ścisłej współpracy z organami krajowymi i odpowiednimi organizacjami.

Należy wziąć pod uwagę poniższe kwestie:

Ocena najlepszego interesu dziecka nie wymaga sformalizowanej procedury, ale:

1. musi być prowadzona przez przeszkolony personel ⁽¹¹⁵⁾;
2. jej wynik musi zostać udokumentowany, a informacje muszą być dostępne dla tych podmiotów, które potrzebują ich do dalszego wspierania dziecka w tym procesie;
3. dziecko należy zachęcić do aktywnego udziału w tym procesie polegającego na podzieleniu się własnymi opiniami i spostrzeżeniami na temat potencjalnego łączenia rodzin.

Łączenie rodzin, w zależności od konkretnych okoliczności, może mieć miejsce w państwie UE+, w którym znajduje się dziecko. Może tak się stać na przykład, gdy łączenie rodzin następuje po podjęciu decyzji o udzieleniu dziecku ochrony międzynarodowej.

Łączenie rodzin może również odbywać się w innym państwie UE+. Na przykład można uznać, że w najlepszym interesie dziecka leży połączenie się z członkiem rodziny, rodzeństwem lub krewnym legalnie przebywającym w innym państwie członkowskim, które byłoby wówczas uznawane za państwo członkowskie odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku dziecka ⁽¹¹⁶⁾.

Łączenie rodzin może mieć również miejsce **w kraju pochodzenia lub w państwie trzecim**, w którym znajduje się członek rodziny, po należyтым ustaleniu najlepszego interesu dziecka i stwierdzeniu, że łączenie rodziny leży w jego najlepszym interesie.

Podobnie jak w przypadku dzieci, w sprawach dotyczących zależnych osób dorosłych decyzja związana z wynikami poszukiwania rodzin – czy to prowadząca do łączenia rodzin, przywrócenia więzi rodzinnych, czy też do braku kontaktu – opiera się na kompleksowej ocenie ich najlepszego interesu i szczególnych potrzeb. Decyzję tę podejmuje się w koordynacji między przedstawicielem osoby dorosłej, organami krajowymi i odpowiednimi organizacjami, przy zapewnieniu – w jak największym stopniu – poszanowania autonomii i preferencji osoby dorosłej.

⁽¹¹⁵⁾ Ocenę najlepszego interesu dziecka przeprowadza się w porozumieniu z opiekunem/przedstawicielem oraz z innymi podmiotami zaangażowanymi w proces poszukiwania (służby ds. poszukiwania, podmioty, które mogły mieć kontakt z rodziną w kraju pochodzenia itp.).

⁽¹¹⁶⁾ Zgodnie z art. 22 Konwencji o prawach dziecka „prawo do odnalezienia [...] rodziców lub innych członków rodziny dziecka uchodzić w celu uzyskania informacji niezbędnych do ponownego połączenia go z rodziną”. Zarazem art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy w sprawie łączenia rodzin stanowi, że państwa członkowskie „zezwalają na wjazd i pobyt do celów łączenia rodziny w przypadku wstępnych pierwszego stopnia w prostej linii, przy pozbawieniu możliwości stosowania warunków określonych w art. 4 ust. 2 lit. a) [tej dyrektywy]”. Art. 10 ust. 3 lit. b) stanowi, że zezwolenie to może być stosowane do „prawnego opiekuna lub jakiegokolwiek innego członka rodziny, jeżeli [małoletni] uchodźca nie posiada żadnych wstępnych w prostej linii bądź też nie można odnaleźć takich wstępnych”.

3.4. Wsparcie po zakończeniu poszukiwania rodzin i działania następne

Proces poszukiwania rodzin może stawiać osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową w trudnej sytuacji w tym i tak już stresującym czasie. Często osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową na terytorium państw UE+ doświadczyły wielu trudnych chwil, takich jak opuszczenie domu, przebywanie w dużej odległości od rodziny i przyjaciół oraz borykanie się z wyzwaniami podczas podróży. Kluczową osobą wspierającą dziecko lub, w stosownych przypadkach, zależną osobę dorosłą, w trakcie i po zakończeniu procedury poszukiwania rodzin jest wyznaczony przedstawiciel lub opiekun. Wyznaczenie takiej osoby jest kluczową gwarancją proceduralną⁽¹⁷⁾.

Dzieci mają niezwykłą zdolność do odporności: mogą odzyskać równowagę, stać się silniejsze i ponownie odnaleźć szczęście po doświadczeniu trudnych sytuacji lub wydarzeń. W poniższych sekcjach przedstawiono różne podejścia i wytyczne dotyczące udzielania wsparcia i zapewniania odpowiednich działań następnych, ze szczególnym uwzględnieniem promowania dobrostanu dziecka i długoterminowej odbudowy jego życia.

Wsparcie psychospołeczne dla dziecka w procesie poszukiwania rodzin

Dzieci biorące udział w procesie poszukiwania rodzin znajdują się w sytuacji, w której często nie mają pewności co do miejsca pobytu członków rodziny lub tego, czy członkowie rodziny nadal żyją. Mogą również odczuwać niepokój w związku z wynikiem poszukiwania i tym, co stanie się dalej. Mogą wykazywać oznaki stresu, uczucia lęku, beznadziei i izolacji. Zapewnienie ochrony zdrowia psychicznego i wsparcia psychospołecznego już na najwcześniejszych etapach ich podróży może pomóc w stworzeniu poczucia bezpieczeństwa i komfortu, umożliwiając tym dzieciom lepsze radzenie sobie z nową rzeczywistością. Istotne jest, aby w trakcie tego procesu nie czuły się porzucone lub osamotnione.

Lista kontrolna: wsparcie psychologiczne podczas poszukiwania rodzin

Postępując zgodnie z tą listą kontrolną, opiekunowie i profesjonaliści mogą wspierać dzieci odczuwające niepokój i pomóc im w radzeniu sobie z trudnymi sytuacjami, kształtując w nich odporność i stabilność emocjonalną.

Budowanie relacji opartych na zaufaniu

- ☐ Należy zbudować zaufanie, tak aby dzieci czuły się bezpieczne i wspierane.
- ☐ Należy stworzyć środowisko, w którym dzieci czują się komfortowo, gdy ujawniają swoje doświadczenia i uczucia.

⁽¹⁷⁾ Komitet Praw Dziecka, [Komentarz ogólny nr 6 \(2005 r.\) w sprawie traktowania dzieci pozbawionych opieki i odseparowanych, przebywających poza krajem pochodzenia](#), CRC/GC/2005/6, 1 września 2005 r., pkt 21.

Zachęcanie do stosowania mechanizmów zdrowego radzenia sobie z problemami

- ☐ Należy wspierać dzieci w radzeniu sobie ze stresem i utrzymywaniu stabilności emocjonalnej (np. przez praktykowanie uważności).
- ☐ Należy używać takich strategii jak regulacja emocjonalna i humor, aby wspierać pozytywne nastawienie.
- ☐ Należy zachęcać do wyrażania pozytywnych emocji przy użyciu różnych podejść, takich jak ćwiczenia kreatywne.
- ☐ Należy zapewnić dzieciom możliwość wyrażania siebie bez zmuszania ich do ponownego przeżywania negatywnych doświadczeń (np. pisanie wierszy).

Wspieranie akceptacji sytuacji

- ☐ Należy wspierać dzieci w zrozumieniu przez siebie sytuacji i w konstruktywnym radzeniu sobie z okolicznościami.
- ☐ Należy podkreślić, że akceptacja polega na radzeniu sobie z problemami, a nie na rezygnacji.

Wspieranie poczucia nadziei

- ☐ Należy zachęcać dzieci do patrzenia w lepszą przyszłość, jednocześnie radząc sobie z realistycznymi oczekiwaniami.
- ☐ Należy znaleźć równowagę między pielęgnowaniem nadziei na przyszłość a zarządzaniem oczekiwaniami opartymi na realnej sytuacji. Równowaga ta powinna być starannie zachowana, aby zagwarantować, że nadzieja pozostanie oparta na tym, co jest realistycznie osiągalne.
- ☐ Należy wykorzystać nadzieję jako narzędzie pomagające dzieciom w powrocie do zdrowia i odzyskaniu szczęścia po pokonaniu przeciwności losu.

Komunikowanie się z ostrożnością i wrażliwością

- ☐ **Należy szanować granice.** Należy unikać wywierania presji na dzieci, aby omawiały niekomfortowe tematy, i szanować ich potrzebę czasu, jeżeli nie są gotowe do dzielenia się informacjami na te tematy.
- ☐ **Należy traktować wszystkich z szacunkiem.** Należy wykazać się takim samym stopniem szacunku i uczciwości jak w przypadku osób dorosłych. Należy unikać składania nierealistycznych obietnic.
- ☐ **Należy wykazać się wrażliwością.** Należy posługiwać się tonem opiekuńczym i prostym językiem łatwo zrozumiałym dla dzieci.
- ☐ **Należy obserwować i identyfikować stres.** Należy monitorować sytuację pod kątem oznak stresu lub oznak związanych z zachowaniem, które może wymagać specjalistycznego wsparcia.

□ **Należy zapewnić warunki adekwatne do wieku i pochodzenia kulturowego.** Należy dostosować swoje zaangażowanie do wieku i pochodzenia kulturowego dziecka, uznając, że nawet dzieci, które wydają się dojrzałe, potrzebują odpowiednich do wieku reakcji emocjonalnych ⁽¹¹⁸⁾. Należy rozważyć możliwość zatrudnienia mediatorów kulturowych do działania w charakterze łącznika między dziećmi a organami, co ułatwi komunikację i zrozumienie, ponieważ tłumaczone będą nie tylko język, lecz także niuanse kulturowe. Zaangażowanie takich mediatorów może znacząco poprawić komunikację, usuwając bariery językowe i zapewniając wrażliwość kulturową.

W przypadku wsparcia w zakresie poszukiwania rodzin i działań następczych zależne osoby dorosłe wymagają pomocy, która jest starannie dostosowana do ich szczególnych potrzeb, przy czym należy mieć świadomość, że uniwersalne podejście może nie być skuteczne. Pozostawiając za sobą znajome systemy wsparcia, społeczności, a czasem także dalsze rodziny, osoby te stają przed wyzwaniem integracji z nowym społeczeństwem, jednocześnie dźwigając emocjonalny ciężar przedłużającej się rozłąki z rodziną.

Zaleca się wyznaczenie wspierającego urzędnika prowadzącego postępowanie lub pracownika socjalnego, który wraz z opiekunem może udzielić indywidualnych wskazówek, aby każda osoba miała poczucie, że posiada rzeczywiste wsparcie. Dostosowane do potrzeb wsparcie psychospołeczne, które zaspokaja wyjątkowe potrzeby w zakresie zdrowia emocjonalnego, psychicznego i kulturowego, może zwiększyć odporność. Dzieje się tak za sprawą uznawania indywidualnych doświadczeń i reagowanie na nie, co pomaga złagodzić uczucie niepokoju, izolacji i niepewności. To zindywidualizowane podejście, oparte na wrażliwej kulturowo komunikacji i strategiach radzenia sobie z problemami, sprzyja stopniowemu odzyskiwaniu poczucia stabilności i dobrostanu, umożliwiając zależnym osobom dorosłym lepsze reagowanie na sytuację.

Praktyczna wskazówka

Wizualne narzędzia do wyrażania emocji

Aby pomóc dzieciom w radzeniu sobie z uczuciami i zmniejszyć dezorientację, ważne jest, aby korzystać z narzędzi wizualnych i sprawić, by rozmowy były jak najbardziej przyjazne dziecku. Metody te nie tylko ułatwiają komunikację, lecz także pomagają dzieciom przetwarzać ich emocje w bezpieczny i zorganizowany sposób. Poniżej opisano kilka sugestii.

1. **Mapa sieci rodzinnej.** Należy z osobą ubiegającą się o ochronę międzynarodową wspólnie stworzyć mapę sieci rodzinnej. Taka wizualna prezentacja może obejmować rysunki lub zdjęcia członków rodziny i powiązania i pomóc w ten sposób osobie ubiegającej się o ochronę międzynarodową w wizualizacji struktury rodziny. Może to być pocieszające przypomnienie o bliskich i metoda omówienia emocji związanych z rozdzieleniem lub ponownym spotkaniem.

⁽¹¹⁸⁾ EUAA, [Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II – for those working in the first line](#) [Wytyczne dotyczące zdrowia psychicznego i dobrostanu osób ubiegających się o ochronę międzynarodową: część II – dla pracowników pierwszego kontaktu], 2024.

2. **Tworzenie historii życia/biografii.** Należy współpracować z osobą ubiegającą się o ochronę międzynarodową, aby stworzyć historię jej życia lub biografię. Może to obejmować kluczowe wydarzenia w jej życiu, istotne wspomnienia i osiągnięte cele. Zadanie to zapewnia dziecku przestrzeń do rozmowy o zaginionych rodzicach i emocjach związanych z tymi wspomnieniami. Może to być bezcenne narzędzie rozpoznawania i potwierdzania jego emocji.
3. **Koła lub karty z emocjami.** Należy użyć kół lub kart z emocjami, aby pomóc osobie ubiegającej się o ochronę międzynarodową zidentyfikować i wyrazić jej uczucia. Narzędzia te mogą być szczególnie pomocne dla młodszych dzieci lub osób, które mają trudności z ustnym wyrażeniem emocji. Dzieci, wskazując lub wybierając obrazy przedstawiające różne emocje, mogą łatwiej przekazać swoje uczucia.
4. **Opowiadanie historii i terapia sztuką.** Należy zachęcić osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową do podzielenia się historiami lub stworzenia dzieła sztuki, które odzwierciedla jej doświadczenia i emocje. Ta twórcza ekspresja może być dla niej istotnym sposobem na przetwarzanie złożonych uczuć i doświadczeń, takich jak strata, strach i nadzieja.
5. **Dzienniki interaktywne.** Należy zapewnić osobie ubiegającej się o ochronę międzynarodową interaktywny dziennik, w którym może ona rysować, pisać lub używać naklejek, aby wyrazić swoje myśli i uczucia. Może to być prywatna przestrzeń do autorefleksji lub wspólne działanie z opiekunem lub doradcą.

Włączenie aktywności fizycznej i zarządzania stresem

Włączenie aktywności fizycznej i technik zarządzania stresem może dodatkowo wspierać dobrostan emocjonalny dzieci.

1. **Zajęcia sportowe i muzyczne.** Należy ułatwiać zapisywanie się na zajęcia sportowe lub muzyczne bądź uczestnictwo w takich zajęciach. Może to być forma odwrócenia uwagi i fizycznego rozładowania emocji. Należy wyjaśnić, w jaki sposób takie zajęcia mogą przyczynić się do zmniejszenia stresu, poprawy nastroju i poczucia spełnienia.
2. **Ćwiczenia uważności i ćwiczenia relaksacyjne.** Należy podnosić świadomość na temat znaczenia i użyteczności technik relaksacyjnych oraz znaczenia pielęgnowania uważności. Praktyki te mogą pomóc w radzeniu sobie ze stresem i niepokojem przez pokazanie narzędzi, z których można korzystać w trudnych sytuacjach.
3. **Joga i zabawy ruchowe.** Należy wprowadzić jogę lub zabawy oparte na ruchu, które łączą aktywność fizyczną z relaksem. Ćwiczenia te mogą być zarówno przyjemne, jak i korzystne, pomagając uwolnić nagromadzoną energię i uspokoić umysł.

Kulturowe i religijne mechanizmy radzenia sobie z problemami

Pomoc dzieciom w utrzymaniu praktyk kulturowych i religijnych może być kluczowym źródłem komfortu i odporności.

1. **Opowiadanie historii i tradycje kulturowe.** Należy zaangażować dzieci w opowiadanie historii lub tradycje kulturowe z ich kraju pochodzenia. Może to pomóc im poczuć więź ze swoim dziedzictwem oraz zapewnić poczucie tożsamości i ciągłości.
2. **Wspieranie praktyk religijnych.** Należy pomóc dzieciom w praktykowaniu religii polegającym na modlitwie, uczestniczeniu w nabożeństwach lub innych rytuałach. Zrozumienie i poszanowanie tych praktyk może zapewnić stabilne podstawy i poczucie wspólnoty, zwłaszcza w nowym środowisku.
3. **Równoważenie kultur.** Należy wspierać dzieci w znajdowaniu równowagi między ich rodzimymi tradycjami kulturowymi a zwyczajami nowego społeczeństwa. Może to obejmować dyskusję na temat tego, w jaki sposób dzieci mogą zintegrować tradycje i zwyczaje obu kultur w sposób, który będzie dla nich wygodny i zrozumiały.

Należy mieć świadomość tego, że chociaż wszystkie wyżej wymienione działania są cenne, powinny być one prowadzone wyłącznie przez osoby z **odpowiednim poziomem wiedzy fachowej**. Aktywności takie jak zajęcia sportowe, lekcje muzyczne lub proste, kreatywne ćwiczenia mogą być prowadzone przez członków społeczności lub doradców. Bardziej specjalistyczne zajęcia, takie jak terapia artystyczna lub interwencje związane z traumą, muszą być jednak kierowane przez **wykwalifikowanych profesjonalistów**. Podejmowanie działań wykraczających poza posiadaną wiedzę fachową może potencjalnie powodować krzywdę, zwłaszcza gdy dziecko doświadcza kryzysu. Przestrzeganie tych wytycznych ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa i dobrostanu dzieci.

Powiązana publikacja EUAA

Bardziej szczegółowe informacje można znaleźć w wytycznych EUAA pt. *Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection* [Zdrowie psychiczne i dobrostan osób ubiegających się o ochronę międzynarodową], [Part II – for those working in the first line](#) [Część II – dla pracowników pierwszego kontaktu] oraz [Part III – Toolbox to support those working in the first line](#) [Część III – zestaw narzędzi wspierających pracowników pierwszego kontaktu], 2024.

3.4.1. Działania następne

W celu podjęcia skutecznych działań następnych kluczowe znaczenie ma zapewnienie ciągłego wsparcia dla osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową i jej rodziny oraz jasnej komunikacji z nimi na temat kolejnych etapów procesu. Doświadczenie wskazuje, że regularny kontakt między opiekunem lub przedstawicielem a członkami rodziny podczas

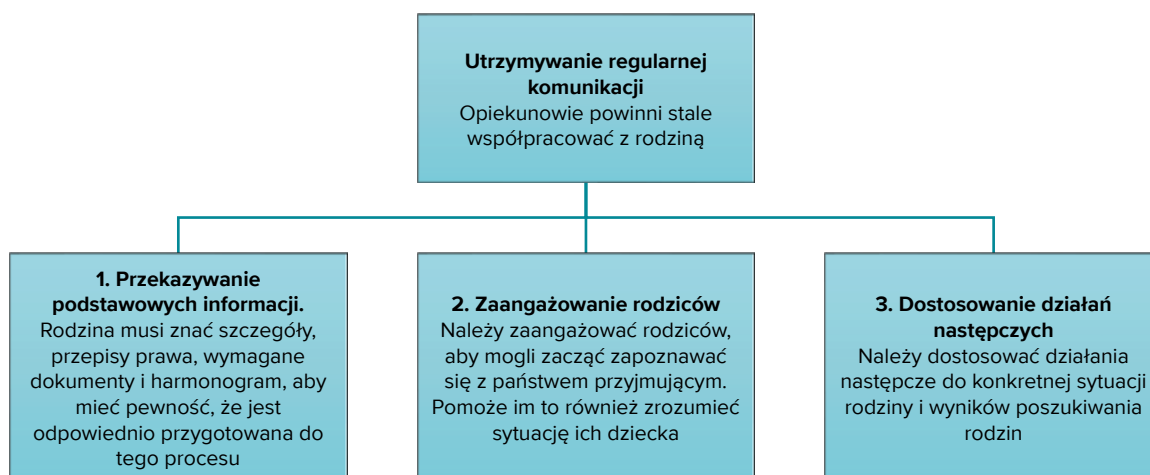

procedur poszukiwania lub łączenia rodzin może znacznie poprawić wyniki. Zaangażowanie rodziny w te procedury może zmniejszyć presję na osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową i pomóc w radzeniu sobie z oczekiwaniami rodziny. Jeżeli zwykłe środki komunikacji zostały zakłócone, można wykorzystać ogólnoswiatowy program przywracania więzi rodzinnych Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy ⁽¹¹⁹⁾.

W każdym przypadku działania następne muszą być dostosowane do potrzeb konkretnego przypadku i uwzględniać:

- i. sytuację osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową;
- ii. jej rodzinę; oraz
- iii. wynik poszukiwania rodzin.

Wykres 3. Działania następne – główne działania

Poniżej wyszczególniono rodzaje działań, które można podjąć **w celu dostosowania** wsparcia do różnych sytuacji.

W przypadku podjęcia decyzji o łączeniu rodzin w państwie trzecim

Jasne przedstawienie kolejnych etapów. Korzystne jest, aby państwo członkowskie jasno poinformowało o procesie i działaniach, które zostaną podjęte w celu przekazania i po przybyciu. Przekazywanie szczegółowych informacji na temat kolejnych etapów – oraz udostępnianie tych informacji danej osobie i jej rodzinie – może znacznie zmniejszyć niepokój i niepewność. Informacje o sytuacji danej osoby, w tym o działaniach i interwencjach, jakich doświadczyła

w swoim obecnym miejscu, powinny towarzyszyć jej podczas zmiany miejsca pobytu w celu połączenia się z członkami rodziny. Dzięki temu organy przyjmujące są świadome jej wszelkich szczególnych potrzeb, co umożliwia odpowiednią opiekę i wsparcie.

⁽¹¹⁹⁾ [Katalog krajowych stowarzyszeń Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy](#), dostęp: 7 listopada 2024 r.; MKCK, „[Contact us](#)” [Skontaktuj się z nami], strona internetowa MKCK, bez daty, dostęp: 7 listopada 2024 r.

Informowanie dziecka o procesie przekazania. Jeżeli przedstawiciel posiada informacje na temat tego, co stanie się po przybyciu dziecka/członka rodziny do państwa trzeciego, powinien przekazać te informacje osobie ubiegającej się o ochronę międzynarodową i jej rodzinie. Wiedza na temat tego, czego można się spodziewać, może pomóc w zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa i przygotowaniu się do zmiany.

Przygotowanie osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową do zmiany.

Przygotowanie osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową do nowego środowiska. Oznacza to gotowość praktyczną i emocjonalną. Przedstawiciel może pomóc osobie ubiegającej się o ochronę międzynarodową w zrozumieniu różnic kulturowych, barier językowych – jeśli takie istnieją – i tego, czego może się spodziewać w swoim nowym domu. Przygotowania te mogą obejmować scenariusze odgrywania scenek, zdobywanie wiedzy na temat zwyczajów i praktyk nowego państwa oraz radzenie sobie z wszelkimi obawami lub problemami.

Integracja i wsparcie społeczne. Ułatwienie osobie ubiegającej się o ochronę międzynarodową integracji z nową rodziną ma zasadnicze znaczenie dla jej dobrostanu w perspektywie długoterminowej. Przedstawiciel może współpracować z lokalnymi organizacjami, aby organizować działania społeczne, wsparcie edukacyjne i grupy rówieśnicze, które mogą pomóc dziecku w budowaniu poczucia przynależności i społeczności w nowym środowisku.

Monitorowanie i sprawozdawczość. Kluczowe znaczenie ma regularne monitorowanie postępów i dobrostanu dziecka oraz składanie sprawozdań na ten temat. Dzięki temu wszelkie problemy są niezwłocznie rozwiązywane, a osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową nadal otrzymuje niezbędne wsparcie. Przedstawiciel powinien utrzymywać kontakty z odpowiednimi organami i organizacjami zaangażowanymi w opiekę nad dzieckiem.

W przypadku podjęcia decyzji o łączeniu rodzin w państwie przyjmującym dziecka

Jasne przedstawienie kolejnych etapów. Ważne jest, aby opiekun lub przedstawiciel informowali o procesie i działaniach, które zostaną podjęte po przybyciu rodziny. Udzielanie szczegółowych informacji o tym, co jest potrzebne i co stanie się dalej, może znacząco zmniejszyć niepokój i niepewność dziecka. Na przykład zasadnicze znaczenie ma informowanie rodziny

o wszelkich przepisach prawa, niezbędnych dokumentach, kosztach i przewidywanym czasie trwania procedury. Ponadto, za sprawą wspierania i ukierunkowywania członków rodziny, dziecko nie czuje się obciążone koniecznością radzenia sobie ze wszystkim samodzielnie, co zmniejsza ewentualne poczucie odpowiedzialności za trudności, jakie mogą pojawić się w rodzinie.

Przygotowanie osoby ubiegającej o ochronę międzynarodową/członka rodziny do zmiany.

Należy przygotować osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową na zmiany, które nastąpią w jej życiu po przybyciu członka jego rodziny. Opiekun lub przedstawiciel może pomóc dziecku zrozumieć, że stopień jego integracji w danym państwie może się całkowicie różnić od stopnia integracji jego rodziny po przybyciu do nowego społeczeństwa. Rodzina

będzie musiała zaznajomić się z zupełnie nową kulturą i społeczeństwem, dziecko natomiast może np. mówić już w lokalnym języku, znać zasady i nawiązać już przyjaźnie. Będzie to miało wpływ na dynamikę wewnątrz rodziny. Przygotowania te mogą obejmować scenariusze polegające na odgrywaniu scenek i rozmowy na temat wszelkich obaw lub problemów, jakie może mieć dziecko. Aby zminimalizować „lukę integracyjną” między dzieckiem a członkami jego rodziny po ich połączeniu w państwie przyjmującym, cenne może być również zaangażowanie rodziców w rozwój ich dziecka, jeżeli leży to w jego najlepszym interesie. Zaangażowanie to pomaga zarówno rodzinie, jak i osobie ubiegającej się o ochronę międzynarodową poznać tradycje i wartości państwa przyjmującego, w tym proces integracji.

Ciągłe wsparcie emocjonalne. Wsparcie emocjonalne nie powinno ustać po przybyciu członka lub członków rodziny do państwa przyjmującego. Obecność opiekuna lub przedstawiciela w okresie przejściowym (np. przez kilka tygodni lub miesięcy) może być pomocna, aby umożliwić dziecku odpowiednie przystosowanie się do nowej sytuacji rodzinnej. Może to polegać na organizowaniu wstępnych rozmów wideo lub krótkich wizyt w ciągu pierwszych kilku miesięcy.

Monitorowanie i sprawozdawczość. Kluczowe znaczenie ma regularne monitorowanie postępów i dobrostanu oraz składanie sprawozdań na ten temat. Dzięki temu wszelkie problemy są niezwłocznie rozwiązywane, a osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową nadal otrzymuje niezbędne wsparcie. Opiekun lub przedstawiciel powinien utrzymywać kontakty z odpowiednimi zaangażowanymi organami i organizacjami.

W przypadku podjęcia decyzji o przywróceniu kontaktu z rodziną bez jej połączenia

Ułatwianie komunikacji. Zasadnicze znaczenie ma ułatwienie regularnej komunikacji między osobą ubiegającą się o ochronę międzynarodową a jej rodziną. Może się to odbywać za pośrednictwem rozmów telefonicznych, rozmów wideo i listów. Przedstawiciel powinien pomagać w tworzeniu i utrzymywaniu tych kanałów komunikacji.

Wsparcie emocjonalne i wskazówki. Osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową może potrzebować stałego wsparcia emocjonalnego, aby radzić sobie z zawiłościami związanymi z utrzymywaniem więzi z rodziną mimo fizycznej rozłąki. Ważne jest, aby udzielić wskazówek co do sposobu utrzymania konstruktywnych relacji pomimo odległości i pomóc dziecku w radzeniu sobie z ewentualnymi mieszanymi uczuciami.

Badanie przyszłych możliwości. Przedstawiciel może również pomóc w zbadaniu potencjalnych przyszłych możliwości połączenia rodziny lub wizyt rodziny, dając dziecku poczucie nadziei i perspektywę długoterminową. Może to obejmować uzyskiwanie informacji o wszelkich zmianach sytuacji lub statusu prawnego rodziny, które mogłyby w przyszłości umożliwić połączenie rodziny.

Jeżeli nie ma możliwości połączenia rodziny ani przywrócenia z nią kontaktu

Rozwój sieci wsparcia. Kluczowe znaczenie ma skupienie się na budowaniu silnej sieci wsparcia dla dziecka w jego obecnej lokalizacji. Obejmuje to nawiązanie kontaktów z lokalnymi służbami socjalnymi, instytucjami edukacyjnymi i grupami społecznymi, które mogą oferować wsparcie i poczucie stabilności.

Tworzenie poczucia przynależności. Organy powinny działać na rzecz pomocy osobie ubiegającej się o ochronę międzynarodową w rozwijaniu poczucia przynależności i tożsamości w nowym środowisku. Może to obejmować udział w działaniach kulturalnych i rekreacyjnych, nawiązywanie przyjaźni i współpracę ze społecznościami lokalnymi.

Planowanie opieki długoterminowej. Zasadnicze znaczenie ma zapewnienie jasnego planu opieki długoterminowej. Obejmuje to współpracę z odpowiednimi organami w celu zabezpieczenia statusu prawnego osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową, ustaleń dotyczących opieki, w tym zakwaterowania, możliwości edukacyjnych i dostępu do opieki zdrowotnej oraz innych niezbędnych usług.

Wsparcie psychologiczne i emocjonalne. Niezwykle ważne jest zapewnienie spójnego wsparcia psychologicznego i emocjonalnego. Osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową może potrzebować doradztwa lub terapii, aby przepracować swoje doświadczenia i poradzić sobie z brakiem kontaktu z rodziną. Kluczowe znaczenie ma ułatwienie dostępu do tych usług i zapewnienie stałego wsparcia emocjonalnego.

Koncentrowanie się na poszukiwaniu rodzin: gdy członek rodziny zostanie uznany za zmarłego

Jeżeli okaże się, że członek rodziny, którego poszukiwano, zmarł, kluczowe znaczenie ma postępowanie w takiej sytuacji ze współczuciem, godnością i zgodnie z uznanymi normami międzynarodowymi. W tej sekcji przedstawiono wytyczne dotyczące niezbędnych działań, jakie należy podjąć w takich przypadkach, gwarantując zarazem, że rodziny otrzymają potrzebne im wsparcie oraz że identyfikacja zmarłego będzie prowadzona w sposób profesjonalny i etyczny.

1. Komunikacja z rodzinami uwzględniająca ich szczególne potrzeby

Rodziny muszą zostać niezwłocznie i z należytą delikatnością poinformowane, gdy zidentyfikowano zmarłego członka rodziny. Komunikacja powinna być prowadzona przez specjalistów oraz powinna być jasna, pełna współczucia i dostosowana do potrzeb w zakresie ochrony, tak aby rodziny rozumiały kolejne kroki. Obejmuje to udzielenie szczegółowych informacji na temat możliwości repatriacji zwłok i poszanowanie preferencji rodziny w tym trudnym okresie.

2. Uznanie praw i potrzeb rodzin

Rodziny zmarłych powinny otrzymać wsparcie i natychmiastowe skierowanie do wyspecjalizowanego personelu. Ich potrzeby emocjonalne i prawne muszą być traktowane priorytetowo, a obowiązujące schematy działania muszą zapewniać specjalistyczne wsparcie. Może to obejmować ułatwienie dostępu do wiz, aby członkowie rodziny mogli składać wizyty, przekazywać wyrazy szacunku i uczestniczyć w kluczowych procesach, zawsze z zapewnieniem pełnego i stałego poszanowania ich praw.

3. Wsparcie administracyjne i uznawanie prawne

Aby zmniejszyć obciążenie administracyjne rodzin, organy krajowe powinny wydawać zaświadczenia o zaginięciu lub o stwierdzeniu zgonu, które są uznawane ponad granicami. Może to pomóc rodzinom w radzeniu sobie ze złożonymi procesami prawnymi i działaniu bez zbędnych opóźnień lub przeszkód, zwłaszcza gdy prawne zamknięcie sprawy ma kluczowe znaczenie dla ich powrotu do zdrowia psychicznego.

4. Współpraca transnarodowa na rzecz ochrony rodzin

Współpraca międzynarodowa ma zasadnicze znaczenie dla wspierania rodzin zmarłych. W ramach współpracy transnarodowej należy priorytetowo traktować potrzeby humanitarne, a także chronić dane osobowe oraz godność zmarłych i ich rodzin.

Zarządzanie ryzykiem podczas poszukiwania rodzin

W trakcie procesu poszukiwania rodzin w oczekiwaniu na wynik mogą pojawić się różne zagrożenia dla dziecka. Skuteczne strategie zarządzania ryzykiem mają zasadnicze znaczenie dla ochrony dobrostanu dziecka w tym okresie. W poniższej tabeli podsumowano kluczowe czynniki ryzyka i odpowiadające im środki mające na celu ich ograniczenie. Uwzględniając wyjątkowość każdego przypadku, przed rozpoczęciem poszukiwania należy przeprowadzić odpowiednią ocenę ryzyka i można ją dostosować w przypadku pojawienia się nowych zagrożeń.

Tabela 1. Zarządzanie ryzykiem związanym z poszukiwaniem rodzin

Czynnik ryzyka	Opis	Zarządzanie
Stres psychiczny	Niepewność i niepokój co do wyniku poszukiwania rodzin mogą prowadzić do znacznego stresu psychicznego u dziecka	Niezwykle istotne jest, aby zapewnić osobie ubiegającej się o ochronę dostęp do zaufanej osoby, takiej jak opiekun, która może zapewnić ciągłe wsparcie i bezpieczeństwo emocjonalne. Ponadto należy zapewnić dostęp do działań propagujących zdrowie psychiczne i dobrostan, wspierając w ten sposób stabilność emocjonalną. Należy zapewnić regularne wsparcie psychospołeczne i, w stosownych przypadkach, doradztwo. Należy stworzyć stabilne otoczenie, które daje poczucie bezpieczeństwa
Wprowadzenie w błąd	Osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową może otrzymać niedokładne lub wprowadzające w błąd informacje na temat procesu poszukiwania rodzin, co prowadzi do fałszywej nadziei (lub odwrotnie – niechęci do udziału w procesie poszukiwania rodzin) lub stresu	Należy utrzymywać przejrzystą i uczciwą komunikację. Należy zapewnić, by przekazywane informacje były dokładne i zweryfikowane, oraz przygotować osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową na wszystkie możliwe scenariusze. Niezbędne jest dokładne zweryfikowanie wszystkich informacji i przejrzyste komunikowanie się ze wszystkimi zaangażowanymi stronami. Ważne jest również, aby urzędnicy przyznawali, że nie posiadają pewnych informacji. W takich przypadkach urzędnicy powinni wyraźnie to zaznaczyć, zobowiązując się jednocześnie do podjęcia działań następnych i dostarczenia niezbędnych informacji, gdy tylko staną się one dostępne. Utrzymanie tych zobowiązań ma kluczowe znaczenie, ponieważ wzmacnia zaufanie w całym procesie

Czynnik ryzyka	Opis	Zarządzanie
Brak poufności	Informacje szczególnie chronione osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową mogą zostać ujawnione podczas procesu poszukiwania, co prowadzi do naruszeń prywatności i potencjalnej krzywdy	Należy poinformować osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową o kolejnych krokach. Należy wdrożyć solidne środki ochrony danych w celu zabezpieczenia wszystkich danych osobowych. Należy przeprowadzać regularne audyty i aktualizacje protokołów bezpieczeństwa w celu zapobieżenia nieuprawnionemu dostępowi
Dyskryminacja i stygmatyzacja	Osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową może doświadczać dyskryminacji lub stygmatyzacji w swoim obecnym środowisku, szczególnie jeżeli jej sytuacja lub okoliczności zostaną ujawnione	Należy wspierać tworzenie integracyjnego i wspierającego środowiska. Należy kształcić wszystkie zainteresowane strony, w tym rówieśników, na temat znaczenia traktowania siebie nawzajem z szacunkiem, empatią i godnością. Za pomocą regularnych sesji z udziałem dzieci należy podnosić świadomość negatywnych skutków stygmatyzacji
Izolacja emocjonalna	Osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową może czuć się odizolowana i samotna podczas oczekiwania na wyniki poszukiwania jej rodziny, zwłaszcza jeśli znajduje się w nowym i nieznanym środowisku	Należy zachęcać do interakcji społecznych i tworzenia wspierających relacji rówieśniczych. Należy zapewnić możliwości zaangażowania się w działania społeczności i budowanie więzi

Czynnik ryzyka	Opis	Zarządzanie
Bezpieczeństwo fizyczne – handel ludźmi i wykorzystywanie	Dzieci i zależne osoby dorosłe mogą być narażone na handel ludźmi i wykorzystywanie, zwłaszcza jeżeli nie mają odpowiedniego nadzoru w oczekiwaniu na wyniki poszukiwania rodzin. Ponadto narażenie tych osób na fizyczne niebezpieczeństwo wzrasta, jeżeli ich lokalizacja lub tożsamość zostają ujawnione podmiotom dopuszczającym się szkodliwych działań, takim jak handlarze ludźmi lub prześladowcy	Do czasu podjęcia decyzji o połączeniu z rodziną należy zachować poufność informacji dotyczących miejsca i tożsamości osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową. W przypadku stwierdzenia zagrożeń, takich jak ucieczka, handel ludźmi lub wykorzystywanie, należy współpracować z bezpiecznymi schroniskami zapewniającymi miejsce dla osób oczekujących na połączenie z rodziną. Należy zapewnić stały nadzór i monitorowanie we współpracy z organizacjami zajmującymi się zwalczaniem handlu ludźmi w celu zagwarantowania dodatkowej ochrony, w tym sesji uświadamiających na temat zagrożeń, takich jak handel ludźmi i wykorzystywanie
Zakłócenie edukacji	Niepewność co do przyszłości dziecka może zakłócić jego proces kształcenia i uczenia się	Należy utrzymywać rutynę edukacyjną dziecka i zapewnić dodatkowe wsparcie edukacyjne, jeśli jest to potrzebne, zwłaszcza gdy dziecko integruje się z nowym środowiskiem językowym. Należy zadbać o to, aby potrzeby edukacyjne dziecka były zaspokajane niezależnie od trwającego procesu poszukiwania rodzin. Należy porozmawiać z nauczycielami dziecka, aby uświadomić im, że dziecko przechodzi obecnie przez trudny i stresujący okres
Problemy zdrowotne	Stres i niepewność mogą mieć negatywny wpływ na zdrowie fizyczne, prowadząc do problemów, takich jak złe odżywianie, zaburzenia snu lub objawy psychosomatyczne	Konieczne są regularne badania lekarskie i dostęp do opieki medycznej. Należy promować zdrowy styl życia, charakteryzujący się zrównoważonym odżywianiem, aktywnością fizyczną i odpowiednim odpoczynkiem

4. Najlepsze praktyki i metody poszukiwania rodzin

4.1. Najlepsze praktyki w zakresie działań związanych z poszukiwaniem rodzin

Skuteczne działania w zakresie poszukiwania i łączenia rodzin w ramach operacji w terenie wymagają wdrożenia najlepszych praktyk zapewniających dokładne i skoordynowane reakcje, przy zaangażowaniu kilku zainteresowanych stron. Personel organu odpowiedzialnego za procedury azylowe często opiera się na kluczowym wsparciu ze strony organizacji pozarządowych. Partnerstwa te umożliwiają łączenie zasobów, wiedzy i doświadczenia, zwiększając tym samym ogólną skuteczność działań w zakresie poszukiwania rodzin. Dzięki takiej współpracy wspomniane organizacje mogą zapewnić lepiej skoordynowaną i kompleksową reakcję, co ostatecznie może prowadzić do lepszych wyników w zakresie łączenia rodzin i przywrócenia stabilności życia osób przesiedlonych.

Służby, które zajmują się przywracaniem więzi rodzinnych ⁽¹²⁰⁾, podkreślają znaczenie ochrony mandatu humanitarnego misji programu *Restoring Family Links*. Dotyczy to m.in. zachowania poufności wobec rodzin korzystających z tego programu. Uwzględnienie potrzeb członków rodziny musi znajdować się w centrum działań związanych z poszukiwaniem i łączeniem rodzin, a ich wola musi być respektowana. Program *Restoring Family Links* wspiera również regularną komunikację między dzieckiem a jego rodziną, zgodnie z dostępnymi środkami i interesami/potrzebami stron, w ramach przygotowań do procesu łączenia rodzin.

Ponadto kluczowe wśród najlepszych praktyk jest **zapewnienie dostosowanego do potrzeb wsparcia prawnego i logistycznego**. Najlepszą praktyką jest informowanie osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową o usługach łączenia rodzin świadczonych przez Biuro UNHCR ⁽¹²¹⁾, które zapewnia niezbędną **pomoc prawną** w prowadzeniu osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową przez często złożony proces łączenia rodzin, w ścisłej współpracy z rządami krajowymi, aby przyspieszyć rozpatrywanie tych spraw. Inną najlepszą praktyką jest wykorzystanie specjalistycznej wiedzy transgranicznej, czego przykładem jest międzynarodowa służba socjalna ⁽¹²²⁾, która świadczy **kompleksowe usługi**, w tym zapewnia doradztwo prawne, pracę społeczną i rzecznictwo, zwłaszcza dla rodzin rozdzielonych granicami państwowymi.

Kluczowe znaczenie ma również uwzględnienie **wsparcia logistycznego i praktycznego**, jak robi to IOM ⁽¹²³⁾. Najlepsze praktyki IOM obejmują oferowanie usług poszukiwania rodzin, koordynowanie organizacji podróży oraz zapewnianie niezbędnej pomocy prawnej i logistycznej w celu skutecznego łączenia rodzin.

⁽¹²⁰⁾ Więcej informacji można znaleźć na [stronie internetowej MKCK](#), bez daty, dostęp: 8 listopada 2024 r.

⁽¹²¹⁾ Więcej informacji można znaleźć na [stronie internetowej Biura UNHCR](#), bez daty, dostęp: 8 listopada 2024 r.

⁽¹²²⁾ Więcej informacji można znaleźć na [stronie internetowej Biura ISS](#), bez daty, dostęp: 8 listopada 2024 r.

⁽¹²³⁾ Więcej informacji można znaleźć na [stronie internetowej Biura IOM](#), bez daty, dostęp: 8 listopada 2024 r.

4.2. Narzędzia techniczne służące do poszukiwania rodzin

Ta część koncentruje się w szczególności na narzędziach i platformach przeznaczonych dla osób ubiegających się o ochronę międzynarodową. Celem tych narzędzi i platform jest sprostanie wyjątkowym wyzwaniom, przed którymi stoją te osoby, takim jak rozłąka z rodziną podczas migracji, utrata kontaktów z powodu przesiedleń oraz złożoność procesów prawnych dotyczących łączenia rodzin. W kontekście migracji międzynarodowej informacje są rozproszone między różnymi państwami, co komplikuje działania mające na celu odnalezienie osób zaginionych. Na platformach gromadzenia danych pojawiają się takie wyzwania jak nieujawnianie przez osoby dorosłe miejsca pobytu lub zaginięcie dzieci bez opieki z ośrodków recepcyjnych. Organizacje międzynarodowe, takie jak UNHCR i Czerwony Krzyż, zachowują ostrożność, jeśli chodzi o wymianę szczególnie chronionych informacji, które mogłyby zagrozić bezpieczeństwu. Ponadto brak ram prawnych dotyczących wymiany danych między podmiotami państwowymi a niepaństwowymi utrudnia identyfikację zaginionych osób, zwłaszcza w sprawach dotyczących niezidentyfikowanych organów, w których biegli z zakresu kryminalistyki potrzebują zgody sądu na wymianę informacji.

W ramach programu przywracania więzi rodzinnych, koordynowanego przez centralną agencję ds. poszukiwania MKCK, oferowane są bezpłatne i poufne usługi osobom poszukującym zaginionych krewnych lub pragnącym poinformować rodziny o miejscu pobytu. W programie wykorzystuje się narzędzia i platformy cyfrowe do zarządzania sprawami i poszukiwania osób zaginionych.

W 2021 r. Interpol uruchomił bazę danych I-Familia ⁽¹²⁴⁾, która umożliwia rodzinom przekazanie próbek DNA z zachowaniem ścisłych zabezpieczeń.

Poniżej przedstawiono kluczowe narzędzia i platformy, które są szczególnie istotne dla osób ubiegających się o ochronę międzynarodową.

⁽¹²⁴⁾ Interpol, „[I-Familia](#)”, strona internetowa Interpolu, bez daty, dostęp: 7 listopada 2024 r.

Organizacja	Platforma	Opis	Najważniejsze cechy
Międzynarodowy Ruch Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca (program <i>Restoring Family Links</i>)	Przywracanie więzi rodzinnych, https://familylinks.icrc.org/	MKCK i krajowe stowarzyszenia Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca prowadzą tę platformę, aby pomóc osobom ubiegającym się o azyl i uchodźcom ponownie nawiązać kontakty z członkami rodziny rozdzielonymi w wyniku konfliktów, migracji lub klęsk żywiołowych. Platforma umożliwia poszczególnym osobom znalezienie najbliższego biura Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, aby mogły uzyskać dostęp do programu przywracania więzi rodzinnych lub do usług online, jeśli są dostępne. W wielu kontekstach program przywracania więzi rodzinnych oferuje możliwość przesyłania ważnych dokumentów z jednego kraju do drugiego, co może być bardzo istotne w ramach procesu przygotowań do łączenia rodzin. Platforma ta oferuje również usługę Trace the Face, która jest dostosowana do potrzeb migrantów i osób ubiegających się o azyl. Osoby poszukujące swoich bliskich mogą opublikować swoje zdjęcie na stronie internetowej, z nadzieją, że zostaną rozpoznane przez członków rodziny, co umożliwi nawiązanie kontaktu z rodziną za pośrednictwem biura MKCK	Globalny zasięg: usługa działa w wielu państwach, dzięki czemu jest dostępna dla osób ubiegających się o azyl na całym świecie Zindywidualizowane wsparcie: lokalne stowarzyszenia Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca oferują bezpośrednią pomoc w poszukiwaniu i łączeniu rodzin Prywatność i bezpieczeństwo: priorytetowo traktuje się bezpieczeństwo i poufność osób ubiegających się o azyl, co ma kluczowe znaczenie w sytuacjach wymagających szczególnego traktowania
	Usługa Trace the Face, https://tracetheface.familylinks.icrc.org/?lang=en		

Organizacja	Platforma	Opis	Najważniejsze cechy
Refugees United	REFUNITE, https://refunite.org/	REFUNITE to mobilna i internetowa platforma przeznaczona specjalnie do pomocy uchodźcom i osobom ubiegającym się o azyl w znalezieniu zaginionych członków rodziny. Użytkownicy mogą utworzyć anonimowy profil i wyszukiwać członków rodziny, korzystając z dostępnych informacji, takich jak imiona i nazwiska, lokalizacje i inne dane identyfikacyjne	Dostępność: usługa zoptymalizowana na potrzeby urzędów mobilnych i obszarów o niskiej przepustowości, dzięki czemu jest dostępna dla osób ubiegających się o azyl, które mogą mieć ograniczony dostęp do internetu Anonimowość: chroni tożsamość użytkowników, umożliwiając osobom ubiegającym się o azyl poszukiwanie członków rodziny bez uszczerbku dla ich bezpieczeństwa Usługi oparte na wiadomościach SMS zapewniają opcję wyszukiwania za pomocą wiadomości SMS, która jest szczególnie przydatna w regionach o ograniczonej łączności internetowej

Organizacja	Platforma	Opis	Najważniejsze cechy
Interpol	I-Familia, https://www.interpol.int/How-we-work/Forensics/I-Familia	I-Familia to innowacyjna baza danych DNA uruchomiona przez Interpol w 2021 r., aby pomóc w identyfikacji osób zaginionych przez dopasowywanie DNA poszczególnych członków rodziny	Dopasowywanie DNA poszczególnych członków rodziny: umożliwia krewnym osób zaginionych dostarczenie próbek DNA do porównania z niezidentyfikowanymi zwłokami Globalny zasięg: usługa dostępna dla organów ścigania na całym świecie na potrzeby identyfikacji osób zaginionych i ofiar klęsk żywiołowych Prywatność i bezpieczeństwo: stosuje się rygorystyczne zabezpieczenia w celu ochrony wrażliwych danych genetycznych Uzupełnienie istniejących systemów: funkcjonuje w połączeniu z innymi platformami: zajmuje się przypadkami, w których bezpośrednie profile DNA zaginionych osób są niedostępne, ale można zidentyfikować członków rodziny

4.3. Przegląd stosowanych metod

Poniższa tabela przedstawia niewyczerpujące zestawienie metod stosowanych w procesie poszukiwania rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem najważniejszych zainteresowanych stron oraz korzyści i wyzwań związanych z każdym podejściem.

Metody	Kto jest zaangażowany (w tym podmioty niepaństwowe)	Zalety	Wady
Przesłuchanie dziecka	Pracownicy socjalni, urzędnicy ds. ochrony dzieci, opiekunowie/ przedstawiciele, psychologowie, NGO, organizacje międzyrządowe i międzynarodowe organizacje rządowe	Bezpośredni wgląd w doświadczenie dziecka; budowa zaufania	Dziecko może odczuwać skutki emocjonalne lub może mieć trudności z przypomnieniem sobie lub podaniem szczegółowych informacji. W związku z tym należy dołożyć wszelkich starań, aby ograniczyć liczbę przesłuchań, które mogą być potencjalnie traumatyczne dla dziecka
Przesłuchanie członków rodziny	Pracownicy socjalni, urzędnicy ds. ochrony dzieci, opiekun/ przedstawiciel, psychologowie, NGO, organizacje międzyrządowe	Szczegółowe informacje na temat historii rodziny i kontekstu. Ustanawia komunikację bezpośrednią; umożliwia natychmiastową weryfikację informacji	Członków rodziny może być trudno odnaleźć; istnieje ryzyko przekazania niepełnych lub stronicznych informacji. Należy starannie ocenić potencjalne zagrożenia związane z ochroną dzieci, aby zapewnić bezpieczeństwo i dobrostan dziecka. Kwestie te należy wnikliwie rozważyć
Korzystanie z krajowych baz danych/ rejestrów w państwie przyjmującym	Agencje rządowe, służby imigracyjne, organy ścigania, NGO	Łatwo dostępne i często kompleksowe; przydatne do potwierdzenia statusu prawnego i historii	Mogą mieć ograniczenia w zakresie ochrony prywatności danych; mogą nie obejmować wszystkich istotnych informacji. Procedury uzyskania dostępu do nich mogą być długotrwałe

Metody	Kto jest zaangażowany (w tym podmioty niepaństwowe)	Zalety	Wady
Korzystanie z baz danych/ rejestrów w innych państwach UE+	Agencje rządowe, organy ścigania, instytucje UE, NGO	Wzajemne odniesienia zwiększają szanse powodzenia; mogą śledzić ruch transgraniczny	Ograniczenia w zakresie wymiany danych między państwami; potencjalne bariery językowe; mogą nie obejmować wszystkich istotnych informacji
Korzystanie z baz danych/ rejestrów w kraju pochodzenia lub rejestrów w innych państwach	Agencje rządowe, organizacje międzynarodowe, ambasady, konsulaty, NGO	Rozszerza zakres wyszukiwania na całym świecie, przydatne w przypadku diaspory	Chociaż jest to cenne, mogą wystąpić opóźnienia biurokratyczne i potencjalny brak współpracy ze strony kraju pochodzenia. Ważne jest, aby zachować ostrożność w sprawach dotyczących wniosków o udzielenie azylu w celu zagwarantowania, że szczególnie chronione informacje są przetwarzane z najwyższą starannością, i uniknięcia wszelkich działań, które mogłyby zagrozić bezpieczeństwu lub ochronie osoby ubiegającej się o azyl. Kwestie te należy wnikliwie rozważyć

Metody	Kto jest zaangażowany (w tym podmioty niepaństwowe)	Zalety	Wady
Zaangażowanie służb socjalnych w kraju pochodzenia	Rządowe służby socjalne, NGO, organizacje międzyrządowe, organizacje społeczności lokalnej	Może zapewnić kontekst kulturowy; wspiera długotrwałe łączenie rodzin	Wyzwania związane z koordynacją i różną jakością usług w zależności od zasobów lokalnych; potencjalne zagrożenia dla dziecka lub rodziny; należy starannie rozważyć w celu zagwarantowania, że korzystanie z tych usług nie narazi w sposób niezamierzony dziecka lub rodziny na dalsze szkody, zwłaszcza w sprawach dotyczących azylu lub ochrony. Kwestie te należy wnikliwie rozważyć
Zaangażowanie międzynarodowej służby socjalnej/ organizacji międzyrządowych/ NGO	UNHCR, IOM, Czerwony Krzyż, Save the Children, inne organizacje humanitarne	Dostęp do specjalistycznej wiedzy i globalnych sieci; całościowe podejście do łączenia rodzin. Koordynacja między wieloma organizacjami może sprzyjać innowacyjnym rozwiązaniom	Czas reakcji może być długi ze względu na zaangażowanie wielu organizacji, co może opóźnić działania na rzecz łączenia rodzin. Oprócz tego istnieje ryzyko ponownej wiktymizacji, ponieważ organizacje te mogą polegać na informacjach zebranych bezpośrednio od dziecka lub członków rodziny. Ponadto ścisłe przestrzeganie przez te organizacje mandatów humanitarnych może ograniczyć ilość informacji, którymi są gotowe się podzielić z organami, ponieważ ich podstawową rolą jest działanie w imieniu rodziny w procesie poszukiwania

Metody	Kto jest zaangażowany (w tym podmioty niepaństwowe)	Zalety	Wady
Zaangażowanie organizacji wyznaniowych	Kościoły, meczety, świątynie, wyznaniowe NGO	Cieszą się zaufaniem społeczności; mogą szybko zmobilizować lokalne wsparcie; mogą mieć dostęp do lokalnych rejestrów i sieci	Mogą mieć ograniczone zasoby i wiedzę fachową w zakresie rozpatrywania złożonych lub delikatnych spraw, w szczególności związanych z ochroną dzieci lub traumą; potencjalne ryzyko, jeżeli stronniczość wynikająca z przynależności religijnej wpływa na bezstronność lub inkluzywność wsparcia, co może mieć wpływ na bezpieczeństwo i dobrostan osób wymagających szczególnego traktowania. Kwestie te należy wnikliwie rozważyć
Platformy internetowe	Platformy mediów społecznościowych, specjalistyczne strony internetowe służące do poszukiwania rodzin	Szeroki zasięg umożliwiający szybkie rozpowszechnianie informacji i utrzymywanie kontaktów ponad granicami; dostęp do nich można uzyskać na całym świecie, co daje szersze możliwości wyszukiwania	Kwestie prywatności i bezpieczeństwa mają kluczowe znaczenie, zwłaszcza w przypadku przetwarzania danych wrażliwych, które mogą zagrozić bezpieczeństwu osób fizycznych, jeśli nie są odpowiednio chronione; różnice w dostępie do technologii lub internetu mogą wykluczać niektóre osoby wymagające szczególnego traktowania, ograniczając ich zdolność do udziału w procesie poszukiwania i potencjalnie pozostawiając je bez niezbędnej ochrony. Kwestie te należy wnikliwie rozważyć

Metody	Kto jest zaangażowany (w tym podmioty niepaństwowe)	Zalety	Wady
Dostawcy technologii	Przedsiębiorstwa oferujące rozwiązania technologiczne, takie jak bazy danych, rozpoznawanie twarzy i narzędzia komunikacji	Oferują innowacyjne narzędzia, które zwiększają skuteczność wyszukiwania, takie jak bazy danych i rozpoznawanie twarzy; mogą zapewnić bezpieczne i skalowalne rozwiązania	Wysokie koszty i zapotrzebowanie na zasoby mogą ograniczyć dostęp do kluczowej technologii, zwłaszcza w środowiskach o niskich zasobach, w których osoby wymagające szczególnego traktowania mogą pozostać bez niezbędnego wsparcia; technologia może również nie w pełni odnosić się do ogólnego bezpieczeństwa i dobrostanu danej osoby. Kwestie te należy wnikliwie rozważyć
Liderzy społeczni	Lokalna starszyzna, przywódcy plemienni, sołtysi, szanowani przedstawiciele społeczności	Dogłębne zrozumienie kontekstu lokalnego i dynamiki kulturowej; szanowane osobistości mogą sprzyjać budowaniu zaufania i współpracy	Istnieje ryzyko stronniczości lub uprzedzeń, zwłaszcza na obszarach dotkniętych konfliktami, co może zagrozić sprawiedliwości i bezpieczeństwu udzielanego wsparcia; ich zaangażowanie może być ograniczone do konkretnych regionów lub grup. Kwestie te należy wnikliwie rozważyć

Załącznik I. Ramy prawne – nacisk na prawa dziecka

Niektóre dzieci przemieszczają się przez granice bez opieki odpowiedzialnej osoby dorosłej lub mogą zostać pozostawione bez opieki po wjeździe lub przed wjazdem na terytorium Europy. Ryzyko utraty rodziny jest wysokie. Do rozdzielenia rodziny może dojść w wyniku wypadku, np. z powodu sytuacji kryzysowych lub ograniczenia swobody przemieszczania się. Pozostawienie dzieci samym sobie może być również środkiem ochronnym i sposobem radzenia sobie z problemami podejmowanym przez rodziców lub dzieci, gdy sytuacja zaczyna zagrażać życiu, a zasoby są wyczerpane.

Ze względu na właściwą dzieciom konieczność szczególnego traktowania dzieci podróżujące samodzielnie przez nieznane państwa są narażone na większe ryzyko przemocy i nadużyć. W niektórych przypadkach inne czynniki mogą jeszcze bardziej zwiększyć potrzebę ich szczególnego traktowania, ponieważ dziecko może nie mieć dokumentów, być bezpaństwowcem lub potrzebować ochrony międzynarodowej.

Strategia UE na rzecz praw dziecka ⁽¹²⁵⁾ ma na celu wzmocnienie pełnego zaangażowania UE – zapisanego w Traktacie z Lizbony ⁽¹²⁶⁾ i Karcie – w promowanie, ochronę i przestrzeganie praw dziecka we wszystkich odpowiednich politykach i działaniach UE.

Zaangażowanie to wzmacniają różne instrumenty, w tym instrumenty wyszczególnione poniżej:

europejska gwarancja dla dzieci ⁽¹²⁷⁾. Inicjatywa ta zapewnia potrzebującym dzieciom dostęp do podstawowych usług, takich jak opieka zdrowotna, kształcenie, opieka nad dziećmi i zakwaterowanie;

komunikat Komisji w sprawie migrujących dzieci (COM/2017/211 final) ⁽¹²⁸⁾. Komunikat ten odnosi się do szczególnych potrzeb migrujących dzieci, podkreślając ich potrzeby w zakresie ochrony i integracji;

plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027

(COM/2020/758) ⁽¹²⁹⁾. W planie tym przedstawiono środki mające na celu wspieranie integracji i włączenia społecznego migrantów i osób potrzebujących ochrony międzynarodowej, w tym dzieci, w społeczeństwach UE.

Ramy te wspólnie służą ochronie praw i dobrostanu dzieci, zapewniając zaspokojenie ich szczególnych potrzeb i ochronę podczas całej podróży i po przybyciu do UE.

⁽¹²⁵⁾ Komisja Europejska, „[Strategia UE na rzecz praw dziecka](#)”, 24 marca 2021 r., dostęp: 22 stycznia 2024 r.

⁽¹²⁶⁾ [Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską](#), podpisany w Lizbonie, 13 grudnia 2007 r.

⁽¹²⁷⁾ Komisja Europejska, „[Europejska gwarancja dla dzieci](#)”, 24 marca 2021 r.

⁽¹²⁸⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady, „[Ochrona migrujących dzieci](#)”, COM/2017/211 final, 12 kwietnia 2017 r.

⁽¹²⁹⁾ EuropeanKomunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, „[Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027](#)”, COM/2020/758 final, 24 listopada 2020 r.

Karta gwarantuje, że dzieci mają prawo do ochrony i opieki niezbędnych dla ich dobrostanu. Gwarantuje również, że dzieci mają prawo do swobodnego wyrażania swoich poglądów w sprawach ich dotyczących, przy czym ich opinie są należycie brane pod uwagę stosownie do ich wieku i stopnia dojrzałości. Ponadto w art. 7 Karty podkreślono znaczenie poszanowania życia rodzinnego – podstawowej zasady, która przyświeca działaniom na rzecz łączenia rodzin. To zobowiązanie do ochrony jedności rodziny i praw dziecka ma kluczowe znaczenie dla polityki UE, zapewniając, aby we wszystkich działaniach priorytetowo traktowano najlepszy interes dziecka i chroniono integralność życia rodzinnego.

Zasada najlepszego interesu dziecka zapisana w Konwencji o ochronie praw dziecka ⁽¹³⁰⁾ została potwierdzona w Karcie i stanowi, że we wszystkich działaniach dotyczących dzieci, zarówno podejmowanych przez władze publiczne, jak i instytucje prywatne, należy przede wszystkim uwzględnić najlepszy interes dziecka.

Jak stwierdzono w preambule Konwencji o prawach dziecka, rodzina to „podstawowa komórka społeczeństwa oraz naturalne środowisko rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci” ⁽¹³¹⁾ oraz powinna być chroniona i wspomagana. Podczas oceny najlepszego interesu dziecka należy uwzględnić zasadę jedności rodziny, uznaną także w europejskiej konwencji praw człowieka (art. 8). Zgodnie z art. 24 ust. 3 Karty jednym z elementów tej oceny jest jedność rodziny, a także dobrostan i rozwój małoletniego, względy bezpieczeństwa i ochrony oraz poglądy małoletniego, stosownie do jego wieku i dojrzałości.

Oprócz najlepszego interesu dziecka, w szczególnym kontekście poszukiwania rodzin, przy rozważaniu poszukiwania rodzin w grę wchodzi szereg innych praw zapisanych w Konwencji o prawach dziecka:

- prawo do **nazwiska, obywatelstwa i opieki rodzicielskiej** ⁽¹³²⁾:

*1. Niezwłocznie po urodzeniu dziecka zostanie sporządzony jego akt urodzenia, a dziecko od momentu urodzenia będzie miało prawo do otrzymania imienia, uzyskania obywatelstwa oraz, jeśli to możliwe, **prawo do poznania** swoich rodziców i **pozostawania pod ich opieką**;*

- prawo do **zachowania tożsamości, w tym obywatelstwa, nazwiska oraz relacji rodzinnych** ⁽¹³³⁾. Tożsamość dziecka obejmuje tożsamość płciową, orientację seksualną, religię, przekonania, tożsamość kulturową, osobowość oraz prawo dostępu do informacji o jego rodzinie biologicznej, zgodnie z przepisami prawnymi danego państwa;
- prawo do **zachowania środowiska rodzinnego oraz utrzymywania osobistych relacji i bezpośrednich kontaktów z rodzicami dziecka** ⁽¹³⁴⁾. Art. 9 Konwencji o prawach dziecka stanowi:

⁽¹³⁰⁾ hUNZgromadzenie Ogólne ONZ, [Konwencja o prawach dziecka](#), 20 listopada 1989 r., Organizacja Narodów Zjednoczonych, Zbiór traktatów ONZ, tom 1577.

⁽¹³¹⁾ Zgromadzenie Ogólne ONZ, [Konwencja o prawach dziecka](#), 20 listopada 1989 r., Organizacja Narodów Zjednoczonych, Zbiór traktatów ONZ, tom 1577, preambuła.

⁽¹³²⁾ Art. 7 Konwencji o prawach dziecka.

⁽¹³³⁾ Art. 8 Konwencji o prawach dziecka.

⁽¹³⁴⁾ Podobną treść można znaleźć w art. 24 ust. 3 Karty.

1. [...] dziecko nie zostało oddzielone od swoich rodziców wbrew ich woli, z wyłączeniem przypadków, gdy kompetentne władze, podlegające nadzorowi sądowemu, zdecydują zgodnie z obowiązującym prawem oraz stosowanym postępowaniem, że takie oddzielenie jest konieczne ze względu na najlepiej pojęte interesy dziecka.

[...]

3. Państwa-Strony będą szanowały prawo dziecka odseparowanego od jednego lub obojga rodziców do utrzymywania regularnych stosunków osobistych i bezpośrednich kontaktów z obojgiem rodziców, z wyjątkiem przypadków, gdy jest to sprzeczne z najlepiej pojętym interesem dziecka;

- prawo do **łączenia rodzin** – określone w art. 10 Konwencji o prawach dziecka:
 1. [...] wnioski składane przez dziecko lub przez jego rodziców odnośnie do wjazdu lub opuszczenia Państwa-Strony w celu łączenia rodziny będą rozpatrywane przez Państwa-Strony w sposób przychylny, humanitarny i w szybkim trybie. Państwa-Strony ponadto zapewnią, aby złożenie takiego wniosku nie pociągało za sobą ujemnych skutków dla wnioskodawców oraz członków ich rodzin.
 2. Dziecko, którego rodzice przebywają w różnych państwach, będzie miało prawo do utrzymywania regularnych, z wyjątkiem okoliczności nadzwyczajnych, osobistych stosunków i bezpośrednich kontaktów z obojgiem rodziców. [...]

Ponadto art. 22 Konwencji o prawach dziecka stanowi, że:

2. [...] Państwa-Strony zapewniają [...] współdziałanie w wysiłkach [...] dla udzielenia ochrony i pomocy takiemu dziecku oraz odnalezienia jego rodziców lub innych członków rodziny dziecka uchodźcy w celu uzyskania informacji niezbędnych do ponownego połączenia go z rodziną.

W odniesieniu do dzieci uchodźców art. 10 ust. 3 dyrektywy Rady 2003/86/WE (dyrektywy w sprawie łączenia rodzin) ⁽¹³⁵⁾ stanowi, że państwa członkowskie:

- a) zezwalają na wjazd i pobyt do celów łączenia rodziny w przypadku wstępnych pierwszego stopnia w prostej linii, przy pozbawieniu możliwości stosowania warunków określonych w art. 4 ust. 2 lit. a);
- b) mogą zezwolić na wjazd i pobyt do celów łączenia rodziny w przypadku prawnego opiekuna lub jakiegokolwiek innego członka rodziny, jeżeli uchodźca nie posiada żadnych wstępnych w prostej linii bądź też nie można odnaleźć takich wstępnych;

- poszanowanie **poglądów dziecka** ⁽¹³⁶⁾. Wszystkie dzieci mają prawo do swobodnego wyrażania swoich poglądów. Poglądom dziecka należy nadać należyłą wagę we wszystkich sprawach, które go dotyczą, stosownie do jego wieku i dojrzałości. W tym celu należy w szczególności zapewnić dziecku możliwość bycia wysłuchanym w każdym postępowaniu sądowym i administracyjnym, które go dotyczy;

⁽¹³⁵⁾ [Dyrektywa Rady 2003/86/WE](#) z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin (Dz.U. L 251 z 3.10.2003).

⁽¹³⁶⁾ Art. 12 Konwencji o prawach dziecka; podobny zapis znajduje się w art. 24 ust. 1 Karty.

- ochrona przed ingerencją w **prywatność, życie rodzinne, dom i korespondencję** ⁽¹³⁷⁾. To prawo zapewnia ochronę życia prywatnego dzieci przed arbitralną ingerencją organów publicznych i organizacji prywatnych, np. mediów. Ochrona obejmuje cztery odrębne obszary: życie prywatne, życie rodzinne, dom i korespondencję;
- szczególna pomoc i ochrona **dzieci czasowo lub stale pozbawionych środowiska rodzinnego** – określona w art. 20 Konwencji o prawach dziecka:
 - 1. Dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa.*
 - 2. Państwa-Strony zgodnie ze swym prawem wewnętrznym zapewnią takiemu dziecku opiekę zastępczą;*
- **ochrona i pomoc humanitarna** dla dzieci będących uchodźcami lub ubiegających się o azyl podczas ubiegania się o **status uchodźcy lub w przypadku otrzymania tego statusu oraz prawo do poszukiwania członków ich rodzin w celu uzyskania informacji niezbędnych do połączenia z rodziną** ⁽¹³⁸⁾.

Konwencja o prawach dziecka ⁽¹³⁹⁾, zwłaszcza w odniesieniu do dzieci będących uchodźcami, uznaje nie tylko prawo do otrzymania odpowiedniej ochrony i pomocy humanitarnej, lecz także prawo do odnalezienia rodziców lub innych członków rodziny. Uznaje się w niej również prawo do otrzymania takiej samej ochrony jak każde dziecko trwale lub tymczasowo pozbawione środowiska rodzinnego. Prawo to, stanowiąc podstawę procesu poszukiwania rodzin skierowanego do dzieci bez opieki wymagających ochrony międzynarodowej, zostało powszechnie uznane w przepisach dorobku prawnego UE w dziedzinie azylu.

Zgodnie ze zobowiązaniem UE do ochrony praw dziecka pakt uwzględnia wyżej wymienione instrumenty, takie jak **strategię UE na rzecz praw dziecka** i jej integralny element, czyli **unijną gwarancję dla dzieci, komunikat Komisji w sprawie dzieci migrujących** oraz **plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027**. Instrumenty te zapewniają uwzględnienie najlepszego interesu dziecka we wszystkich działaniach, wzmacniając ochronę i opiekę potrzebną dla jego dobrostanu, jak określono w art. 24 Karty.

⁽¹³⁷⁾ Art. 16 Konwencji o prawach dziecka.

⁽¹³⁸⁾ Art. 22 Konwencji o prawach dziecka.

⁽¹³⁹⁾ Art. 22 Konwencji o prawach dziecka.

Urząd Publikacji
Unii Europejskiej

